

Time Kommune
Yvonne van Bentum
Post@time.kommune.no

Deres referanse
21/4528- 4
Vår referanse
444699_v1/JARLH
Saksbehandler
Jarl Hoogstad

Deres dato
09.05.2022
Vår dato
22.06.2022
Direkte telefon
93488662

Uttalelse til oppstart og høring planprogram for plan 0548 i Time kommune og plan 2022003 i Klepp kommune Områdeplan for området Orstad nord/Kalberg, Frøyland/Kvernaland

Denne uttalelsen sendes på vegne av selskapene Lyse Neo, Lyse Fiber og Lnett i Lysekonsernet.

Det vises til deres brev av 09.05.2022 vedrørende planoppstart av områdeplan for området Orstad nord/Kalberg, Frøyland/Kvernaland, plan 0548, Time kommune og plan 2022 03 Klepp kommune. Høringsfristen er 28.06.2022 og vår uttalelse er med dette gitt innen fristen.

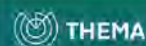
Lyse Neo har følgende kommentar:

Utnyttelse av overskuddsenergi fra kraftkrevende industri

I planprogrammet vises det til at det stilles krav til plan for bærekraftig utnytting av overskuddsenergi i kommuneplanens arealdel for Time kommune. Det vises videre til utredningsbehov for energiløsning på Kalberg, inkl. miljø- og samfunnseffekter, samt redegjørelse for bærekraftig utnyttelse av overskuddsenergi. Lyse har sammen med andre aktører påbegynt utredelse og analyse av hvordan overskuddsenergi kan og bør utnyttes. På oppdrag fra Lyse utredet Thema Consulting Group klimakonsekvenser av kraftkrevende industri med tilhørende industriell symbiose på Kalberg. Lyse har gjort egne utredelser av muligheter for industriell symbiose med hovedvekt på å gi primærnæringene på Jæren komparative fortrinn. Hovedkonklusjonene er at veksthusnæring, oppdrett og biogassproduksjon er næringer med fotfeste i regionen, der eksisterende kompetanse og erfaring kan benyttes til å skape vekst og arbeidsplasser.

Symbiosen på Kalberg

Planlagt datasenter på Jæren kan bli blant verdens mest klimavennlige

Forside / Rapporter / Planlagt datasenter på Jæren kan bli blant verdens mest klimavennlige

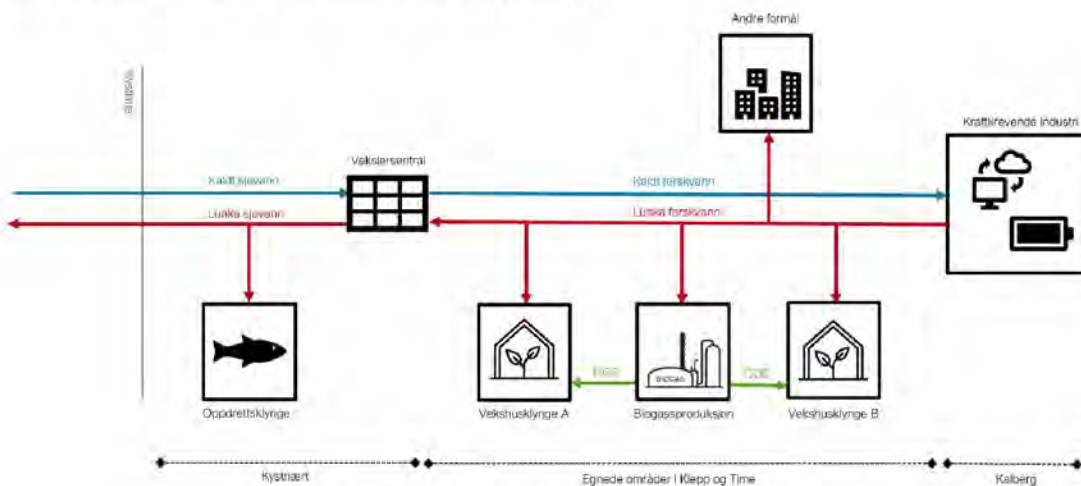
Det planlagte datasenteret på Jæren kan bli et av verdens mest energieffektive. Senterets beliggenhet, teknologivalg og mulighet for utnyttelse av overskuddsvarme i ny lønnsom næringsvirksomhet kan gi store CO₂-kutt. Prosjektet vil være en nasjonal innovasjon og samtidig gi vesentlige sysselsettingseffekter i regionen.

Figur: Industriell symbiose på Kalberg og klimautredning

Ved etablering av kraftkrevende industri som datasenter på Kalberg, er det vurdert at det vil genereres vesentlig mer overskuddsenergi enn det som er mulig å utnytte innenfor planområdet. Eksempelvis vil et 100 MW datasenter teoretisk generere nok varme til opp mot 25 veksthus tilsvarende Miljøgartneriet på Kviamarka.

For å utnytte betydelige mengder av overskuddsenergien må det enten avsettes større områder til dette i nærheten av planområdet, eller legges til rette for å transportere overskuddsenergi ut av planområdet (rørbundet).

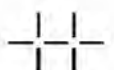
Å spre overskuddsenergien i et større geografisk område vil også gi flere muligheter for ny næring, som ikke er direkte knyttet til planområdet. Dette kan være veksthusnæring andre steder på Jæren, biogassproduksjon eller oppdrettsnæring (kystnært).

Figur: Konseptskisse for spredning av spillvarme på Jæren

Teknaconsult har i dialog med administrasjonene i Klepp og Time kommune utredet trasealternativer fra Kalberg mot kysten. Arbeidet konkluderer ikke med en endelig trase, men er en vurdering av mulighetsrommet, og vil bli videre utredet.

Oppsummert, for å utnytte overskuddsenergi fra kraftkrevende industri må det legges til rette for termisk infrastruktur i planområdet, samt infrastruktur inn/ut av området. Det kan også bli behov for å regulere delområder til energiproduksjon/-omforming.

Lyse Fiber har følgende kommentar:

Lyse Fiber AS har ingen merknader eller kommentarer til reguleringsplanen, men har eksisterende infrastruktur som en må ta omsyn til innenfor planområdet.

Lnett har følgende kommentar:

Det må i områdeplanen være godt dokumentert hvor plassering av den kraftrelaterte infrastrukturen skal plasseres. Den kraftkrevende næringen vi sannsynligvis kreve areal for trafostasjoner og tilførselstraseer. På samme måte vil annen næring ha behov for nettstasjoner. Området er stort, og en må regne med flere av begge disse stasjons typene innenfor planområdet.

Nye trafostasjoner i planområdet

For hver trafostasjon må det settes av areal tilsvarende 25x25m i nærheten av den kraftkrevende industrien. Trafostasjoner må etableres på bakkenivå, ha tilfredsstillende ventilasjonsforhold og direkte kjøreadkomst hele døgnet for stor lastebil. Ikke alle plasseringer er egnet til formålet. Trafostasjoner etableres frittstående og må konsesjonssøkes før etablering. Dette må ivaretas i reguleringsbestemmelsene og plankartet i samråd med Statnett og Lnett.

Nye nettstasjoner i planområdet

For å sikre strøm til annen industri må det settes av areal på 5m x 5m til etablering av nye nettstasjoner i henhold til effektbehov innenfor planområdet. Nettstasjonene må etableres på bakkenivå, ha tilfredsstillende ventilasjonsforhold og direkte kjøreadkomst hele døgnet for stor lastebil. Ikke alle plasseringer er egnet til formålet. Dette må ivaretas i reguleringsbestemmelsene og plankartet i samråd med Lnett. Nettstasjoner kan etableres frittstående eller i kommende bygningsmasse. På nettsiden er det mer informasjon som omhandler etablering av nye nettstasjoner. Krav og hensyn osv se <https://www.l-nett.no/tekniske-krav/>

Tilførsel av høyspenning

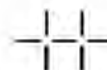
Det må i detaljplanen sikres gode og sikre trasevalg for anlegg på 132 kV mellom trafostasjonene. Avhengig av valg av trase så vil luftlinjer på 132 kV har et byggeforbudsbelte på totalt ca. 30m, 15m bredde fra senter. For en kabel i grunn må en sikre tilgang til anlegget og dermed kan en ikke bygge over ledningsnett. Byggeforbudsbelte for en kabel er 7m, 3m bredde fra kant grøft. Nytt høyspenningsanlegg må konsesjonssøkes før etablering.

Eksisterende infrastruktur

Innenfor hele planområdet har Lnett eksisterende infrastruktur. Denne må ivaretas for å sikre forsyning i bygge- og anleggsperioden.

Arbeid nær eksisterende infrastruktur

Ved graving må det gis melding til Lyse i god tid før gravearbeider påbegynnes. I tillegg må det inngås en såkalt «Nær ved» avtale. For mer informasjon om hva som regnes som «Nær ved», og hvordan slik avtale inngås, se www.lnett.no/byggeoggrave. Se også fullt ut informasjon om sikkerhetstiltak på skjema og kart som fås tilsendt ifm. gravemelding. Det må bestilles kabelpåvisning for å få en nøyaktig markering av kablers/rørs plassering i terrenget.

Flytting av eksisterende infrastruktur

Dersom planen utløser behov for å flytte eksisterende infrastruktur må det settes av areal/plass til ny trase, nettstasjon/noderom/energisentral, kabelskap mv. Ny trase/plassering må avklares med Lyse og Lnett, og det må gis rettigheter med minst like gode vilkår som det Lyse og Lnett har for eksisterende infrastruktur.

Avstandskrav til nettstasjoner

Nybygg må planlegges slik at brannkrav blir ivaretatt. Ta kontakt med Lnett for å få informasjon om oljemengde og ventiler i nettstasjon.

Adkomst

Det må ikke iverksettes tiltak som forringer adkomst til våre anlegg.

Terrengendringer

Det må ikke iverksettes tiltak som fører til endring av overdekning over kabler/rør eller redusert høyde opp til luftledninger.

Bebyggelse over rør- og kabeltrase

Det er viktig at det ikke planlegges eller starte bygging over rør- og/eller kabeltrase. Det er byggeforbud sone på hver side av kabel/rør. Bredden på byggeforbudssonen/byggeforbudsbeltet varierer etter type kabel/rør. Ta kontakt med Lyse og Lnett for å få informasjon om byggeforbudsbeltet.

Kart

Dersom en trenger kart over Lyse og Lnett sin infrastruktur i forbindelse med planlegging og prosjektering, så kan det bestilles uten kostnad. Bruk skjema for gravemelding og oppgi i beskrivelsesfeltet at en trenger data for prosjektering.

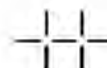
www.l-nett.no/byggeoggrave

Vi tar forbehold om flere merknader når det foreligger et konkret planforslag ved offentlig ettersyn.

Vennlig hilsen
Lnett AS

Jarl Hoogstad
KAM Offentlig Sektor

Klepp kommune

Postboks 25
4358 Kleppe

Saksbeh./tlf.nr.: Rune Garberg/90080853
Deres ref./Deres dato: 21/4528- 2/ 04.05.2022
Vår ref.: 17/00162-33
Vår dato: 07.07.2022

Høringsuttalelse - Varsel om oppstart av planarbeid - Planprogram - Plan 0548 i Time kommune - Plan 2022003 i Klepp kommune - Områdeplan Orstad nord/Kalberg/Frøyland/Kvernaland

Statnett viser til varsel datert 04.05.2022 oppstart av planarbeid og høring planprogram: Plan 0548 i Time kommune og plan 2022003 i Klepp kommune – Områdeplan for området Orstad nord/Kalberg/Frøyland/Kvernaland.

Statnett eier, drifter og utvikler det norske transmisjonsnettet – hovednettet i strømforsyningen. Transmisjonsnettet består av ca. 160 transformatorstasjoner og ca. 11000 km kraftledninger over hele Norge, foruten ledninger og sjøkabler til utlandet.

Statnett har pr. i dag ikke transmisjonsnettanlegg i Klepp kommune, men eier og drifter følgende transmisjonsnettanlegg i Time kommune:

- 300 kV-ledningen Bjerkreim – Stokkeland
- 300 kV-ledningen Tonstad – Stokkeland

I tillegg er Statnett i ferd med å bygge Fagrafjell transformatorstasjon i Time kommune

Vi gjør oppmerksom på at det innenfor planområdet må tas nødvendige hensyn til drift og utvikling av anleggene. Statnetts merknader følger under.

Felles for elektriske anlegg - inntegning i plankart

Planområdet berører den eksisterende 300 kV-ledningen Bjerkreim – Stokkeland, samt omleggingen av 300 kV-ledningen Tonstad – Stokkeland. Sistnevnte ledning legges om slik at den går inn i nye Fagrafjell transformatorstasjon. Ledningene er bygget og drives i medhold av særskilt anleggskonsesjon gitt av Norges vassdrags og energidirektorat (NVE), jf. energiloven § 3-1 første ledd.

Anlegg bygget i medhold av anleggskonsesjon er i all hovedsak unntatt fra plan og bygningslovens bestemmelser, og for slike anlegg kan det derfor ikke vedtas planbestemmelser eller vilkår som del

av reguleringsplan for andre tema. Transmisjonsnettledninger skal derfor ikke inntegnes som et planformål i kommuneplaner og reguleringsplaner. Anleggene skal i stedet innarbeides i plankartet som hensynssone med SOSI-kode H740 (båndlegging etter energiloven) og tilhørende reguleringsbestemmelser (plan- og bygningsloven § 11-8 d) / § 12-6).

Statnett ber om at følgende reguleringsbestemmelse knyttes opp mot hensynssonen for transmisjonsnettanleggene:

Det er ikke tillatt med ny bebyggelse innenfor hensynssonen. Alt anleggsarbeid og alle tiltak i terrenget innenfor hensynssonen skal på forhånd avklares med ledningseier.

Hensynssonen bør være identisk med ledningsanleggets byggeforbudsbelte. Byggeforbudsbeltet tilhørende transmisjonsnettledningene er totalt 40 meter bredt, 20 meter målt horisontalt til hver side fra senter av ledningene.

Planer om ny transmisjonsnettledning

Som Klepp og Time kommuner er kjent med, så har Statnett sendt melding til Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) med planer om ny forbindelse mellom Fagrafjell og Bærheim transformatorstasjoner. NVE har sendt meldingen på offentlig høring der grunneiere, rettighetshavere, kommunene og andre berørte har hatt mulighet kan komme med innspill til meldingen og utredningsprogrammet.

Meldingen inneholdt 2 alternativer der det ene alternativet berører Time, Klepp, Sola og Sandes kommuner, mens det andre berører Time og Sandnes kommuner.

Meldingen ligger ute på Statnett sin hjemmeside: <https://www.statnett.no/vare-prosjekter/region-sor/fagrafjell-barheim/>

NVE har på bakgrunn av meldingen ~~fastsatt et utrednings~~ fastsatt et utredningsprogram der de ber Statnett utrede ytterligere alternativ for ledningstrase, se vedlagt kart. Statnett vil utrede disse og gjøre grundige vurderinger før søknad om konsesjon sendes NVE.

Fastsatt utredningsprogram kan sees på NVEs hjemmeside: www.nve.no/7572/A

Anleggsarbeid nært høyspentanlegg – 30 meters varslingsgrense

Det må ikke iverksettes tiltak som medfører forringelse av adkomst til Statnetts anlegg. Det må heller ikke gjøres inngripen i terrenget som medfører endring av overdekningen over jordkabler, skade på mastejording eller oppfylling av terrenget som medfører redusert høyde opp til luftledningsanlegg.

Arbeid nært spenningssatt anlegg, for eksempel sprengningsarbeid, anleggsarbeid og skogsarbeid, må skje på en måte som ikke gir fare for skade på personell eller Statnetts ledninger, maskiner og utstyr.

Det er en varslingsplikt for slikt arbeid dersom det skal foregå nærmere enn 30 meter målt horisontalt fra nærmeste strømførende line. Statnett skal da kontaktes seinest 6 uker før planlagt

oppstart av arbeidet, slik at befaring kan gjennomføres og avtale om aktuelle sikkerhetstiltak kan inngås.

Det vises ellers til veiledning på Statnett sin hjemmeside;

<https://www.statnett.no/om-statnett/vart-hms-arbeid/arbeid-nar-hoyspentanlegg/>

samt publikasjonen "Anleggsmaskiner og elektriske anlegg" som finnes der.

Statnett ber om at den sistnevnte publikasjonen følger det videre planarbeidet da denne illustrerer grunnlaget for vårt HMS-arbeid ved ledninger og kabler som er spenningssatt.

Statnett ber om at ROS-analyse for planen/tiltaket gjennomføres med hensyn til transmisjonsnettet som kritisk infrastruktur. Analysen må behandle både gjennomføring og ferdig bygget anlegg.

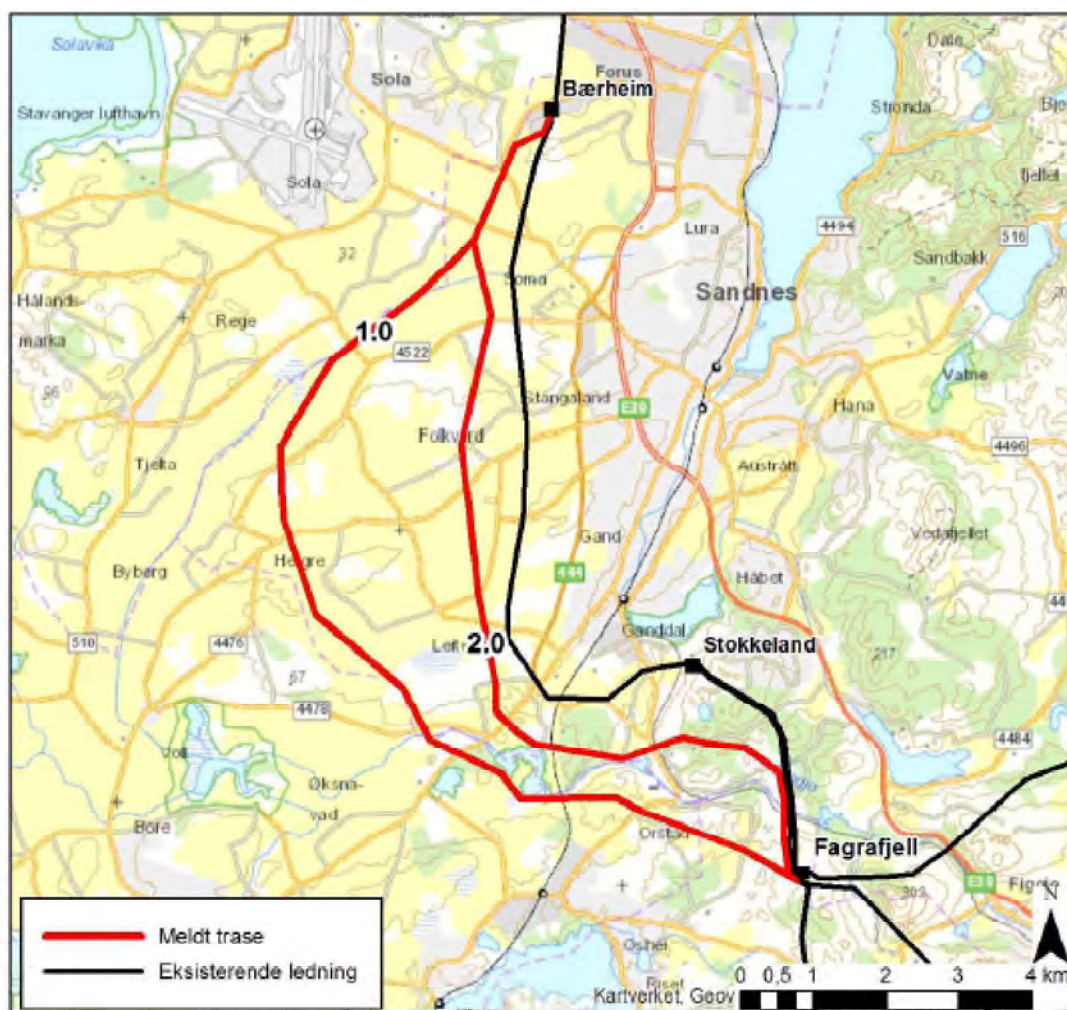
Statnett ber om å få være høringspart i det videre planarbeidet.

Med vennlig hilsen

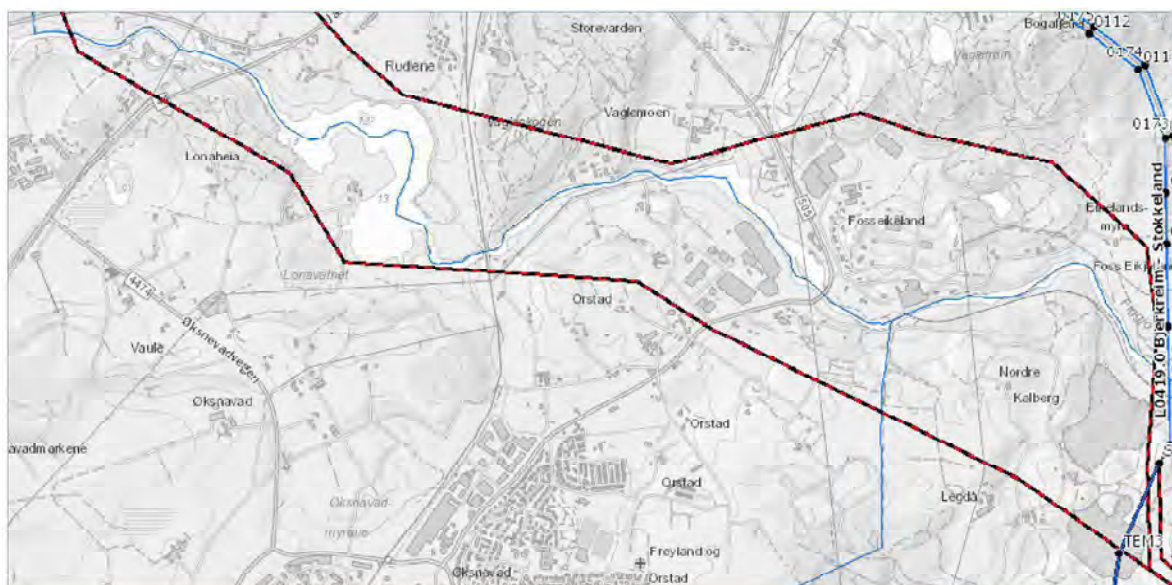
Lars Erik Vindfallet Lauritsen
Seniorrådgiver

Rune Garberg
Seniorrådgiver

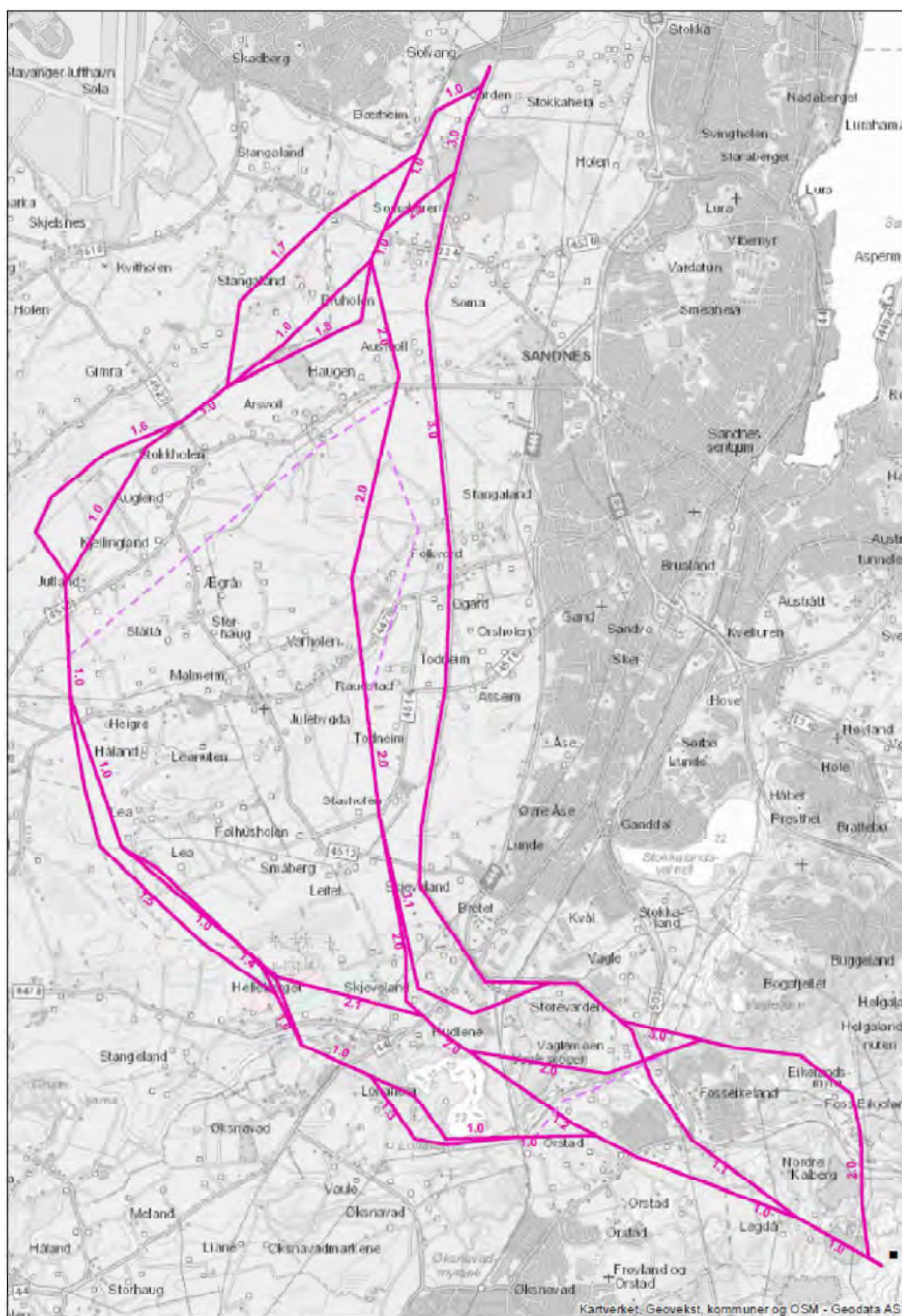
Kopi: TIME KOMMUNE, NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT NVE

Oversiktskart: Statnetts transformatorstasjoner og transmisjonsnettledninger i svart, samt meldte traser for ny ledning mellom Fagrafjell og Bærheim transformatorstasjoner i rødt.

Situasjonskart: Statnetts transmisjonsnettledninger i blått, samt meldte traser for ny ledning mellom Fagrafjell og Bærheim transformatorstasjoner i rødt/svart.

Oversiktskart: Oversikt over meldte trasealternativer for ny ledning mellom Fagrafjell og bærheim, samt alternativer pålagt utredet i fastsatt utredningsprogram

Områdeplan for Orstad nord, Kalberg, Frøyland og Kverneland i Klepp og Time kommunar. Fråsegn frå Jordvernforeningen i Rogaland.

Styret i Jordvernforeningen i Rogaland vil med dette gi slik fråsegn til områdeplanen:

Områdeplanen er tilgjengeleg på nettet, og representantar frå styret deltok på informasjonsmøte på Frøyland i Time om områdeplanen den 9. juni.

Planen omfattar eit område på kring 6 000 dekar. I Klepp er det lagt ut over 40 dekar dyrka jord til bustader. Slik me forstår det, er bygging alt sett i gang her, og då har det ikkje noka meining å uttala seg om dette området. I Time er nær 1 200 dekar lagt ut til næringsområde – industri og masseuttak. Så ligg det ein del grøntdrag inne i planområdet, og det er planlagt ein ny tilføringsveg til næringsområda. Resten held fram som landbruksareal.

Av dei rundt 1 200 dekar til næring, blei det opplyst at det er 212 dekar fulldyrka jord. Så finn me at det i tillegg er rundt 90 dekar overflatedyrka jord, og vel 230 dekar kulturbeite. Skog dekker rundt 240 dekar, resten kan karakteriserast som fastmark. Store areal av det som ikkje er fulldyrka, kan fulldyrkast.

Tilføringsvegen til næringsområda er førebels teikna inn i to alternative traséar, der den eine ligg inne i kommuneplanen. Vegen vil også ha funksjon som omkøyringsveg rundt tettbusetnaden. Delar av vegen er tenkt i tunell.

Me vil peika på dette:

- Jordvernforeningen legg i sine fråsegner til grunn overordna, statlege retningslinjer for jordvern. Her har skiftande regjeringar gradvis stramma inn. Førre regjering sette som mål seinast i 2025 å koma under 3 000 dekar dyrka/dyrkbar jord omdisponert pr år. Stortinget slutta seg til dette. Nåverande regjering har sett som mål å koma under 2 000 dekar, og på lengre sikt vinkar ein nullvisjon. Det er sagt at vernet må vera sterkare jo betre kvalitet jorda har, og jo høgare avling ho kan gi. All jord i dette området er i høgaste klasse.
- Me må sterkt understreka at landbruk er, og skal vera, ei viktig næring i Time, og ikkje ei næring som skal tilpassast alle andre krav.
- Rogaland fylke har rundt 9% av folketalet i landet. Fylkestinget har i gjeldande jordvernstrategi gått for eit mål om maksimal omdisponering av dyrka/dyrkbar jord på 10% av landet. Når det nasjonale målet nå blir 2 000 dekar, er det all grunn til å rekna med at den nye strategien vil seia maksimalt 200 dekar pr. år i fylket vårt.
- Det skal førebels ikkje setjast kvote pr. kommune, men eit rekneeksempel syner at Time med om lag 4% av folketalet i fylket, vil kunna omdisponera rundt 12 dekar pr. år, i løpet av få år 8 dekar pr. år, og etter kvart mindre. Med den høge jordkvaliteten på Jæren, bør tala liggja klart under dette, jf. signala frå regjeringa. Dei framlagde planane for det aktuelle området bryt klart med alle overordna mål, spesielt når ein ser dette i saman med det som elles skjer av utbygging i området.
- Det er verd å understreka at regjeringa sine jordvernmål blei sette før Ukraina-krigen. Den dramatikken som nå utspelar seg, og som alt er fullt synleg på verdsmarknaden for mat, gjer behovet for å verna kvart dekar dyrka og dyrkbar jord langt sterkare. Dette gjeld også for oss i Norge, sjølv om me har råd til å kjøpa dyrare mat. Men for

fattige i alle land er det dramatisk. Det er blitt åtvåra mot mykje svolt, og ikkje minst fare for omfattande migrasjon. Og då tel altså kvart dekar.

- I omfattande kommunikasjon frå regjeringa er det sagt at det skal sikrast at jordvern nå blir eit overordna omsyn i arealplanlegginga. Og det kan ikkje vera fleire overordna omsyn samstundes. Talspersonar frå regjeringa er også klare på at bruk av dyrka/dyrkbar jord til bustadbygging og næringsutvikling bare kan skje som unnatak, og då på svært avgrensa areal. Den områdeplanen som her ligg føre, bryt dramatisk med overordna mål.
- Me er kjende med overordna planar, mellom anna gjeldande kommuneplan og regionplanen med Bybandet sør. Med den nye jordvernstrategien må store delar av desse planane og målsettingane reknast som utdaterte.
- Dei innteikna områda til industri er i stor grad tenkt til kraftkrevjande industri, sidan området her ligg nær store kraftlinjer og ein ny kraftstasjon. På informasjonsmøtet blei det stilt kritiske spørsmål til om ein verkeleg vil ha så stort kraftoverskot i framtida som det blir tenkt her. Me vil her peika på regionalplan for kraftkrevjande industri med tilhøyrande planprogram. Her er Gismarvik i Tysvær eit sentralt område, jf. Bayonder sine planar om etablering der.
- Industri er i denne områdeplanen tenkt på fleire areal med ganske stor avstand mellom. Me er svært negative til denne løysinga. Industri nær innpå kan ofte påverka landbruk negativt. Meir alvorleg er erfaringane som syner at det over tid ofte blir press på tilgrensande areal for utviding av industriareala. Den negative påverknaden på landbruksmiljøet og -drifta kan ikkje overdrivast. Industriområde bør samlast på samanhengande areal.
- På spørsmål om kva som har gjort at ein planlegg denne spreinga, blei det svara at det er lagt vekt på mellom anna arealkvalitet. Men at det også var eit viktig element at grunneigarane er villige til å selja. Dette siste er eit svært dårleg grunnlag for god arealplanlegging og me tek sterk avstand frå slik praksis.
- Frå ulike hald har me fått sterke signal om at dei aktuelle kommunane, og kommunane rundt, har store arealreservar ved transformasjon og fortetting til næring og bustader i eksisterande område. Desse reservane må nyttast før ein legg ut nye areal til føremåla.
- Det er ikkje mogleg å få tal for kor mange arbeidsplassar dei skisserte næringsareala vil gje. Det er heller ikkje på nokon måte dokumentert behov for store, nye næringsareal, korkje ut frå ynsket om kraftkrevjande industri, eller ut frå sysselsetjingsbehov. Her er det viktig å sjå heile regionen under eitt. Kvar skal arbeidskrafta koma frå, til dette området og til tenkte, store næringsareal i nabokommunane? Me registrerer mange mediaoppslag den siste tida om skrikande behov for meir arbeidskraft – og ikkje nye arbeidsplassar. Her vil me vidare peika på den demografiske utviklinga i landet vårt. Dette er gjort grundig greie for i rapporten til Regjeringa sitt demografiutval. Tal eldre vil auka mykje, levealderen går stadig opp. Det medfører sterkt aukande behov for personale til pleie og omsorg. Den *prosentvise* delen av folk i arbeidsfør alder går ned, og det blir truleg bare marginal auke i *tal* arbeidsføre. Med det behovet som er rekna for auka personale i omsorgsyрке, stiller me oss tvilande til at det blir stort behov for nye arbeidsplassar i industri og anna næring. Eller sagt med andre ord, så er det ikkje ledig arbeidskraft til dette. Eventuelt behov, og tal for tilgang på arbeidskraft bør i så fall dokumenterast.

- Me er klar over at det også i framtida vil vera ei utvikling innan industri og anna næring som krev nye anlegg, men dersom det ikkje er auke i tilgjengeleg arbeidskraft, må det vera nok areal innan det som alt er utbygd ved ombygging/tilpassing/nybygg, og ved fortetting. Om dette ikkje er slik, bør det dokumenterast. Me føreset at kommunen syter for nødvendig dokumentasjon, alternativt at statsforvaltaren og/eller fylkeskommunen krev dette. Då er det viktig å sjå regionen under eitt, for etter vår kunnskap planlegg alle kommunane betydelege nye areal til næring/industri. Frå vår side ser det ut til at planlagde, nye næringsareal meir er styrt av ynskje/behov frå utviklings- og utbyggingsfirma enn reelt behov for desse areala. Og det er vel også slik at industri og anna næring heller ynskjer jomfruelege areal enn transformasjon og fortetting, slik Regjeringa peikar på. Dette føreset me at overordna organ ser på i regionalt perspektiv.
- Når det gjeld masseuttak, reknar me med at det her dreier seg om lausmassar. Desse uttaka må jo liggja der massane er, men der er det greitt å oppfylle grunnleggjande krav til jordvern. Med god planlegging kan matjordlaget leggjast i deponi, og tilbakeførast etappevis etter uttak. Slik blir det jordbruksjord att.
- Førebels er det ikkje oppgjewe tal for kor mykje jordbruksareal som vil gå med om tilførings-/omkøyringsvegen blir bygd, men det blir minst 50 dekar for alternativ 1, og vesentleg meir for alternativ 2. Bruk av jordbruksareal til veg er langt meir alvorleg enn tilsvarende areal brukt til andre utbyggingsføremål, av di vegen vil dela mange bruk og gjera driftstilhøva på desse mykje vanskelegare. Han vil også dela gode landbruksmiljø, med dei konsekvensane det vil ha. Denne vegen blir knapt aktuell om ikkje areal blir godkjent til industri. Og næringsutbygging på dei skisserte areala blir ikkje aktuell før vegen er bygd, blei det opplyst frå ansvarleg hald i Time kommune. Me er sterkt mot at denne øydeleggjande vegen blir bygd. Det gjeld begge alternativa. På informasjonsmøtet blei det peika på at dersom trafikken gjennom bustadområda må reduserast, er beste løysinga tunell under Frøylandsvatnet. Dette alternativet har også blitt fremja før.

Som konklusjon ber Jordvernforeningen i Rogaland om at den framlagde områdeplanen for Orstad nord, Kalberg, Frøyland og Kverneland i Klepp og Time blir lagt bort av omsyn til jordvernet. Ein langt meir avgrensa plan for masseuttak kan som eit alternativ tilpassast krava om langsiktig landbruk i området.

VERN KVERNALAND

Fjermestadvegen 148

4355 Kvernaland

Time Kommune

Postboks 38

4390 BRYNE

Kverneland, 26.juni 2022

Høyringsinnspel til Områdeplan for området Orstad nord, Kalberg, Frøyland og Kvernaland.

Hausten 2021 vart det varsla oppstart av arbeid med planprogram og handlingsplan for same område. I planprogrammet står skrive at alle innsende innspel i samband med varslinga vil bli tekne med i det vidare arbeidet med planen. Me vil presisera at alle våre tidlegare innsendte innspel blir tatt med i prosessen framover, desse innspela ligg vedlagt.

Ambisjonane for kva som trengs å utredast i planprogrammet er gode, og me har håp om at utredningane vil verta grundig gjennomførte.

Me vil i tillegg gje følgjande kommentarar på dette planprogrammet:

Tildeling av oppdrag

Teknaconsult seier i si eiga marknadsføring at dei vektlegg «merverdi for kunden». Me meiner dette er uforenelig med ei nøktern fagformidling, all den tid kunden i dette tilfelle er Kalberg Utvikling AS. Det kan føra til at aktørens eigeninteresse kan formidlast som «fagleg rådgjeving» både gjennom selektiv inkludering og utelating av informasjon.

Bakgrunn for planprogrammet

I formål med planprogrammet blir det beskrive at «langsiktig grense jordbruk skal setjast rundt NK3 og NK4.» Me finn det unaturleg at jordverngrensa skal tilpassast områdeplanen i staden for at jordvernet skulle vore eit viktig premiss og utgangspunkt for dette arbeidet.

Skal ei jordverngrense ha verdi må den setjast før arbeidet med planen arbeidast vidare med. Det står og forklart at for enkelte områder skal områdeplanen ha et detaljnivå som gjer at arealet kan byggjast ut direkte på bakgrunn av denne, medan for andre områder vil det bli stilt krav om detaljregulering. Nye kart over planavgrensninga er beskrivne som å «i all hovudsak» å samsvara med kommuneplanens arealdel. Den no nye planavgrensninga viser betydelege areal til både næring og alternativ delstrekk omkøyringsveg. Det er ikkje beskrive i planprogrammet kva areal som kan fråvika krav om detaljregulering eller og kor langsiktig grense jordbruk er tenkt å gå.

Me viser til setningen; «Time kommune har inngått avtale med Kalberg Utvikling AS som finansierer store deler av konsulentarbeidet for planprogrammet (...) Kven andre enn Kalberg Utvikling finansierer konsulentarbeidet?

Premisser for utredning

Under andre kommunale planar og premisser i planprogrammet er det lista opp gjeldande planar innanfor planområdet og større premiss som set rammer for planarbeidet. Me vil påpeika at det manglar fire viktige dokument:

-Time kommune sin gjeldande Landbruksplan 2016-2026. Denne inkluderer kun lenger nede i teksten ifm utredning av jordbruk i området.

- «Jordvernets begrunnelse Kunnskapsgrunnlag for revidert jordvernstrategi v Nibio Rapport til Rogaland Fylkeskommune

-Asplan Viaks rapport: «Kunnskapsgrunnlag: Areal- og kraftkrevende virksomhet i Rogaland» på vegne av Rogaland Fylkeskommune. 2022

-Asplan Viaks rapport «Ringvirkninger av arealkrevende virksomhet på Sør- Jæren for Vern Kvernaland 15.04.21

Eigarforhold og grunneigarsamarbeid

Time og Klepp kommune er i programmet oppført som eigarar av områdereguleringa. Time kommune har inngått avtale med Kalberg Utvikling AS som finansierer store deler av konsulentarbeidet. Det er forklart at det er faste møter mellom Kalberg Utvikling og kommunane for å sikre kommunane sine interesser. Vidare er det beskrive at Kalberg Utvikling har avtale med berørte grunneigarar innanfor planområdet. Det må presiserast at det er grunneigarar som står utan avtale med Kalberg Utvikling som no er direkte berørte av planen, blant anna til veg. Me har tidlegare bemerka at det er i planlegginga for vegtrase at den er tenkt «tinglyst på eigedommane». Me bemerkar igjen at det enno ikkje er blitt gjort rede for om det og skal gjelda dei eigedommane som ikkje er innbefatta i Kalberg Utvikling AS.

Planavgrensinger

Sidan planavgrensninga er utvida for å justere omkøyingsvegen og gi areal til industri og tilknytt infrastruktur, vert nye grunneigarar råka av at deira eigedom kjem inn i planområdet. Deira interesser vert dermed ikkje ivaretekne.

Me registrerer at ein del av jordbruksarealet som vart teke ut i mekling og i tidlegare silingar igjen er innanfor planområdet.

Me registrerer og at nytt alternativ vegtrase D3 ALT 2 blir begrunna av Time kommune til å vera eit alternativ som skal verna matjord. Dette stemmer ikkje, i og med at alt arealet i traseen er fulldyrka areal. Derav er heller ikkje dette alternativet til fordel for jordvernet.

Planstatus

I forslag til planprogram vises det til Interkommunal Kommunedelplan Bybåndet sør 2013-2040. Den planen er utdatert sidan ny kommunedelplan fase 2 for området er vedteken 15.juni 2021 av Time kommunestyre. Det er denne planen som no er gjeldande, og skal leggja premiss og føringar for planprogrammet til evt ny kommuneplan blir vedteken.

Andre planar og premisser.

Side 17 tek planprogrammet for seg FN's bærekraftsmål. Det er greit at Time kommune har laga ei prioritering av bærekraftsmåla som skal gjes merksemd. Ei slik prioritering gjer ikkje at dei andre bærekraftsmåla kan ignorerast i dette planarbeidet. Prioriteringa til Time kommune er ei politisk prioritering og ikkje ei fagleg. Arbeidet med områderegulering må vera eit fagleg arbeid.

Eit anna premiss som det må tas hensyn til i det vidare planarbeidet er den rødgrønne regjeringas arbeid om å setja ny jordvernstrategi som varslar ny nasjonal kvote på omdisponering av jordbruksjord på 2000 mål.

Arealbruk

Ei beskriving av arealbruk må i dette planprogrammet innehalda konkret oversikt og mengde av dei ulike areala. Dvs kor mykje fulldyrka, overflatedyrka, inn-og utmarksbeite osv. som går med i utbygginga

Landskap, grønnstruktur, friluftsliv, jord og skogbruk

Under overordna landskap jamfør kart på side 23 der alle utkikkspunkt utanfor planområdet er markert etterlyser me Håfjell og Rudlå på Njåfjell.

Jord-og skogbruk:

Me legg til grunn at det må gjerast nye og breiare utredingar for konsekvensene for jordbruk i dette planarbeidet. KU fase 2 viser til "at det er arealer med dyrka mark rundt tuna på Nord og Søre Kalberg". Dette er berre ein liten del av planområdet. Blant anna er det i samband med den nye trase D3 alternativ 2 på Njå viktig å konsekvensutreda også desse areala. Me vil og trekkja fram at i tillegg til dei driftsmessige sidene av jordbruket, kjem og naboskap, fagleg felleskap og samarbeid. Me vil presisera at den viktigaste ressursen for drift av jorda og matproduksjon er gardbrukaren som treng jorda der ho er. Det bør vere ein del av utredinga å sjå kva konsekvenser det gjer for dei som allereie driv næring i dette området å få sitt areal kun omtalt i planen under tema "jordflytting."

Friluftsliv:

Det er avgjerande at planprogrammet undersøker konsekvensane for alle former for friluftsliv, i heile planområdet. Som tidlegare nevnt er delar av utøvinga av friluftsliv (for eksempel jakt) ikkje er hensyntatt i planprogram, og dermed ikkje utgreia. Det same er i ferd med å skje i dette planprogrammet. Når det kjem til friluftsområder, og bruken av desse, finn me også dette mangelfullt. Det er ikkje godt nok at barnetråkk og Ti turar i time vert lagt til grunn for bruken av områda.

Energiforsyning

Planprogrammet viser til at det er «betydeleg kapasitet tilgjengeleg når Fagrafjell etableres» og blir beskrive som nærast ubegrensa tilgang på straum, noko som ikkje er tilfelle. Fagrafjell skal forsyne regionens kraftbehov 40 år fram i tid. Statkraft seier 17.februar 2022 at dei forventar eit kraftunderskot i Sør -Norge allereie i 2026. Denne prognosen er skriven medan det er store endringar i kraftmarknaden i Sør- Norge, og før Russland sin invasjon i Ukraina

som har ført til ytterlegare forverring av energimarknaden i Europa som me no er nært tilknytta.

Planprogrammet slår fast at det vil verta behov for fleire 132/22kV transformatorstasjonar i industriområdet, men seier ingenting om plassering av desse eller tilhøyrande linjer til næringsområda. Me forventar informasjon rundt dette allereie i det pågåande arbeidet, både rundt linjer og transformatorstasjonar og elles anna infrastruktur. Det er og peika på at det er betydeleg overkapasitet, dvs 230 MV. Me er usikre på om dette er oppdaterte tal. Der Statnett tilbakemeldar til oss at det er reservert ein betydeleg mengde straum av desse 230MV.

Informasjon og medvirkning

Som me skreiv i vår uttale til kommuneplanens arealdel, vil me gjenta:

Kommunen bestemmer fordelinga av store verdier gjennom avgjerder om arealbruk. Enkeltvedtaka har stor betydning for den enkelte si velferd og livssituasjon eller dei kan handle om inntektsmoglegheiter til næringsdrivande. For både grunneigarar og investorer vil planvedtak om arealdisponering ha stor økonomisk betydning som dei dermed har sterk interesse av å kunne påvirke. Kommunen sin rolle er å føreta interesseavveiningar i situasjonar der det mobiliserast sterkt til inntekt for fleire konkurrerande hensyn. Det stiller store krav til ei ryddig og uavhengig saksbehandling, og hos dei som skal treffe endeleg vedtak. Kommunen skal være særlig oppmerksom på rolleblandingar i utviklingsprosesser kor kommunen blir tilnærma av private med ønske om bistand til å skaffe næringsverksemd og arbeidsplasser til kommunen (Transparency International, 2019)

Planlagd utvikling av området.

Ut frå kartet på side 35 kan det sjå ut som dei tre ulike felta skal vurderast kvar for seg. Dette vil me sterkt advare mot, og me legg til grunn at vegen må konsekvensutgreiast og planleggjast som ein heilhet. Ny konsekvensutgreiing må og gjennomførast for heile vegens trase. Oppdatert kunnskap om konsekvensane utbygginga vil få for området er naudsynt avdi omfanget er svært stort.

Er det tenkt at ny jordverngrense skal fylgja vegtrase D3 alternativ 1 eller 2 i sør? Me ser det er stor fare for at store areal med dyrka jord som då kjem på innsida av omkøyingsvegen sør for Fjermestadvegen vil bli svært utsette for nedbygging.

Omkøyingsvegen

Trase for omkøyingsveg som ligg i planprogrammet fylgjer i all hovudsak trase sett av i Interkommunal kommunedelplan for Bybåndet sør. Omkøyingsvegen var i denne planen tilpassa storstilt bustadutbygging på Frøyland og Orstad.

Det er nå skissert på side 36 og 37 alternative delstrekningar for omkøyingsvegen i sørleg del.

Det informerast om at trafikksituasjonen på fv 505 er uønska høg og må løysast, men planprogrammet lar vera å ta med viktig informasjon om at dette. Det står i Time kommune sin Konsekvensutredning fase 2 (punkt 7.15 s. 109 KU fase 2) frå Norconsult, at trafikken ikkje vil bli mindre gjennom sentrum sidan vegen er lagt for langt aust og difor vil bli for lang. Nytt alternativ D3 alternativ 2 vil ikkje utgjere noko endring på det.

Slik vegen er skissert i planane no vil den kun fungera som ein tilførselsveg til næringsområda. Premissene for omkøyingsvegen er difor utdatert.

På folkemøtet/infomøtet 09.juni 2022 på Frøyland skule held kommuneleiinga framleis på at kostnadsramma for omkøyningvegen er på 500 millionar kroner. Dette til trass for at det er tal som vart utarbeidde ifm. Bybåndet sør i 2013. Det er på tide at nye berekningar på omkøyringsvegen blir lagd til saka!

Ny verdssituasjon

Sidan oppstart av arbeidet med planprogrammet for områdeplan vart varsla sist desember, har verdssituasjonen vorte totalt endra. Verda er på veg inn i ein varsla matvarekrise og energikrise. Den vil og påvirke oss. Time kommune er nøydd til å ta hensyn til desse realiteane. Kommunen forvaltar ein stor del av jordressursane våre på vegne av nasjonen. Det er tydeleg at verda må vekk frå tanken om “just in time” til “just in case” og ta vare på kvar liten del av det matproduserande arealet me har tilgjengeleg. Om Time kommune med truverde skal kunne halda fram med å henvisa til FN`s bærekraftsmål, må dei visa solidaritet med resten av verda og utbyggingsplanane i sin heilhet må leggjast vekk.

styret i Vern Kvernaland

Vern Kvernaland
Fjermestadvegen 148
4355 KVERNALAND

24.12.2021

Time Kommune
Postboks 38
4349 BRYNE

Teknaconsult AS
Luramyrvеien 25a
4313 Sandnes

Innspill til «varsel om oppstart»

Vi viser til Time kommunes ønske om innspill på «varsel om oppstart» (22. november 2021), «tilleggsinformasjon» (26. november 2021) og «dialogmøte» (7. desember 2021) i anledning «Planprogram for området med krav om felles planlegging i området Orstad-Nord, Kalberg-Frøyland-Kvernaland, jf. KP 2018-2030 Arealdelen».

Generelle betraktninger

Det er uklart hva Time kommune ønsker innspill på i denne fasen av planleggingen. Man har imidlertid forstått at det ønskes forslag til momenter som bør utredes/belyses for å heve kvaliteten på arbeidet frem mot senere vedtak i 2022. Det er først og fremst forvirrende at representanter fra kommuneadministrasjonen prøver å berolige med at man er vant med «denne måten å gjøre ting på», samtidig som man påberoper hyllest til egen innsats for å «prøve noe nytt».

Kommunen har framsnakket Time-modellen som innovative måte å drive planlegging og stedsutvikling på, men nye arbeidsmåter skaper alltid en stor fare for nye typer feil. Den kompliserte saksgangen i plansaker er i seg selv en utfordring når det gjelder å sikre folkets muligheter til reell medvirkning. Den utfordringen blir ikke mindre når en ny og ukjent arbeidsform innføres, da folk ikke lenger har mulighet å støtte seg på vanlig og kjent praksis for å forstå sine rettigheter og muligheter til medvirkning.

Videre inneholder plankartet både områdedisponeringer og en hensynssone for Fv505 som har en tung tilstedeværelse i planen. På spørsmål om hvordan denne vil påvirke planområdet og omkringliggende eiendommer henvises det likevel til at denne skal utredes separat og av en annen etat. Det etterlater et stort spørsmål om når disse planene og etatene skal forenes.

Valg av «Time modellen»

Valget av dette planleggingsverktøyet representerer et avvik fra kommunens erklærte ambisjon om å se området omkring Kvernaland som en helhetlig størrelse. En slik intensjon er den opplagte tolkningen av kravet om områdeplan i kommuneplanen som ble vedtatt 15. juni 2021. Kravet var en klar beveggrunn og betryggelsesargument for at arealdelen av kommuneplanen i det hele tatt kunne vedtas, tatt særlig i betraktning Statsforvalterens sterke betenkeligheter og innvendinger mot planene rundt Kvernaland.

Det er fint at kommunen er ærlige om at valget av modellen først og fremst kommer av behov for å spare tid. Planverktøy av typen som er valgt er først og fremst egnet for transformasjonsområder i byer med lav konflikt mellom involverte parter. Dette er ikke et slikt område.

Det er klart tillitsnedbrytende at krav om involvering og anledning til klage faller bort med avviket fra kravet om områdeplan og at kommunen aktivt går inn for å fravike krav i kommuneplanen bare få måneder etter planen ble vedtatt. «Time modellen» oppstod ikke i et vakuum. Det ble ikke fremmet noen slike anbefalinger i behandlingen av kommuneplanen i juni 2021. Det er først i etterkant av oppstart av samarbeid mellom Time kommune og Kalberg utvikling AS at dette har kommet som et nytt moment. Saksfremlegget til forslag om innføring av Time-modellen var dårlig utredet og skapte stor forvirring under den lokalpolitiske behandlingen. Skriftlig spørsmål om grunnlag for å fravike krav om områdeplan ble stilt gjentatte ganger av kommunestyrerepresentant Fiskaa uten at det ble besvart. Det er først en måned etter behandling at kommunen sendt ut et tilleggsbrev til utvalgte personer og foreninger for å opplyse om behov for dispensasjon fra krav om områdeplan. Det er derfor sterk grunn til å tvile på om lokalpolitikere var tilstrekkelig opplyst da innføring av modellen ble vedtatt.

En uformell plan av typen som Time-modellen legger opp til, vil ikke kunne påklages av berørte naboer eller andre som ville hatt rettslig klageinteresse i forbindelsen med en områderegulering. Det er viktig at eventuelle klager behandles i riktig fase av et planarbeid og ikke forsinkes unødvendig. Mulighet for klage er i seg selv en mekanisme som gir insentiv til korrekt saksbehandling og kvalitet i utredningsarbeid. Når det nå legges opp til en arbeidsform som ikke gir klageadgang på områdenivå, øker faren for at dårlig kvalitet innen saksbehandling eller utredning ikke fanges opp tidlig nok.

Offentlig-privat samarbeid

Nå formidles det også at det er Kalberg utvikling AS som har det overordnede planleggingsmandatet i området, hvorpå kommunestyre og administrasjon i Time er tiltenkt en rolle som «sandpåstrøere». Dere sier «Time-modellen» ikke gir rom for ekspropiasjon, men at denne tilkommer etter gjennomført detaljregulering. Dette tolkes i retning at Kalberg Utvikling AS i praksis har fritt spillerom til å gjøre krav på tilgrensende eiendomsområder for å ivareta egne forretningsmessige interesser. Det er ganske tydelig at Time kommune ikke betrakter det som interessant å dempe konfliktnivået i området.

I planlegging av veitrase for omkjøringsveien (Fv 505) fremkommer det særlig uklart om denne skal tinglyses på eiendommer som ikke er innbefattet i Kalberg Utvikling AS.

Analyseområde

Time-modellen er basert på uformelle plantyper som VPOR (Veiledende Plan for Offentlig Rom) i Oslo. Med «offentlige rom» menes da gater, parker o.l. I slike uformelle planer blir overordnede prinsipper for total arealutnyttelse (bebygde areal), bygningshøyde og/eller andre detaljer knyttet til utforming av konstruksjoner vanligvis *ikke* utredet eller forankret/fastlagt (Slike temaer ville vanligvis bli drøftet i arbeidet med en områdeplan.) Som tidligere sagt, er det i det hele tatt uklart hva som vil utredes og vedtas gjennom «Time-modellen». Hvis for eksempel bygningshøyder og grenser for bebygde areal ikke blir utredet på områdenivå, vil det være umulig å utrede samlede konsekvens av ulike utredningsmomenter (eks. landskapsbilde). Bebygd areal og bygnings-/konstruksjonstørrelse er helt opplagt relevant når samlet eller kumulativ konsekvens for landskapsbildet skal vurderes. Vurderinger vedrørende overvannshåndtering og påvirkninger på vannspeilet og grunnvann vil også vanskeligjøres om ikke bli umuliggjort hvis det ikke er veiledende opplysninger om bebygde areal/bebyggelse

Områdene som skal bebygges er del av et større og unikt område som ble kalt “2A Myrvang – Bråstein – Gjestaland” og vurdert av Multikonsult i forbindelsen med konsekvensutredning av

Fagrafjell trafostasjon.¹ Her stor det skrevet: "Området er vurdert til å ha stor verdi, der landskapet er uvanlig i et større område/region." Lokalisering av Fagrafjell var også svært kontroversielt på grunn trafostasjonens inngripen i svært verdifulle kulturminner og kulturmiljø. Både Fylkeskommunen og Riksantikvaren hadde sterke innvendinger mot inngripen i kulturmiljøet i området.

I områder med stor verdi innenfor slike fagfelt/temaer er det særlig viktig at kumulativ belastning og samlede virkninger utredes nøye og at det settes klare begrensninger eller prinsippene før det går videre til detaljreguleringsnivå. Her vil det være viktig at overordnede myndigheter har innsigelsesmuligheter på områdenivå for å sikre utredningskvalitet og at temaer og planer som berører deres fagområder eller interesser planlegges på en god måte og tidlig nok i planlegging. En kjent svakhet ved og kritikk av uformelle planer av typen som Time-modellen etterligner, er dårlig forankring med overordnede myndigheter som kan ha store interesser (og stort ansvar) i aktuelle områder.

Når utredningstema ikke er fastlagt, er det ikke mulig å vurdere hensiktsmessigheten av angitt analyseområde. Analyseområde må i utgangspunktet tilpasses hvert utredningstema ut ifra virkninger som kan gjelde for større områder. I skissen som er vedlagt varsel om planoppstart blir særlig landskapsrommet skadelidende. Linjen veksler mellom kort og lang avstand til utbyggingsområdene. Omkring eiendommene 28/390 og 28/17 er det en markert innskrenking av analysegrensen til tross for at disse eiendommene vil bli klart påvirket både forut for, i løpet av og i etterkant av utbygging. På liknende vis har man på eiendom 31/3 i området «Kråkefjell», «Hesthei» og «Stutafjell» valgt å utelate viktige utkikkspunkter med betydning for landskapsbilde og friluftsliv uten at dette er begrunnet.

Varslingsområde

I plankartet inkludert i varsel om oppstart finnes et område omkranset av en svart stiplet linje omtalt som «varslingsområde», hvor man løst har definert at det kan forekomme «fysiske inngrep». Det nevnes adkomstveier til utbyggingsområder og veitrase, men ikke kraftlinjer. Den romslige definisjonen gir ingen klare føringer om hvilken type inngrep som kan komme i dette området, hvilket omfang eller over hvor lang tid, selv om det er markert areal av betydelig størrelse og verdi for landbruk, naturmiljø, kulturminner, friluftsliv og landskap. Det bites særlig merke i at den stiplede linjen i tilknytning til område «NK4» utgjør endringen fra tidligere omtalte «NK5» som ble redusert med 230 dekar under mekling med Statsforvalteren i Rogaland i juni 2021. Slik det blir fremstilt er det åpenbar risiko for at området vil komme til å benyttes til tidligere intenderte formål, selv om tillatelsen til dette er frafalt ved endelig vedtak av kommuneplanen.

Grunnlagsdata

Det er i perioden 2010 til 2020 gjennomført flere kartlegginger i området med variabel bruk av data, hvor flere momenter og konklusjoner er grunnfestet/gjentatt fra tidligere datagrunnlag uten at det har blitt oppdatert. Bruk av disse dataene vil naturligvis kunne medføre følgefeil i videre analyser. Særlig gjelder dette temaet naturmiljø og samlede konsekvenser av Fv 505 (jmf. Saksfremlegg 058/21 «krav om lovlighetskontroll - godkjenning av kommuneplan for Time kommune 2018-2030, arealdelen»). Siden disse utredningene ble gjennomført har det blitt gjort flere endringer i områdedisponeringer, i tillegg til at det har kommet oppdaterte anbefalinger fra miljødirektoratet

¹ Se <https://www.statnett.no/globalassets/her-er-vare-prosjekter/region-sor/lyse-fagrafjell/del-1-landskap-og-inon.pdf>

om «konsekvensutredning av klima- og miljøtema». Det har også blitt gjort revisjoner av rødlisten i artsdatabanken, hvor status for arter i området har blitt endret.

Utredningstemaer

Jordbruk

Tidligere utredninger om konsekvenser for landbruk i området er klart mangelfull. Man har særlig rettet fokus bort fra hvilke konsekvenser utbyggingen vil ha for arrondering og tilgang til leiejord for virksomheter som er avhengig av at disse forholdene er på plass for å kunne drive sine virksomheter. Den såkalte «varslingssonen» gir et godt bilde på hvordan utbyggingen i sin helhet skaper uforutsigbarhet og dårlige vilkår for eksisterende virksomheter i området. Det bør komme klart frem av en utredning hvem og hvor dette gjelder, og hvilke avbøtende tiltak som eventuelt skal på plass for å ivareta landbruksvirksomheter i området.

Videre bør man minnes på at matjord er en tilnærmet ikke-fornybar ressurs som det er svært viktig å ta vare på. Matjorda er levende og må behandles deretter. Det er ikke nok å flytte matjorda fra en plass til en annen, det må gjøres etter en gjennomtenkt plan og metode. Det er svært viktig at følgende momenter tas med i planprogrammet for å sikre at matjorda «overlever» og for at det skal bli et så lite tap som mulig av jordbruksjord.

I «varsling om planoppstart» er jordflytting løst definert og det fremkommer uklart hvor dette er aktuelt. En utredning bestilt av landbruksdepartementet fant i 2015 at man må påregne en kostnad mellom 500 og 1000 kr per kvadratmeter for å kunne gjøre det på en forsvarlig måte. Kostnaden kan derfor variere stort ut i fra hvilke områder som defineres som «flyttbar jord». Det finnes mye av den i området, og det bør komme klar frem hvor det er aktuelt å flytte den fra, hvor den skal plasseres, hvilken metode som skal brukes og hvilken tidsramme man forventer på flyttingen.

Naturmiljø

Temaet naturmiljø er et generelt svært viktig å utrede i plansaker, da konsekvensene av utbygginger ofte blir store. Den innledende kartleggingen i forbindelse med kommunedelplanen var til dels mangelfull, noe som krever at dette temaet må bli gjennomgått på en grundig måte i denne fasen. Rapportene må utredes i henhold til nyeste standard utarbeidet av Miljødirektoratet. Dette vil fange opp verdier og konsekvenser på en bra måte, men følgende punkt må likevel presiseres i planprogrammet:

- Den samlede/kumulative belastningen av utbyggingen på naturmiljø i området. I kommunedelplanen legges det opp til en storstilt nedbygging og oppsplitting (flere industriområder, masseuttak/massedeponi, boligutbygging og veger) av et stort og komplekst natur/kulturlandskap som i stor grad er knyttet sammen i hverandre. De samlede konsekvensene for mange av deltemaene er mye større enn hva konsekvensene blir for hvert enkelt delområde.
- Utredningen må inkludere oppdatert rødliste.
- En del arter er ikke hensyntatt i tidligere utredninger (deriblant storspove, hare, hubro). Disse må med.
- Vipe er nå oppført som kritisk truet på rødlisten. Kvernaland er et «hotspot» for vipe på Jæren (og dermed også på nasjonalt nivå). Vipe må utredes spesielt med tanke på artens status som kritisk truet. Vurderingene må bygges på gjentatt feltarbeid gjennom hekkesesongen for å avdekke ulike funksjonsområder. Arten må hensyntas spesielt. Det skal

nå lages en handlingsplan for vipe i Time kommune og Kvernaland vil være et av de viktige områdene i denne planen.

- Planområdet i NK4 er blitt endret etter at forrige konsekvensutredning ble utført. Området er dermed ikke konsekvensvurdert
- I og med at man påregner en kort utredningsperiode, vil man ikke ha anledning til å observere/innhente data om plante- og dyrearter som først og fremst vil være aktive i området i lysere/varmere sesonger. Dette bør man være særlig oppmerksom på.

Vannmiljø

Temaet vannmiljø henger delvis sammen med temaet naturmiljø. Hele plan- og influensområdet ligger innenfor vernet vassdrag (Orrevassdraget og Figgjovassdraget). Figgjoelva er også valgt ut som nasjonalt laksevassdrag. Med så massiv nedbygging med medfølgende blottlegging av jord, flytting av jord og andre masser samt mye sprenging av fjell vil avrenning til et allerede sterkt belastet vassdrag bli enorm. Dette temaet må utredes særs grundig. Foruten utredning etter standard utredning, må følgende tema presiseres i planprogrammet:

- Effekten av avrenning av sprengstein for fisk og andre ferskvannsorganismer. Effekten av sprengstoffrester og finsedimenter for eutrofiering av (verneverdige) myrer og vannsystem
- Når det blir flyttet og blottlagt så mye jord blir det en enorm avrenning. Det må lages et omfattende prøvetakingsprogram for å holde oppsyn med avrenningen og for å kunne gjøre nødvendige strakstiltak underveis
- Det må lages plan for å hindre partikkel- og næringsstoffavrenning til myr og vassdrag. Det må lages en plan for oppfølging/vedlikehold av disse sedimentasjonsbassengene.
- Med så mange nye, harde flater vil det bli problemer med flom. Flere av bekkene er i dag lagt i rør, eller er kanaliserte og slukeevnen ligger på maksgrensen. Det må utredes hvordan man skal håndtere dette problemet. Før byggingen starter. Som tidligere nevnt vil det være svært vanskelig, hvis ikke umulig, å vurdere disse momentene tilstrekkelig hvis planene som kommer fram gjennom bruk av Time-modellen ikke fastlegger grenser eller terskelverdier for bebygde arealer.

Friluftsliv

Alle friluftsmuligheter i området vil påvirkes av utbyggingen. Det er derfor viktig at den samlede/kumulative påvirkningen utbyggingen vil ha for friluftsliv i området beskrives og at brukere av områdets friluftsområder involveres i dette. Med særlig fokus på adkomst til friluftsopplevelser både i byggeperioden og i etterkant.

I tidligere utredninger er det ingen av de lokale idrettslagene eller frilftsrelaterte organisasjoner som ble kontaktet eller etterspurt om bruksmønster. Flere vil være tilgjengelige og/eller hjelpelige med å beskrive områder/ruter i bruk. Enkelte idrettslag har også tatt i bruk Strava-kart for å dokumentere dette. Det har ikke blitt hensyntatt i tidligere.

Landskap

Det lokale landskapet er en integrert og viktig del av det lokale friluftslivet. Det rullende landskapet rundt Kvernaland er unikt og er særlig sårbart med tanke på så store utbygginger det her er snakk om (boliger, næringsbygg, veier, masseuttak, kraftledninger m.m). Det bør rettes fokus mot hva den samlede/kumulative belastningen av inngrepene har på landskapsbildet (ref. kommentar om «analysegrense»). Det bør også beskrives hvordan man planlegger å tilbakeføre/fylle igjen

masseuttak for å ivareta landskapsformen. Det samme gjelder hvordan den totale bygningsmassen planlegges å anpasses landskapet.

Folkehelse og dyrehelse

Utbyggingen vil påvirke området både i utbyggingsfasen og i driftsfasen og påføre lokalmiljøet en klar påvirkning i form endret lydstry, lysstry, lukt og elektromagnetisk stråling. Kilder til dette er for eksempel person- og tungbiltrafikk, sprengning, boring, anleggsmaskiner, lyskastere, aggregater og vifter. Som i sum vil påvirke bomiljø, friluftsliv og buskap i området. Samme gjelder nye kraftgater som skal strekkes i området og påføre økt elektromagnetisk stråling. Bør helt klart utredes.

Samfunnsmessige virkninger

Planene om utbygging av store industriområder på Kvernaland er grundig omtalt i både riksdekkende og lokale medier, og er godt kjent både blant folk og fagmiljøer rundt om i landet. Det er i hovedsak to vinklinger/betraktninger som videreformidles. En knyttet til en fremoverlent, industrivennlig og innovativ kommune. I sin andre form videreformidles omdømmet av Time kommune som en institusjon med sterk vilje til å tillate økt befolkningsvekst og bygging som både på kort og lang sikt fortrenger matproduserende arealer og natur på grunnlag av prestisje. Den vedtatte kommuneplanen representerer først og fremst den første vinklingen, og legger opp til en klar nyvinning i sin devaluering av landbruksrelaterte virksomheter. Dette representerer så klart en interessekonflikt om hvordan nasjonal- og lokalsamfunnet skal prioritere bruk av sine arealer. Særlig iøynefallende er kommuneplanens begrunnelser for sine prioriteringer. Graden av disharmoni mellom et budskap om «grønn utvikling» og nedbygging av grønne arealer er påfallende og skaper så klart misnøye og mistillit i lokalbefolkningen. Det hadde vært bedre om man kunne vært ærlige om at bærekraft, naturmiljø og befolkningens friluftsansaler har underordnet betydning når kommunen ønsker å prioritere noen former for næringsutvikling framfor andre.

Første januar 2022 innfører EU sin nye taksonomi for bærekraftig økonomisk aktivitet. Den har til hovedhensikt å beskytte allmennheten og investorer mot overforenklete og oppblåste bærekraftsbudskap. Særlig oppmerksomhet skal rettes mot virksomheters evne til å begrense klimautslipp, tilpasse seg klimaendringer, beskytte vannressurser, sikre overgang til «sirkulær økonomi», forhindre forurensing, beskytte og forbedre økosystemer og biomangfold. Vurdert etter disse kriteriene er det flere aspekter av denne utbyggingen som langt på vei avviker fra disse målsetningene og skaper risiko for omdømmetap. Særlig at man tilrettelegger for tap av biomangfold, men også at forespeilede klimabesparelser er grovt overvurdert.

Videre flettes prosjektet naturlig inn i diskusjonen om strømforbruk og strømmarkeder. Det er hevet over en hver tvil, at det forespeilede strømforbruket knyttet til dette prosjektet vil heve prisen på strøm som nyttes av husholdninger og tilgrensende næringsvirksomheter. De vil indirekte bli påkrevd å finansiere et skyhøyt, og rabattert strømforbruk til virksomhetene i dette området. Man kan jo håpe på at dugnaden på vegne av kraftkrevende industriprosjekter blir godt mottatt.

Klimautslipp

Relatert til punktet over har man som sagt tillatt seg å hevde at prosjektet innbefatter store klimabesparelser. Beregninger knyttet til dette er sprikende, noe vi tidligere har omtalt i høringsinnspill til kommuneplanens arealdel. Selv om man tidligere har hatt erklærte ambisjoner om dette, foreligger det per i dag ingen modellerte beregninger for hvordan arealbruksendringer vil påvirke klimaregnskapet. Det gjelder i dette prosjektet, så vel som i liknende prosjekter nasjonalt. Noe som 21. november 2020 ble omtalt av en granskningsgruppe på vegne av NRK. Utredningen bør

ha som klar ambisjon å rette opp hull i troverdigheten knyttet til klimaregnskapet for tiltakene som skal gjennomføres i området.

Kommentarer til foreslåtte momenter i «varsling om planoppstart»

Finansiering, utforming og tiltak for omkjøringsveien FV505

I sin presentasjon hevder Time kommune at valg av «time modellen» skal beskytte kommuneøkonomien mot risiko og gi lavere planleggingskostnader, samt sikre finansiering av Fv505. Det forutsetter kanskje at fremdriften går etter planen og at risikofordelingen mellom private og kommunen berammes tydelig i en eventuell finansieringsavtale. Foreløpig er det svært sprikende estimater på veiens kostnader, som vil avhenge av formelle krav til utforming som enda ikke er redegjort for. Det bites merke i at et veiprosjekt kun 1 km fra området hadde påløpte ekstrakostnader i størrelsesorden 300 millioner, på en strekning av klart mindre størrelsesorden enn det som planlegges her. Det bør avklares på forhånd hvem som skal dekke påløpte ekstrakostnader i forbindelse med veibygging og hva som eventuelt vil bli konsekvensen for kommuneøkonomien. Videre bør det også tas høyde for eventuelle krav om erstatning fra utbyggere skulle man ikke få anledning til å innvilge dispensasjon fra kravet om områdeplan. For grunneiere i området bør det komme klart frem om veien skal tinglyses på deres eiendommer uavhengig om de er tilknyttet prosjektgruppen Kalberg Utvikling AS.

Foreløpige analyser av det fremtidige trafikkbildet i området er basert på tidligere planlagt bruk av området, hvor det blant annet var planlagt boligbygging på eiendom 28/2. Nylige analyser var gjort under forutsetning at det skulle bygges mellom 6 og 10 datasentre i området. For å danne forståelse av fremtidig trafikkbilde må det derfor analyseres på nytt for å avklare fremtidig trafikkbeltastning i området og om veien vil utgjøre en reell avlastning av trafikk gjennom Kvernaland sentrum. Gjennom analyse av trafikkbildet både under og etter bygging bør det belyses om Fv505 og eventuelle tiltak knyttet til denne vil ha en reell trafikkdempende effekt i Kvernaland sentrum. I tilknytning til dette bør det komme klar frem hvilke trafikkbegrensende tiltak som er nødvendige, hvor gjennomførbare de er og hvor mye de vil koste.

Midlertidige adkomstveier i byggetiden

Det bør spesifiseres hvor lenge man forventer at byggeperioden vil vare og derav hvor eksisterende veinett skal belastes med trafikk relatert til bygging. Det bør komme klart frem hvilken type og hvor mye trafikk det forventes på eksisterende veinett i denne perioden. Konsekvenser for landbruk, naturmiljø, kulturminner, friluft og landskap av nyetablerte adkomstveier må utredes.

Mobilitet fra kollektivknutepunkt frem til områdene

Det bør undersøkes om det er behov for å opprette nye kollektivruter for å dekke opp det nye trafikkbildet ved opprettelse av omkjøringsvei Fv505.

Turveier og traséer for myke trafikanter

Det bør utredes behov for under/overganger i forbindelse med skolevei.

Strømsituasjonen i området

Traseer for høyspentledninger fra Fagrafjell til næringsområdene bør utredes og beskrives, videre er det klart at det ønskede forbruket langt overskrider kapasiteten man får tilført med ny linje fra Lyse til Fagrafjell. Ifølge Statnetts beregninger vil den nye oppgraderingen av transmisjonsnettet gi en forespeilet mulighet til å utnytte 230MW. Ifølge Beyonder vil en batterifabrikk i full drift kreve

300MW. Det har tidligere blitt beskrevet at det er ønskelig at datasenteretableringer på lang sikt skal kunne utnytte 525MW. Et gjennomsnittlig hyperdatasenter forventes å kreve kapasitet inntil 150MW.

I lys av dette bør man allerede nå begynne å redegjøre for hvor eventuelle nye traseer for nettilførsel skal komme fra, men også hvordan den begrensede kapasiteten skal prioriteres mellom husholdninger, andre næringer og kraftkrevende virksomheter.

Langsiktig plan for utnyttelse av overskuddsvarmen fra kraftkrevende industri

Reduksjon av utbyggingsarealer etter mekling hos Statsforvalter har satt begrensninger for muligheten til å sette opp tilleggsvirksomheter for restvarmeutnyttelse. Det er derfor bare et tidsspørsmål før man ser behov for arealmessige utvidelser for å tilrettelegge for disse. Utredningen bør belyse hvor mye ekstra areal det vil være behov for. I tillegg bør utredningen vise hvilke løsninger man vil velge for kjøling og hvor mye av forbrukt kraft man forventer å kunne gjenbruke (utnyttelsesgrad). Det bør også komme klart frem hvor mye kraft man forventer å bruke til å pumpe kjølevann inn i området.

Nødvendig kommunalteknisk infrastruktur, overvanns- og flomhåndtering

Kostnad av ny kommunalteknisk infrastruktur bør komme klart frem. I tillegg til hvem som skal finansiere denne.

Hilsen

Vern Kvernaland

Vern Kvernaland

Fjermestadvegen 148

4355 KVERNALAND

14. februar 2021

Time Kommune

Postboks 38

4349 BRYNE

Uttalelse til høring Kommuneplan Time kommune 2018-2030 - Arealdelen

Innledning

Arealdelen av Time kommunes kommuneplan 2018-2030 skaper stort engasjement blant innbyggere på Kvernaland og omkringliggende områder, så vel som nasjonalt. Dette illustreres blant annet av den omfattende mediedekningen som per årsskiftet 2020/21 hadde passert 120+ publikasjoner/sendinger som kommer utenom det offentlige ordskiftet. Både vi i Vern Kvernaland og kommunen selv er godt innforstått med at planen, slik den i denne høringen er presentert skaper kontrovers. Da spesielt med tanke på kommunens forvaltning av jordbruksareal.

Vern Kvernaland jobber for å bevare et sammenhengende område i Time kommune med matjord, kulturlandskap, verdifull natur og vakre turområder. Gruppa består av grunneiere, folk som er oppvokst i bygda, innflyttere og andre som mener at bygda vil bli ødelagt av kommunens foreslåtte omdisponeringer.

Det hersker per i dag stor forvirring rundt næringsutviklingen i kommunen. Spesielt knyttes dette til utspill i media om hvorvidt man skal satse på tilrettelegging for battericelleproduksjon og/eller datasenteretableringer, som samlet går under betegnelsen kraftkrevende industri. Utgangspunktet for våre kommentarer er at arealdisponeringene ved Kvernaland er gjort med utgangspunkt i å tilrettelegge for Lyse AS sitt «High case scenario» for datasenteretableringer og tilleggsnæringer, og at etableringen av såkalt «hyperdatasenter» er en nøkkelforutsetning for et vellykket utfall (Time kommune, 2020a).

I Time kommunes etiske retningslinjer fremholdes ærlighet og sannferdighet som verdimeslige grunnsteiner i all sin virksomhet. I tillegg fremholder kommunen sterke ambisjoner om å skape trygghet for og tenke langsiktig på vegne av innbyggerne. Blant annet gjennom ansvarlig fremferd, formidling av fremtidsro og gjensidig respekt (Time kommune, 2014). Vi oppfordrer kommunen til å anse våre kommentarer å komme fra tilsvarende verdimeslig ståsted.

Innspillet er delt i flere deler, og inneholder både generelle og spesifikke betraktninger knyttet til Time kommunes utkast til kommuneplan 2018-2030.

Beslutningstaking og demokrati

Den beskrevne kommuneplanen utgjør en dobling av menneskelig påvirkning på Kvernalandts omkringliggende arealer. Det er snakk om store investeringer både innenfor offentlig og privat virksomhet med lang tidshorison. Det er også et komplisert samspill mellom tettstedsutvikling, samferdsel og teknologiutvikling. Det kan derav betraktes som et «megaprojekt» (Flyvbjerg, 2017). Slike prosjekter er først og fremst kjennetegnet av at de byr på større kostnader, lengre tidsrammer og mindre utbytte enn forespeilet. Det er sammensatte årsaker til dette, men er ofte en naturlig følge av overoptimisme til at teknologi, prestisje, nytenkende design og stor flyt av kapital vil utjevne forutsette og uforutsette ulemper (Flyvbjerg, 2017). Tidsknapphet anses som særlig bidragsytende for lite gunstige beslutningsprosesser, legger til rette for dårlig forankret konsensus (Janis, 1997) og skaper insentiv for å forankre fremtidige beslutninger i tidligere handlinger tatt under press (Flyvbjerg, 2017).

For å motvirke dette, stilles høye krav til systematisk imøtegåelse av skjevfortolkninger og realistisk erkjennelse av risiko i beslutningsprosesser (Flyvbjerg, 2017). Den beste motgiften er reell demokratisk involvering når premissene for beslutningsmyndighetenes konklusjoner skal dannes. Da er det uheldig at kommunen har ilagt seg selv et stort tidspress orientert mot strategivurderinger hos internasjonale teknologikonserner, eller hvordan man forestiller seg at de tar beslutninger (Lyse, 2020).

Vi synes det er viktig å gjøre kommunen oppmerksom på forskjellen mellom rasjonelle handlinger og rasjonalisering. Førstnevnte er handlinger som følger naturlig av veldokumentert og/eller velbegrunnet innhenting, håndtering, formidling og bruk av informasjon. Rasjonalisering er derimot når man filtrerer informasjon til å danne bekreftelse til en handling eller beslutning som allerede har funnet sted, og hva som betraktes som den foretrukne løsning på et problem eller konflikt. I en rasjonaliserende beslutningsprosess vil advarsler mot beslutterens veivalg bli systematisk oversett og bortforklart. Informasjon som støtter opp om veivalgene vil systematisk bli fremhevet og tillagt større verdi.

Vi mener kommunens beskrivelse av og begrunnelser for sine arealdisponeringer bærer preg av rasjonaliseringer, både på et generelt plan, men også innenfor hver av deltemaene som er dekket/drøftet i planen. Den argumenterende teksten i kommuneplanen føles påtrengende når kommunen skal begrunne avvik fra egne prinsipper og verdierklæringer. Kommunen viser stor vilje til å følge nasjonale/regionale bestemmelser og omdisponere arealer i sitt rasjonale for datasentre. Nasjonale/regionale bestemmelser som ivaretar landbruksnæringen og dens livsvilkår blir derimot avfeid, tillagt mindre plass og nedprioritert i arealplanen. Rasjonaliseringene bidrar også til at flere paradokser dominerer planteksten. Begreper som forutsigbare rammer, klyngeeffekter, komparative fortrinn og bærekraft uttrykkes selektivt til å handle om utvidelse av næringareal, samferdselssystemer og nedbygging av natur. Landbruksnæringen lokale forankring, drifts- og vekstvilkår og bevaring av verdifulle økosystemer marginaliseres.

Medvirkning

Kommunen bestemmer fordelingen av store verdier gjennom avgjørelser om arealbruk. Enkeltvedtakene har stor betydning for den enkeltes velferd og livssituasjon eller de kan handle om inntektsmuligheter til næringsdrivende. For både grunneiere og investorer vil planvedtak om arealdisponering ha stor økonomisk betydning som de dermed har sterk interesse av å kunne påvirke. Kommunens rolle er å foreta interesseavveininger i situasjoner

der det mobiliseres sterkt til inntekt for flere konkurrerende hensyn. Det stiller store krav til ryddighet og uavhengighet i saksbehandling og hos de som skal treffe endelig vedtak. Kommunen skal være særlig oppmerksom på rolleblandinger i utviklingsprosesser hvor kommunen blir tilnærmet av private med ønske om bistand til å skaffe næringsvirksomhet og arbeidsplasser til kommunen (Transparency International, 2019).

Vi legger merke til at kommunen ser seg tilfreds med sin tilrettelegging for medvirkning i planprosessen. Vi holder kommunen til en høyere standard og kjenner oss ikke igjen i denne vurderingen. Vi viser til vårt innspill i forbindelse med planprogrammet for utfyllende forklaringer (Vern Kvernaland, 2020). Vi ønsker å legge til at det er betenkelig at et prosjekt av en slik størrelse ikke var del av valgkampen i 2019. Selv når New Kaupang allerede i 2018 hadde utpekt og markedsført Kvernaland som en potensiell plassering av «hyperdatasenter» (Jøssang, 2018).

Kommentarer til kommunens planprosess:

At beslutninger knyttet til kommunens nye næringssatsing ble flyttet over på skuldrene til den individuelle grunneier, mener vi er bortenfor all kritikk. Det er arealkonfliktene som skal danne føringer for kommunens beslutningsprosesser, ikke grunneieres vilje til å selge jord. Forutsigelig har kommunens handlinger ført til konflikter mellom partsinteresser, som i dag kjennes på kroppen gjennom ondsinnet ryktespredning, trakassering, hets og trusler. Fra de voksnes rekker ned til skolegården. Kommunen bærer en stor ansvarsbyrde for dette, som utilsiktet eller ei, oppleves som maktutøvelse fremfor medvirkning.

Kommunen beskriver at det er blitt avholdt folkemøter, og stilt seg åpen for innspill via facebook gruppen for den aktuelle arealplanen. Under ingen omstendigheter har det vært spillerom til å utfordre kommunen på grunnpremissene for den nye datasentersatsingen. Alle presentasjoner i regi av kommunen har vært vektet i soleklar favør til personer, firmaer eller grupper med økonomiske interesser. Inkludert kommunen selv, som har eierpost i en av disse firmaene (Rogaland Revisjon, 2015). De som kan tenkes å hatt ønske om å komme med innvendinger har blitt nedprioritert, eller utelatt både fra offentlige orienteringsmøter og grunneiermøter. At kommunen later som at industribygging i nærmiljøet ikke angår mennesker med tilgrensende eiendommer er lite tillitsvekkende. Tiltakene det er snakk om vil påvirke både naboers levekår og fremtidige driftsvilkår.

I kommunens plantekst står det faktisk at det kun er “positive” innspill som blir med videre. At kommunen ønsker å signalisere så sterkt at det kun er enkelte stemmer som har verdi, synes vi er betenkelig. For unngå eventuell misforståelser kunne man med fordel utdypet hva som menes med “positive” innspill.

Prosjektets størrelse og kompleksitet gjør det åpenbart at det vil melde seg behov for tilleggsutredninger. Kommunen bør allerede nå ta aktivt stilling til hvem som skal finansiere disse og hvordan uavhengighet skal ivaretas.

Kommentarer til kommunens dokumentasjon av planen:

Per dags dato inneholder arealplanen til kommunen opp mot 300 A4 sider med tekst og kartmateriale. For å forstå helheten er man imidlertid påkrevd å ettergå kommunens begrunnelser gjennom et bredt sett av fagdokumenter og ulike innspill fra publikum. Til sammen utgjør grunnlagsmaterialet opp mot 2000 A4 sider med tekst og illustrasjoner av varierende kvalitet og relevans. Tar man for seg kommunens planbeskrivelse (KU og ROS), ser man også her at det først og fremst henvises til rapporter og studier skaffet til veie av

utbyggingsinteresser. Flere av disse rapportene er tilført planen etter at planprogrammets høringsfrist er utgått.

Informasjonsmengdens rene størrelse gjør kommunens resonnementer uoversiktelige og ugjennomtrengelige, noe som forverres av et byråkratisk språk og kartillustrasjoner som rett og slett er uleselige. Planen mangler også kart over korridor for omkjøringsveien og ny langsiktig grense for landbruk.

Planens ugjennomtrengelighet skaper forvirring knyttet til arealdisponeringenes samlede konsekvenser. På flere steder hvor vi har lyktes å ettergå kommunens resonnementer virker det ikke som at kommunen selv har forstått faggrunnlaget det henvises til. Dette vil bli drøftet temavis. Men som generell kommentar bærer planen preg av at man selektivt har valgt tall, metoder, forutsetninger og materiale som gjør konsekvenser akseptable. I tillegg presenteres hypotetiske muligheter som analytiske funn. Dette fører til at de forespeilede positive virkningene fremstilles som sikrere og mer vitenskapelige enn de er. Dette er en vanlig problemstilling i konsekvensutredninger og fører til skjevhet i forståelsen av fordeler og ulemper av et tiltak. Som regel til fordel for utbyggers interesser (Tennøy, 2014; Aas, 2019).

Proessen med å vekte fordeler og ulemper blir videre skadet av at 0-alternativet i kommunens konsekvensutredning ikke er tilstrekkelig utredet eller redegjort for. Dette fører til en tilgjengelighetsskjevhet i beslutninggrunnlaget, hvor arealenes betydning for landbruksnæringen og matvaresikkerhet er klart underkommunisert. For oss fremstår dette som et klart brudd på tillitsforholdet mellom kommunen og dens hovednæring. Derfor har vi påtatt oss oppgaven å få dette belyst. I den anledning har vi bestilt en rapport fra Asplan Viak som vil være klar medio april. Vi håper kommunen vil ta seg tid til å lytte til disse innspillene som vi anser som “positive”.

Jordvern

Beskyttelse av norske jordbruksarealer er en prioritert målsetning i både nasjonale (Landbruksdepartementet, 2018; Klima- og miljødepartementet, 2021), regionale (Rogaland Fylkeskommune, 2020) og kommunale planverk (Time kommune, 2017, 2020b). Å verne om jord handler ikke bare om ivaretagelse av jordbrukets produksjonsvilkår og verdiskapning. Det handler også om vern av miljø- og naturmangfold og ivareta kulturhistorie gjennom å bevare kulturminner og helheten i disse. I tillegg handler jordvern også om ivaretagelse av kulturlandskapets karakter som forutsetning for kultur og friluftsopplevelser (Time kommune, 2017).

Jordloven setter strenge rammer for omdisponering av dyrkbare arealer. Det stadfestes blant annet at dyrkbar jord ikke skal disponeres slik at den ikke kan dyrkes opp i fremtiden. Dispensasjon fra disse vilkårene skal kun gis ved særskilte samfunnsmessige hensyn (Landbruksdepartementet, 1995).

Kommentar til kommunens arealplan:

Vi minner om at det per dags dato finnes klare føringer både nasjonalt og regionalt om jordvern. Senest ved rundskrivet fra statsrådene Bollestad og Astrup. Det fremstår som et klart paradoks at man i Time kommunes planer berømmer viktigheten av matjord for bønders driftsvilkår og norsk matvaresikkerhet, når man ikke etterlever dette i praksis. Dette blir spesielt fremtredende av den rene størrelsen på inngrep som her planlegges. Bare i datasenterprosjektet tas 800 dekar dyrket eller 1788 dekar dyrkbar jord. Planen gir heller ingen helhetlig forståelse av hvilke inngrep som kommer i tillegg, i form av kraftutbygging og samferdselsårer.

I det fremlagte arealregnskapet gjøres kun marginale kompensasjoner for den planlagte nedbyggingen. Det gjøres ingen reelle tilbakeføringer. Det ville forutsette en rapporteringspliktig detaljregulering. I stedet gjøres uforpliktende og symbolske omrokninger adskilt fra praktisk relevans for drift av jordbruk i området. Noen tidligere avgrensninger fastholdes strengt (boligområder og næringsareal), imens andre ytes stor fleksibilitet. Langsiktig grense landbruk rundt Kvernaland er eksempel på dette. Den virker vilkårlig omgjort til å omslutte grunneiere som ønsker å selge tomter. At planen konkluderer med at det bare er 68 dekar med fulldyrket areal som vil forsvinne rundt Kvernaland, ses som et resultat av en obskur bokføringsprosess, best egnet til å underkommunisere tiltakets størrelse og skape en illusjon av kontroll over hvor fort jordbruksjord forsvinner i kommunen. Kommunens arealregnskap er forvirrende, uoversiktlig og uegnet til å skape en tydelig sanntidsopplevelse av omdisponerings- og nedbyggingshastighet. Tolker man det strengt, kan det virke som at kommunen forsøker å bagatellisere inngrep.

Kartgrunnlaget for planen er uoversiktlig og lite brukervennlig. Det er for mange kartlag, uklare fargenyanser og symboler. Flere innbyggere og grunneiere er ute av stand til å bedømme om det som vises i kartet angår dem og deres nærmiljø.

Time kommune som landbruksklynge og komparative fortrinn

Landbruk handler ikke kun om jord som produksjonsfaktor, det handler også om menneskelige ressurser, dyrevelferd og klimatilpasning. Som er prioriterte satsningsområder for norsk landbruks- (Landbruksdepartementet, 2018) og miljøpolitikk (Klima- og miljødepartementet, 2021). Antallet bønder går ned både nasjonalt og i Time kommune. Samtidig holdes verdiskapningen stabil, og antallet dyr per bruk går opp. Dette er tegn på at landbruksnæringen nasjonalt og lokalt tilpasser seg stadig hardere føringer for effektivisering. Samtidig er bøndene påkrevd å ivareta store hensyn til dyrevelferd og forebygging av sykdom hos buskap (jmf.: antibiotikaresistens m.m) (Landbruksdepartementet, 2018). Tilgang på areal til fôrproduksjon og beiteareal er sentrale innsatsfaktorer for oppnåelse av disse målene (Time kommune, 2017).

Landbruksdepartementet legger vekt på at det skal gis sterkest vern til de jordbruksarealene som er store, sammenhengende, lettdrevne og klimatisk godt plassert. Det er i den anledning viktig at jord som bygges ned ikke bryter opp, eller utgjør ulempe for gjenværende gårdsbruk. Det er også et viktig moment at utbyggingen ikke utgjør fare eller setter fremtidig areal under utilbørlig press (Landbruksdepartementet, 2015).

Kommentar til kommunens arealplan:

Landbruket, dets ringvirkninger og lokale forutsetninger er nærmest fraværende i planen. Faktorer som klima, sammenheng i arealbruk og dyrevelferd er ikke omtalt. Også der hvor dette ville gitt grunnlag for fordelaktige sammenligninger nasjonalt, også med tanke på klimaresistens. Jordene tåler sterk nedbør og utgjør et robust alternativ til fulldyrkede areal andre steder i landet.

Time kommune som jordforvalter

Kommunen legger til grunn ambisjoner om å bevare jord, noe som er forståelig gitt de nasjonale og regionale føringene. Til tross for dette er Time kommune ledende både regionalt og nasjonalt både i omdisponering og fysisk nedbygging av verdifull matjord. Bare mellom 2005 og 2019 omdisponerte kommunen 4014 dekar dyrkbart areal (SSB, 2019). Til sammenlikning er det totale flatearealet tilknyttet Sola lufthavn 3500 dekar. Bare mellom

2004 og 2015 bygget Time kommune ned 1743 dekar dyrket areal, noe som representerer en nedbyggingshastighet på 134 dekar i året. Kun Trondheim, Ringsaker, Karmøy og Sandnes hadde raskere nedbygging i samme tidsperiode nasjonalt (Gundersen, Steinnes og Frydenlund, 2017). Tallene impliserer at det er flere pressområder både lokalt og regionalt som lykkes bedre med å ivareta jordvernet enn Time kommune.

Kommentar til kommunens arealplan:

Planen bærer preg av dekontekstualisering og usynliggjør opplevelsen av kontinuitet. Kommuneplanleggingen i Time har gitt rom for store og stadig gjentatte små utvidelser, som i sin helhet er store. Suksessive små utvidelser av næringsareal, boligareal og samferdselsanlegg er egnet til å danne distanse og nummet opplevelse av det som til slutt utgjør store inngrep. Kommunen bør spørre seg om utviklingen i omdisponeringer siste 20 år er bærekraftig og om den er hjemlet i kommunens reelle befolkningsvekst. Under kommunens areal og fortettningsstrategi legges det merke til at befolkningsfremskrivningene ikke er oppdatert siden oppstarten av fase 1. Fremskrivningene og resulterende omdisponeringer har ligget høyere enn reell vekst i flere år. Tilrettelegging for økt befolkningsvekst er dessuten garantert å sette matjord under enda sterkere press for nedbygging. Kommunens manglende villighet til å forplikte seg til klare jordvernmål gjør at beslutningstakere mangler referanser for hva som er store eller små omdisponeringer. Vi oppfordrer kommunen til klarere føringer knyttet til jordvern, slik at det blir et tema til etterlevelse og ikke bare omtale. Vi undrer oss også over at byggingen av dobbeltspor mellom Sandnes og Nærbø ikke er omtalt i planen.

Opsjonsavtaler som brekkstang for omdisponering og økt risiko

Grunneier og utbyggere som har inngått opsjonsavtaler legger stort press på kommunens arealplanprosesser for å få omdisponert jordbruksarealet til utbyggingsformål (Landbruksdirektoratet, 2016).

På tross av nasjonale, regionale og lokale føringer om bevaring av jord kan konkurranse om attraktive arealer likevel føre til at grunneiere og forvaltning finner det forretningsmessig fornuftig å realisere jord i et annet marked enn landbruk. En stor utbredelse av opsjonsavtaler fører til at bøndenes motivasjon til å drive jordbruk synker, og de kan dermed være mer tilbøyelige til å inngå slike avtaler. Dersom mange grunneiere har slike avtaler, vil det også påvirke det faglige landbruksmiljøet i kommunen negativt og føre til mindre investeringer i driften. Opsjonsavtaler bidrar spesielt til å skape uforutsigbare rammer for den store andelen av gårdbrukere som baserer sin drift på mye leieareal (Landbruksdirektoratet, 2016). I en kommune hvor gjeldsgraden er større enn resten av landet (Time kommune, 2017) vil insentiver til slike avtaler bli enda større.

Som alle andre virksomheter er landbruket avhengig av rekruttering for å holdes i drift og utvikle seg videre (Landbruksdepartementet, 2018). Landbruksnæringa er viktig for sysselsetting, bosetting og verdiskapning. Et sosialt og faglig sterkt landbruksmiljø er viktig for hvert enkelt bruk og samfunnet (Time kommune, 2017). Jordbruk er et langsiktig prosjekt og forutsetter forutsigbarhet. I konsesjonslovgivningen legger man for eksempel opp til at kontrakter om leiejord skal ha minst 10 års utstrekning (Landbruksdirektoratet, 2016).

Kommentar til bruk av opsjonsavtaler:

Slik opsjonsavtaler har blitt brukt i denne prosessen, skapes det et enormt press fra store firma med kapital og makt. Det er tydelig at disse avtalene også påvirker kommunen i planprosesser i høy grad. De som velger å si nei til slike avtaler, blir i ettertid sittende igjen med en følelse

av at de ødelegger en tilsynelatende ønsket og nødvendig samfunnsutvikling, når det de egentlig ønsker er å drive jorden sin og produsere mat.

Slik som avtalene blir presentert blir eiendommen sett på som et investeringsobjekt og først og fremst tilgjengelig areal til annen virksomhet enn den vi driver med. Mat og bønder er tilsynelatende ikke noe å bry seg om og representerer et “hinder for utvikling”. Jorda blir sett på som en slags bank, som inneholder en underlig form for kapital, som skal løses ut når det behager næringslivet. Følelsen av at det vi produserer har ingen verdi, og ikke minst; følelsen av at våre meninger har ingen verdi sitter sterkt.

Kommunen samhandler og har møter med og gir informasjon til de som signerer avtaler, men ikke de som avslår, selv om disse også vil bli sterkt påvirket av en eventuell utbygging. Motivasjon og trivsel til bøndene i området blir påvirket av å befinne seg i en slik situasjon. Det er tyngre å utføre det daglige arbeidet i påvente av kommunens vedtak for arealer med opsjonsavtaler. Man vet at man grenser til disse arealene, og er bekymret for at presset til å selge vil fortsette i fremtiden.

Bøndene bruker penger til å dyrke jorda, forbedre drenering og bygge nytt fjøs etc. Det virker som at Time kommune glemmer at dette er nødvendige investeringer i fremtidig matsikkerhet. Samtidig kan det virke demotiverende å gjøre slike investeringer, når gårdens fremtid er så usikker. Det er også vanskelig å vite om du skal oppmuntre neste generasjon til å overta og drive videre. Blir planene vedtatt i kommunen, vet du at ditt barn også må stå i denne belastende kampen. Det ødelegger, med andre ord, på mange ulike vis for utvikling og drift av gården.

Naboer sitter igjen med en opplevelse av at de blir satt opp mot hverandre, og at den ene parten ødelegger for den andre, enten det er snakk om fremtidsutsikter for videre drift eller ønske om å selge jord. _

Nydyrking og jordflytting

De beste arealene til matproduksjon er allerede utnyttet i Norge. Til tross for dette er høyproduktive jordbruksområder rundt tettbebyggelse utsatt for sterkt press. Blant annet på grunn av tilgjengelighet og kostnadseffektiv opparbeidelse av eiendomsprosjekter (Gundersen et al., 2017). Nydyrking eller flytting av jord utgjør ingen reell erstatning for omdisponerte areal (Landbruksdepartementet, 2018). Flytting av jord er en nødløsning for kompensasjon av tapt matproduksjon som følge av omdisponeringer. Det er hittil få gode, dokumenterte eksempler på bruk av jordflytting som kompenserende tiltak. Det krever tilgang på areal hvor jord kan flyttes, det kan være ødeleggende for naturmangfold i tillegg til at det er svært kostbart. Sammenliknet med nydyrking (10 NOK pr/m²) estimeres jordflytting etter tilfredsstillende kriterier å komme på mellom 500-1000 NOK pr/m² (Asplan Viak, 2015). Prioriterte tiltak for jordvern består i å unngå, avbøte eller restaurere. Fokus på jordflytting som alternativ bidrar til et svekket jordvern ved å legitimere omdisponering av jord (Asplan Viak, 2015).

Kommentar til jordflytting i arealplanen:

I planen vektlegges bruken av jordflytting som kompensasjon for nedbygging av landbruksareal. Hva angår nasjonale jordvernbestemmelser anses dette som en siste nødløsning fordi det er komplisert, krever tilgjengelig areal til plassering, er kostbart og med blandede resultater. Kommunen henviser til anekdotiske beviser for suksess med jordflytting, uten å sette dette i sammenheng med at det ofte er en dårlig løsning. Det skaper et skjevt inntrykk av at det er enkelt å foreta jordflytting, svekker jorden status og letter den moralske

omkostningen av omdisponeringer. Der hvor kommunen henviser til suksess med jordflytting legges ikke ved nødvendig dokumentasjon.

Biologisk mangfold

Jordbrukslandskapet på Kvernaland er unikt sammenlignet med resten av Jæren. Mens det ellers på Jæren er store monokulturelle jordvidder, har Kvernaland et svært variert, mosaikkpreget landskap. Mellom teiger av dyrka mark er det myr, lyngmark, skog, kantsoner, steingarder og ugjødsla beitemark. Det gir en variasjon i plante- og dyreliv som man finner få andre steder. Time kommune skriver selv i planene sine at «de ulike fugleartene foretrekker ulike habitat, men for vipa og de andre rødlisteartene er det viktig å beholde en mest mulig heterogen teigstruktur i jordbrukslandskapet. Dette betyr en veksling mellom ulike typer dyrka mark, innmarksbeite, naturbeite m.m. Det er derfor viktig å ta vare på mest mulig av “mosaikkstrukturen”.

Kommentar til naturmangfold i arealplanen:

Konsekvensvurderingen fra Norconsult baserer seg på kjent kunnskap. I dette området er kunnskapsgrunnlaget forholdsvis godt i forhold til på mange andre områder. Men ikke godt nok i forhold til vilt og planens omfang. Her er det snakk om store områder med spesielt verdifullt kulturlandskap i forhold til kulturmarkstilknyttede fugler og dyr. Grunneierne, som normalt har god oversikt over rødlistearter som for eksempel vipe og storspove, er ikke kontaktet. Lokale hobbyornitologer er ikke kontaktet. Det er skuffende at innsamlingen av materiale har vært så dårlig. Det har ført til at flere områder har fått for lav verdi og konsekvens. Vi er også skuffet over at naturverdiene blir tatt så lett på i beskrivelsen av kommunens arealplan. Det nevnes, men det hensyntas i svært liten grad. Når store områder planlegges nedbygd, og i tillegg store områder blir påvirket rundt det nedbygde arealet, hadde vi forventet at biologisk mangfold ble tatt på alvor.

Det er gjennomført en silingsprosess for å komme fram til sammenhengende arealer/områder som dekker behovet for «high case» i mulighetsstudien *fra Lyse og Green Mountain*. Av andre sentrale forutsetninger er det blant annet nevnt å unngå områder med svært høyt konfliktnivå. Her har Time kommune bommet stort og må kunne skille på hva som er viktig og hva som betyr noe.

NK1 (Nordre Kalberg)

I KU er området oppsummert slik: «Område med dyrket mark og noe skog. Leveområde for vanlige arter». Her er det flere verdier som ikke er fanget opp. Området er funksjonsområde (hekkeområde) for vipe (sterkt truet) og storspove (sårbar). Området sammen med NK2 utgjør også leveområde for hare (jærhare) som også er oppført på rødlisten som nær truet. Dette gir planområdet *stor verdi* og ikke *noe verdi* som det står KU.

NK2 (Kalbergskogen)

Områdene med dyrka mark innenfor NK2 må undersøkes for kulturmarkstilknyttede fuglearter som vipe og storspove.

NK4 (Søra Kalberg)

I Artskart er det registrering av vortebiter i planområdet. Vortebiteren står oppført på rødlisten som nær truet. Også gjøk og hare holder til her, begge nær truet på rødlisten. Ingen av disse artene er tatt med i KU.

NK5 (Frøylandsfeltet)

Her hekker det vipe over et mye større område enn det som er markert i KU. Også storspove hekker her med 1-2 par. Storspove er rødlistet som sårbar og er ikke nevnt i KU. Det er heller ikke rødlisteartene gjøk, tornirisk, gulspurv og hare som alle hekker/lever innenfor planområde NK5. Naturtypen kystlynghei er heller ikke nevnt, selv om den dekker et ca. 10 daa stort område innen planområdet. Kystlynghei er oppført som sterkt truet på rødlisten for naturtyper. Kvitmyr er foreslått vernet som naturreservat og er inne til behandling hos Miljødirektoratet. I den nye veilederen for verdisetting av natur som kom i desember 2020 gis foreslåtte verneområder *svært stor verdi*. Kystlynghei i den tilstanden som er innenfor planområdet får også *stor verdi* etter de nye verdisettingskriteriene. Områdets verdi er med andre ord mye større enn det som er beskrevet i kommunens saksdokumenter.

Frøylandsbekken

Frøylandsbekken er et spesielt viktig element for biologisk mangfold på Kvernaland og også for heile Frøylandsvatnet. Dette er hovedgytebekken for ørret for hele Frøylandsvatnet. Frøylandsbekken er dermed også svært viktig som for fritidsfiske og rekreasjon. Det er få fiskeplasser som er så tilgjengelig for alle. I sentrum kan det barn fiske med enkelt utstyr fra klippet gressplen og lengre opp i elven kan en stå i stille natur og fiske. Dette er verdifullt. Frøylandsbekken er også en del av det verna Orrevassdraget, det er registrert som viktig naturtype, det er leveområde for den rødlista norske ansvarsarten elvemusling. Den er også leveområde for den sjeldne bekkeniøye. Alle de planlagte næringsområdene og ikke minst masseuttakene ligger ligger i nedbørsfeltet til Frøylandsbekken. Den samla belastningen for dette allerede svært sårbare og vassdraget vil bli enormt. Flater som i dag består av gress, lyng og skog som fordrøyer naturlig vannet vil bli erstattet med asfalt og andre harde flater. Avrenningen vil da skje veldig fort og vannstanden i elven vil stige mye plutselig og kunne vaske ut egg, yngel og vannlevende insekter. Særlig under anleggsfasen vil det bli en langvarig og stor partikkelavrenning. Dette vil trolig føre til at siste rest av elvemuslingen forsvinner. Det vil også få store negative konsekvenser for fiskeegg, yngel og andre levende organismer. Å svare med fordrøyningsbasseng, sedimentasjonsbasseng og grønne tak godtar vi ikke. Vi ser i praksis hvor dårlig dette fungerer og at det ikke blir vedlikeholdt. Frøylandsbekken er i liten grad konsekvensvurdert og då bare tatt med i enkelte delområder. Konsekvensen for Frøylandsbekken må vurderes ut fra den samla belastningen for all planlagt utbygging.

Samla belastning og områdene sett under ett

I Naturmangfoldloven § 10 (økosystemtilnærming og samlet belastning) står det «En påvirkning av et økosystem skal vurderes ut fra den samlede belastning som økosystemet er eller vil bli utsatt for». Hverken i rapporten om kommuneplanens arealdel - fase 2 fra Time kommune eller i Norconsult sin KU er det nevnt noe om de samlede negative påvirkningene av planområdene. Blant annet vil tre ulike funksjonsområder for den sterkt truede arten vipe bli ødelagt. Dette vil føre til at den siste lille bestanden av vipe mer eller mindre forsvinner fra Kvernaland. Dette vil også gjelde den rødlista storspoven, som hekker med 2-3 par innenfor planområdene, men som ikke er nevnt i KU eller i plandokumentene. Hvert av planområdene gjør krav på store arealer, og i tillegg splitter de opp og fragmenterer store områder. Den samla summen av tapt areal for vilt blir svært stor. Dette fører til at også hubroen som er *sterkt truet* vil bli negativt påvirket. Alle planområdene inngår i funksjonsområdet til et hubropar. Når store areal forsvinner og forringes vil det påvirke mattilgangen og dermed hekkesuksessen til denne trua arten. Dette er ikke nevnt i noen av plandokumentene. Samla belastning og planområdene sett under ett må utredes da så store områder vil ha en stor negativ effekt for mange arter.

Energi og klimatilpasning

Time kommune påberoper seg sterkt ønske om å ta vare på naturen og gjøre nødvendige tilpasninger til klimaendringer (Time kommune, 2020b). Ambisjoner om klimatilpasning utvides ytterligere når man i planen skal begrunne hvordan etablering av datasentre kan anses som et fullgodt miljøinitiativ (Time kommune, 2020a). Her baserer man seg i hovedsak på to rapporter: Et studentprosjekt utarbeidet i løpet av en sommerpraksis hos Lyse (Lyse, 2020) og en klima- og miljørapport utarbeidet av Thema Consulting Group (Thema Consulting Group, 2020). Samlet skisserer de klimafordeler knyttet til datasentrenes bruk av fornybar vannkraft og en innovativ bruk av restvarme i en “symbiose”. Begge vektlegger bruk av restvarme fra datasentre til drift av biogassanlegg, oppdrettsanlegg og veksthus, som i den symbiotiske samhandlingen med et datasenter medfører et negativt CO₂ regnskap. I kommunens planbeskrivelse presenteres tallene i ulikt format (Sparte globale CO₂ utslipp vs sparte personbilutslipp pr år), noe som gjør at det kreves innsats å sammenlikne dem. Stiller man dem opp mot hverandre innbyr det imidlertid til betydelige forskjeller både i faktisk skala og opplevelse av volum.

Utslippsbegrensende faktor	Thema Consulting Group	Lyse
Grønn energi (CO ₂ ekvivalent)	50000 tonn	2041000 tonn
Symbiose (CO ₂ ekvivalent)	20000 tonn	59000 tonn
Total (CO ₂ ekvivalent)	70000 tonn	2100000 tonn**
Total (Personbiler)	83000 biler	2490000 biler*

Merk: Thema Consulting Group benytter seg av intervaller til å estimere spart CO₂. De høyeste verdiene er valgt for enkelhets skyld. Til å danne grunnlag for sammenligning kan det nevnes at det per 2020 var registrert 2,8 millioner personbiler i Norge. Innenriks flytrafikk hadde i 2018 1250000 tonn CO₂ i utslipp (Avinor, 2020). Alle tall er oppgitt i årlige utslippsberegnelser.

*I 2019 var det gjennomsnittlige utslippet for førstegangsregistrerte 69g CO₂ per kilometer, inkludert elbiler (NAF, 2019). Med dette som utgangspunkt vil samme antallet biler ha en gjennomsnittlig kjørelengde på 12200 km i året.

**Green Mountain (2020) har tidligere regnet 2100000 tonn CO₂ om til 1,3 millioner biler som tilsvarer utslipp på 130g CO₂ per kilometer.

Kommentar til arealplanens omtale av energi og klima:

Den enkle sammenstilling av to rapporters ulike resultater er godt egnet til å illustrere hvordan ulike modeller, med ulike forutsetninger ender opp med til tider ekstremt forskjellige estimater. I tillegg belyser det hvordan to vidt forskjellige klimaregnskap legges til grunn i kommunens plan uten at åpenbare forskjeller blir omtalt, men i stedet tåkelagt av ulik begrepsbruk. I tillegg til å øke risiko i seg selv blir også ulike forutsetninger usynliggjort når beslutningstakere skal gjøre avveininger knyttet til klima og miljø.

Begge rapportene legger til grunn at de globale utslippene vil spares ved at man sammenlikner en datasenteretablering på Kvernaland opp mot en hypotetisk etablering i et annet land, med en mer forurensende energimiks. I tillegg til at de samme utslippsberegnelserne vil kunne realiseres alle steder hvor man kobler et datasenter opp mot norsk nettstrøm, utgjør de ingen reelle utslippsberegnelser hverken lokalt eller globalt. Strengt tatt vil en datasenteretablering på Kvernaland utgjøre netto utslipp både som følge av bygg- og anleggsvirksomhet og varetransport. At man har mulighet til å skape ny næringsvirksomhet med en marginal økning i CO₂ utslipp, sammenlignet med andre næringer ville være en mer presis omtale av tallene og deres forutsetninger.

Lykkes man å realisere en industriell symbiose basert på restvarme er det mer passende å snakke om et “negativt” CO2 regnskap. At tallene presentert i disse rapportene skal stemme forutsettes det at 1. restvarmen lar seg utnytte 2. at næringsaktører innenfor biogass, landbasert oppdrett og veksthus anser det lønnsomt å utnytte den, og 3. At alle de ulike aktørene har et ønske om å inngå i symbiosen samtidig.

I tillegg til at de rapporterte tallene om CO2 besparelser er forbundet med sterk usikkerhet, har man heller ikke tatt høyde for hvor mye inngrep i terrenget vil føre til utslipp og redusert evne til CO2 opptak. Det er faktisk omtalt i begge rapportene, som henviser til videre behov for utredning. Thema Consulting Group (2020) henviser til Norconsult (2020) sin konsekvensutredning for slike overveielser, men det er heller ikke drøftet her. Noe som er oppsiktsvekkende gitt at flere nypublisererte rapporter fremhever jord (Bardalen, 2020), beiteareal (Eide Hillestad, 2019) og øvrige naturlige økosystemer som sentrale klimaregulatorer (Bartlett, Rusch, Olsen Kyrkjeeide, Sandvik & Norden, 2020).

Kortfattet konkluderer rapportene at man lenge har undervurdert det åpne landskapets betydning for lagring av karbon, og at man også i et klimaperspektiv er nødt til drøfte på hvilken måte areal forvaltes i en mer bærekraftig retning. I en kommune som påberoper seg å være opptatt av klima og naturmangfold burde det være et minstekrav at dette hensyntas i en videre vurdering av klimaeffekter.

Friluftsliv og folkehelse

Friluftsliv

I tillegg til å være åsted for et rikt naturmangfold er områdene på Kvernaland mye brukt av både grupper og enkeltpersoner til mosjon og friluftsopplevelser. I Time kommunes arealplan fremstilles dette som en klar verdi som folkehelseiltak og fritidssysse. Det fremstår klart som nok et paradoks i kommunens planlegging at disse områdene skal beslaglegges til bygging av industri og samferdselsanlegg.

Kommentar til friluftsliv i arealplanen:

Den forespeilte utbyggingen vil beslaglegge, og hindre adgang til omfattende friluftsområder. Planområdene NK 1-5, RK 5-6 og BK 1 må betraktes som svært inngripende for de totale verdiene knyttet til friluftsliv for bygda Kvernaland, men også hver for seg blir verdiene knyttet til friluftsliv svært forringet eller ødelagt både i det enkeltstående området, og i store omkringliggende områder. Slik det er beskrevet i planen nå vil bygda Kvernaland i praksis ha kun 2 korridorer igjen til å bedrive friluftsliv: korridoren mot nordvest og korridoren mellom Åslandsvegen og Fjermestadvegen.

NK 1 (Nordre Kalberg)

En utbygging her vil først og fremst ha sterk negativ påvirkning på landskapsbilde, all den tid området ligger høyt med vid utsikt/innsikt. Åslandsnuten, Bogafjell, Brekkenuten, Njåfjell og omkringliggende friluftsområder vil bli påvirket. Videre vil tilkomst langs stier, steingarder og traktorveier, til Figgjoelva og Sandskallen bli umulig. I sør blir deler av Kalbergskogen tatt.

NK 2 og BK 1 (Kalbergskogen)

Time Kommunes forslag i fase 2 vil i praksis ødelegge store deler av skogen, og forringe den resterende sterkt! At det planlegges for en slags korridor mellom NK 1 og NK 2 må betraktes som et hån mot brukere av skogen! Skogens verdi knyttet til friluftsliv og rekreasjon er uvurderlig for Kvernaland! Det viser engasjementet aksjonsgruppa Leve Kalbergskogen

kunne dokumentere i fase 1 i 2019! At en enda større del av skogen nå foreslås nedbygd av Time Kommune, er sjokkerende! Vi viser videre til høringsuttalelsen gitt av Leve Kalbergskogen til fase 1, og stiller oss bak den!

NK 4 (Søra Kalberg)

Dette området på Søra kalberg er gitt liten negativ konsekvens. Norconsults KU synes ikke å ha fanget opp dagens bruk av området på en tilstrekkelig måte, og derfor mener vi at Norconsults verdisetting ikke kan tillegges vekt. NK 4 er en av flere tilkomstmuligheter til området Hestheii/Stutafjell. Det er ikke tvil om at en utbygging av NK 4 vil ha en sterk negativ påvirkning på mulighetene til å bedrive friluftsliv i området Hestheii/Stutafjell.

NK 5 (Frøylandsfeltet)

Den massive planlagte utbyggingen av NK 5 vil i praksis hindre all tilkomst fra bygda, til svært viktige friluftsområder som Håfjell, Mosvatnet, Åsen, Ulvatjødna og Njåfjell. At KU fanger opp at ungdomsskoleelevene bruker dette området er prisverdig, men det fanger ikke opp på langt nær den totale bruken av dette viktige området!

RK 5-6 (Stutafjell og Hestheii)

Stutafjell og Hestheii er to av de viktigste turmålene vi har her på Kvernaland. De er svært mye brukt til friluftsmål, har relativt lett adkomst fra flere sider/kanter, og har et fantastisk utsyn over hele Jæren. I øst ruver Åslandsnuten. Stutafjell og Hestheii er del av fjellene som rammer bygda inn. Det vil ha svært store negative omkostninger for friluftsliv å legge til rette masseuttak til Stutafjell og Hestheii! Ja faktisk ødeleggende!

Folkehelse

Folkehelseutfordringer knyttet til kommunens planprosess er omtalt under avsnittene om medvirkning og opsjonsavtaler. Videre forventes flere forhold knyttet til datasenteretableringer og utbygging av omkjøringsvei å reise spørsmål knyttet til folkehelse. Utover den negative innvirkningen bygging vil ha på friluftslivet- og landskapet forventes det at utbygging vil føre til støy både i form av lyd- og lysforurensning. Det vil også medføre økt trafikk på allerede høyt trafikkerte gjennomfartsårer på Kvernaland, før en eventuell omkjøringsvei er finansiert, planlagt og ferdigstilt.

Kommentarer til støy i arealplanen:

Det er overraskende å ikke finne noe konkret omtale av problematikken støy når det gjelder planene for datasenter i områdene kalt NK1-NK5 på Kalberg, Frøyland og Kvernaland. Det er kun nevnt at det trengs videre arbeid med hensyn til støy for et par av områdene. Det er bekymringsfullt når støy ikke er del av planforslaget fra kommunen, når dette helt klart vil påvirke både boforhold og rekreasjon/friluftssopplevelser.

I Miljødirektoratets veileder til retningslinje for støy i arealplanleggingen er det en klar forventning/krav at støy skal være plantema allerede i arealplanlegging (Miljødirektoratet, 2018). Når støy er et tidlig plantema kan det brukes flere typer plangrep enn om støyen først forsøkes håndtert sent i prosessen. Jo større bindinger og jo senere støy blir tema, jo dårligere blir muligheten til å lage gode og rimelige løsninger (Miljødirektoratet, 2018).

I arealplanen er det ikke definert stille/grønne soner. Mye av nærområdet til NK 1-5 er boligområder, skog med høy friluftsliv/rekreasjons-verdi (Kalbergskogen) og utmark/turområder. Datasentre støyer kontinuerlig som følge av kjølevifter, og periodevis på

grunn av regelmessige testkjøringer av nødaggregater. I tillegg vil støy fra byggearbeid ha en kontinuerlig tilværelse i bygda i flere år. Lysstøy fra byggeplasser forventes å være tilstede 24 timer i døgnet. I datasenteretableringer andre steder i norden har man sørget for behørig avstand mellom næringsområdene og bebyggelse, eller kompensert nærliggende eiendommer med tilbud om oppkjøp (Andersen Bentzon, 2021).

Kulturminner og forhistorie

Kommentar til kulturminner og forhistorie i arealplanen:

Arkeologiske kulturminneregistreringer dokumenterer at det foreslåtte utbyggingsområdet er rikt på spor fra førkristen tid, og særlig fra eldre og yngre jernalder. Sammenhengen mellom gårdsanlegg og de rundtomliggende rydningsrøysfeltene og gravfeltene ser langt på vei ut til å fremdeles være intakt. Det er registrert hele 18 fornminner.

En utbygging vil ikke bare bryte disse årtusen gamle sammenhengene, men radere ut historien for alltid. En arkeologisk undersøkelse er aldri en erstatning for det fysiske kulturminnet, men innebærer bare en dokumentert ødeleggelse, og må derfor i de fleste tilfeller kun regnes som en ren nødløsning.

En systematisk kulturminneregistrering i anleggsområdet vil trolig kunne avdekke langt flere automatisk fredede kulturspor enn det som allerede er dokumentert i dag. Av tidligere erfaringer vil også tiltak innenfor anleggsområdet påvirke de gjenværende kulturminnene som ikke direkte er innenfor planområdet. Av den grunn blir ødeleggelsene langt større enn det som påstås innenfor området.

Nyere tids kulturminner er ikke tatt hensyn til i dette søket, men vi snakker om en mange tusenårig tradisjon for bruk av dette landskapet like frem til våre dager. En kontinuitet som nå blir foreslått radert ut og fjernet.

Hele området er et unikt landskap i norsk målestokk. Landbruket i området med en blanding av dyrka jord og kulturbeite forvalter og verner tusenårs kulturminner. Her er landbruket helt avgjørende og svært viktig for å forvalte kulturminner gjennom beiting av landskapet.

Omkjøringsvei

Kommentar til planlegging av omkjøringsvei:

Veien vil ha stor innvirkning på landskapet og kulturminnene. Hvis en planlegger for en årsdøgns trafikk (ÅDT) på omtrent 18000 biler (i en kombinasjon med lette og tunge biler) som skal bruke veien hver dag vil trolig veistyresmaktene anbefale eller stille krav om en firefelts veg, jf. Håndbok N100. For nasjonale hovedveier der det er høyere ÅDT enn 12000 planlegges en firefeltsvei (Statens vegvesen, 2019).

Spørsmålet blir da hvilken status veien skal ha. Se under for dimensjoneringsklasser. Uansett skal øvrige hovedveier med ÅDT mer enn 4000 og fartsgrense på 80 km/t eller mer, dimensjoneres som nasjonale veier.

Standardkrav til dimensjoneringsklasser for nasjonale hovedveier er:

ÅDT < 6000 er det fartsgrense 80 (90) km/t med 9 m bredde H1 vei (tofeltsvei uten midtdeler)

ÅDT 6000 -12000 fartsgrense 90 km/t 12,5 m bredde H5 veg (to og trefeltsvei med midtdeler)

ÅDT > 12000 fartsgrense 110 km/t , 23 m bredde firefeltsvei

Dimensjoneringsklasser for nasjonale hovedveier:

ÅDT	< 6000	6000-12000	> 12000
Fartsgrense km/t	80(90)	90	110
Dimensjoneringsklasse	H1	H5	H3
Veibredde (m)	9	12,5	23

Dimensjoneringsklasser for øvrige hovedveier og andre veier:

ÅDT	< 4000	< 12000
Fartsgrense km/t	80	60
Dimensjoneringsklasse	Hø1	Hø2
Veibredde (m)*	7,5 (4)	7,5

* Øvrige hovedveier med ÅDT > 4 000 og fartsgrense $\geq$ 80 km/t skal utformes som nasjonal hovedvei.

Det må stilles rekkefølgekrav til omkjøringsveien, det viktigste hvis planen vedtas er at veien må være bygget før utbyggingen kan starte. Dette tar tid, trolig minimum 5 år. Grunnen til dette er at veien må reguleres, kommunen må skaffe til veie grunn, og det må hentes inn tillatelser for å begynne arbeidet med ekspropriering. En firefeltsvei har en kostnadsramme på 2 milliarder kroner.

Syssetsetting og verdiskapning

Vi forstår at Time kommune ser det som sitt ansvar å tilrettelegge for verdiskaping og syssetsetting for innbyggerne i kommunen. Det gir grunnlag for at folk har en jobb å gå til og gir inntekter til kommunen både direkte og indirekte. Fokus på datasentre ses som en naturlig følge av dette som ambisjon.

Landbruksnæringens verdiskapning

Tilgjengelig produktivt areal er nøkkelforutsetning for verdiskaping i landbruket, og nasjonal matvaresikkerhet. I kommunens plan gjøres en vektning av hvor mye landbruket bidrar til den regionale økonomien og hvor mye datasentre tenkes å gjøre det samme i form av omsatte verdier og arbeidsplasser. Som i de fleste andre bransjer er landbruket utsatt for press for effektivisering og automatisering av prosesser. Samlet over hele landet har antallet aktive gårdbrukere gått ned, samtidig som verdiskapningen holdes stabil. Dette tas til inntekt som et argument for at landbruk kan nedprioriteres som satsningsområde, eller er påkrevd å revolusjoneres for å danne grunnlag for datasentersatsingen. I korte trekk kan kommunens argumentasjon sammenfattes slik: Hvor mye verdier og arbeidsplasser som kan realiseres fra de aktuelle områdene på Kvernaland er mye høyere dersom man satser på datasentre og omkringliggende tilleggsnæringer. Erstatning av tapt vekstgrunnlag for landbrukssatsing vil bli kompensert for med drivhus og/eller landbasert oppdrett basert på restvarme.

Kommentar til kommunens avveining rundt landbruksnæringens verdiskapning:

I en konflikt med alle former for næringsvirksomheter vil matjord alltid tape økonomisk. Dette gjelder om tiltaket er en fabrikk, et kontorbygg eller en varehandel. Vern av matjord blir

derfor alltid en øvelse i avveining mellom økonomi og ikke-prissatte verdier. Likevel argumenterer kommunen, for eksempel, at størrelsen på verdiskapning fra drivhus er mye større enn bruk av arealene slik det er i dag. Vi vil be kommunen tenke gjennom hvilke implikasjoner denne tenkemåten har for fremtidige arealplaner hvor hensyn skal avveies. Det fagmessige grunnlaget for bruk av restvarme fra datasenter til matproduksjon er utelukkende basert på et sommerprosjekt finansiert av Lyse. Både Norconsult (2020) og Asplan Viak (2020) påpeker at restvarme fra datasentre er krevende å utnytte og at det sjelden realiseres. Både på grunn av sin lave temperatur og de økonomiske kostnadene som skal tas for å utnytte den. Manglende tilgang på kjølevann i området gjør dette enda vanskeligere (Norconsult, 2020).

Datasentrenes verdiskaping

Datasentrenes potensielle verdiskapning og sysselsettingseffekt ses som hovedargumentet som skal veies opp mot de andre hensynene i planen. Det legges spesiell vekt på mulighet for å etablere arbeidsplasser, hvor volumet på disse antas å ha direkte sammenheng med viljen til å utveie, overse, eller bortforklare konsekvensene av bygging. I dagligtale tenker man på arbeidsplass som hvor mange ansatte en bedrift har. For eksempel har Kverneland fabrikk 500 ansatte (Kverneland Group, 2021). Equinor på Forus har 6000 ansatte (Equinor, 2021). Datasentre har generelt sett lavt antall ansatte knyttet til senterdriften (SWECO, 2017). Sentrene er imidlertid “kapitalintensive”, noe som gjør at de skaper ringvirkninger i form av sysselsetting av underleverandører (SWECO, 2017). Det vil gjelde for alle typer virksomheter.

I diskusjonen om etablering av datasentre bruker man ringvirkningsanalyser i et behov for å forstå hvor mange jobber som skapes av en eventuell etablering. Når slike tall blandes inn i dagligtalen skapes det fort en opplevelse av volum som ikke er forenlig med den allmenne oppfattelsen av hva som regnes som en arbeidsplass, selv om det kan bidra som et viktig verktøy i økonomisk og politisk planlegging. Det fordrer imidlertid at beslutningstakere har en utvidet forståelse av hva slike analyser viser. Da spesielt for å kunne forstå om et anslag formulert i tallform er høyt eller lavt, rimelig eller urimelig, usikkert eller definitivt.

I økonomiske ringvirkningsanalyser skiller man mellom direkte, indirekte og induserte effekter. Direkte sysselsetting kan telles i personalmapper og lønningslister. Denne kategorien representerer de som er direkte involvert i drift eller bygging av et prosjekt. De indirekte representerer antallet sysselsatte som kan tenkes å bli lagt til lønningslistene til underleverandører av prosjektet. De induserte effektene er et mål på øvrige ringvirkninger som kommer av at de ansatte og underleverandørenes ansatte bruker lønningene sine i den øvrige økonomien (konsumenteffekter) (Menon Economics, 2017). Jo lenger ut i kjeden man kommer, jo mer er man avhengig av modellberegninger for å komme frem til hvor mange arbeidsplasser som skapes. Felles for de fleste ringvirkningsanalyser er at de beregner bruttoringvirkninger (Menon Economics, 2017). Det betyr at de ikke tar høyde for alternativkostnad, eller at arbeidskraft som bindes opp i prosjektet vil “tapes” i en annen del av arbeidsmarkedet (Asplan Viak, 2020).

Mangel på referanser som kilde til usikkerhet

For å gjøre gode vurderinger rundt et prosjekt, er erfaringsmateriale viktig for å kunne gjøre bedømmelser om prosjektets kostnader, satt opp mot eventuelle utbytter og danne perspektiv for tidshorisonten det tar fra man kommer i gang til ulike ting kan forventes å skje (Flyvbjerg, 2017). For eksempel kan man ved hjelp av erfaringer fra Ryfast/Eiganes med rimelig sikkerhet anta at Rogfast vil gi til sammen 5000 årsverk over en prosjektperiode på 10 år i direkte sysselsetting (Næringsforeningen, 2020). Til sammenlikning forøvrig kan man ta

utgangspunkt i to ulike lokale virksomheters sysselsetting knyttet opp mot arealbruk og kraftbruk:

Virksomhet	Ansatte	Areal	Kraftbruk	Ansatt pr daa	Ansatt pr MW
Kverneland	500	117 daa	6 MW	4,2	83
Forum Jæren	400	1,6 daa	0,2 MW	250	2000

Merk: Tallene er hentet fra de respektive bedriftene. Flateareal på Forum Jæren er summen av kontorflater i alle etasjene. Kraftbruk er omregnet til årlig gjennomsnittskapasitet basert på det totale årsforbruket. Hvor mye elektrisitet som forbrukes vil variere ut i fra døgn og sesong. Antallet ansatte kan også bety deltidssysselsatte. Ringvirkninger av disse arbeidsplassene kommer i tillegg.

Inkonsekvent bruk av begreper og udokumenterbare resonnementer som kilde til usikkerhet

I sin rapport “kunnskapsgrunnlag for etablering av datalagringscentre” sier Asplan Viak (2020) at det finnes en rekke tidligere utredninger og analyser av mulige samfunnsøkonomiske ringvirkninger av datasentre i Norge og Norden. Blant disse er det til dels store forskjeller i hvor godt metoder og forutsetninger er dokumentert, men også eksempler på store forskjeller i hvordan resultater oppgis. Dette gjør det svært krevende å sammenligne resultater fra ulike utredninger. Dette blir også understreket i Norconsult (2020) sin konsekvensutredning.

I Implement Consulting Groups (2020) analyse av 18 datasenteretableringer i Norge fremheves det at byggeperioden av datasentrene utgjør 66% av den samlede verdiskapningen (direkte, indirekte og indusert). Dette er å anse som midlertidige effekter på økonomien, noe som også er bakgrunn for at enkelte analyser forsøker å gjøre en inndeling av datasentrenes verdiskapning i “driftsfase” og “byggefase” (SWECO, 2017; Menon Economics, 2017; Asplan Viak, 2020). Motsvarende finnes flere analyser som ikke dokumenterer dette (Copenhagen Economics, 2015; IHS Markit, 2019). I Lyse og Green Mountains mulighetsstudie (Lyse/GM, 2020) og derav også Norconsult (2020) sin konsekvensutredning fremkommer det svært uklart hvordan de nevnte kildene er blitt brukt til å ekstrapolere sysselsettingseffekter knyttet til datasentre. Det er derfor ikke mulig å gjenskape resultatet eller gjøre gode sammenligninger med andre studier/analyser (Asplan Viak, 2020).

Fokus på ringvirkninger gir mulighetsrom til ulike vinklinger i forståelsen av begrepet “arbeidsplasser”. Her er en kortfattet sammenfatning av hvordan Facebooks etablering i Luleå kan vinkles ulikt, og skape ulik opplevelse av volum (basert på tall fra SWECO som angår driftsfasen av Facebooks første datahall i Luleå pr 2016):

Variabel	Facebook ansatte	Inkludert underleverandører (nasjonalt)	Regionale ringvirkninger (med konsumenteffekt)	Nasjonale ringvirkninger (med konsumenteffekt)
Arbeidsplasser	45	226	241	416*
Arbeidsplasser pr MW	1,3	6,5	6,8	11,8
Arbeidsplasser pr daa	1,5	7,5	8	13,9

Merk: Tabellen har som forutsetning at Facebooks første hall hadde et innvendig areal på 30 dekar (omkringliggende areal kommer i tillegg). I tillegg forutsettes det at Facebooks kjøp av 300000 MWh med elektrisitet (SWEKO, 2017) motsvarer en kapasitetsutnyttelse på 35MW. Tabellen legger til grunn tall hentet inn og beregnet ut fra en driftsfase.

** Mellom 2016 og 2017 innførte svenske myndigheter redusert el-avgift for datasentre (fradrag på 97%). Dette medførte at de nasjonale ringvirkningene relatert til Facebooks datahall ble redusert til 399. Kraftselskapets inntekt på elektrisitet falt også fra 25 millioner SEK til 1,5 millioner SEK årlig.*

Manglende hensyn til skaleringseffekter som kilde til usikkerhet

Siden 2017 har Facebook etablert drift av en ny hall av lik størrelse. Ifølge Facebook er det 350 ansatte på anlegget inkludert underleverandører, hvorav 56 av disse er ansatt i Facebook (Øby, 2020). En hall på 50 daa gulvareal er planlagt å settes i drift kommende året. Her forventes det at man vil ha i overkant 400 ansatte inkludert underleverandører (Matz Engmann, 2021). Noe som også viser at sammenhengen mellom arbeidsplasser og areal/energibruk ikke automatisk forblir lineær.

I både Implement Consulting Group (2020) og Asplan Viaks (2020) rapport påpekes det at graden av sysselsetting knyttet til datasentre vil gå ned som følge av automatisering og fjernstyring.

Form av etablering som kilde til usikkerhet

En annen kilde til variasjon i sysselsettingstall er typen datasenter som etableres. Ifølge Implement Consulting Group (2020) viser erfaringstall at datasentre av typen “colocation” bidrar med 18 ansatte per megawatt i den nasjonale økonomien hvis man inkluderer alle ringvirkninger av bygging og drift. Videre ekstrapolerer de fra andre studier at et “hyperdatasenter” tilsvarende vil kunne gi 9 ansatte per megawatt. Såkalte “edge” datasentre antas å kunne tilføre 30 ansatte per megawatt til den nasjonale økonomien. Det er ingen erfaringstall som dekker etableringen av typen “enterprise”. Det dekkes imidlertid av Lyse og Green Mountains (2020) mulighetsstudie hvor man regner at slike sentre vil gi 15 ansatte per megawatt i den nasjonale økonomien. Det er knyttet stor usikkerhet til hva disse tallene er basert på. Leser man Lyse og Green Mountains mulighetsstudie blir man henvist til et blogginnlegg forfattet av Knut Molaug, som ikke omtaler disse tallene (Green Mountain, 2015). Tallene er likevel videreført i Norconsults konsekvensutredning, og utgjør tilsammen 51% av de forespeilede sysselsettingseffektene på Jæren. Uten videre bearbeiding har Norconsult trukket fra 15% fra de nasjonale ringvirkningene til å danne “regionale” ringvirkninger (Norconsult, 2020). Ifølge Asplan Viak (2020) forventes antallet etableringer av typen “enterprise” å gå ned som følge av at bedrifter legger flere av sine IKT tjenester til skybaserte tjenester.

Utelatt fra Implement Consulting Groups (2020) utredning er firmaet Kryptovault. De forbruker per i dag 56MW, og har kapasitet til utvidelser opptil 120MW. Per i dag er de bokført med 19 ansatte (Implement Consulting Group, 2020; Kryptovault, 2021).

Samlede sysselsettingsanslag som følge av datasenteretableringer

I den grad sysselsettingseffekter kan omtales generelt på vegne av alle former for datasentre konkluderer Asplan Viak (2020):

“Samlet indikerer de ulike utredningene et nivå på direkte sysselsettingsevirkninger nasjonalt på om lag 2,5-4 sysselsatte/årsverk per MW eller 1 000 m² . Inkludert indirekte og induserte virkninger er det estimert 5-7,5 sysselsatte/årsverk per MW eller 1 000 m² . I tillegg kommer ringvirkninger fra utbyggingsfasen og eventuelle katalytiske virkninger.”

Til sammenligning anslår Norconsult (2020) at en datasenteretablering på Kalberg vil gi mellom 12 og 14 “permanente arbeidsplasser” på “Jæren” per megawatt. Med dette forstås arbeidsplasser som er ekskludert fra midlertidige byggefaser.

I Implement Consulting Groups undersøkelse (2020) av norske datasentre kom man frem til at totalt 18 etableringer tilsammen hadde 299 ansatte tilknyttet driften, eller det som i dagligtale forbindes med “arbeidsplass”. Norske datasentre bruker i dag 135MW ekskludert Kryptovault som bruker 56MW. Som gir følgende tabell til sammenligning:

Virksomhet	Ansatte	Areal	Kraftbruk	Ansatt pr daa	Ansatt pr MW
Kverneland	500	117 daa	6 MW	4,2	83
Forum Jæren	400	1,6 daa	0,2 MW	250	2000
Norske datasentre	299	-	135 MW	-	2,2
Kryptovault	20	-	56 MW	-	0,4

Kommentar til kommunens avveininger knyttet til verdiskaping fra datasentre:

I sin planbeskrivelse har kommunen i hovedsak tatt i bruk erfaringsgrunnlag fra datasenteretableringer i Norge (Implement Consulting Group, 2020) og Norconsults (2020) konsekvensutredning, som er basert på Lyse/Green Mountains mulighetsstudie (Lyse/Green Mountain, 2020). Norconsult omtaler tallene som usikre, og at man ikke har hatt anledning til å gå grundig inn i forutsetningene for undersøkelsene som er lagt til grunn. På den annen side argumenteres det for at kildematerialet ikke innbyr stor variasjon, noe som legges som grunnpremiss for konklusjonene som følger (Norconsult, 2020). Som illustrert i Asplan Viaks (2020) analyse av de samme kildene er dette rett og slett ikke riktig.

I mars ble bevilgningene til konsekvensutredning omtalt på grunnlag av at man ville skaffe til veie et uavhengig grunnlag for å veie fordeler og ulemper. I Norconsults (2020) planprogram beskrives det at man vil ta sikte på å skaffe til veie oppdatert informasjon fra et bredt sett av kilder, både i og utenfor datasenternæringen. Likevel observeres det at Norconsults utredning av sysselsettingseffekter ikke bare er basert på utbyggers anslag, de utgjør i bunn og grunn hele utredningen. Lyse og Green Mountains (2020) mulighetsstudie anslår i sitt “high case” at datasenteretableringer på Kalberg vil motsvare 7300 permanente arbeidsplasser i Norge. I bearbeidelsen av å komme frem til svaret om hvor mange arbeidsplasser det vil komme på Jæren, nøyer Norconsult seg med å trekke fra 15%. Bakgrunnen for valget av beregningsmetode fremstår vilkårlig, drøfter ikke svakheten av analysen og er attpåtil styrt av supplerende dokumentasjon fra Lyse og Green Mountain i henholdsvis juni og august 2020 (omtalt i Norconsults utredning, men ikke offentliggjort). Også uten at rimeligheten av denne dokumentasjonen er drøftet utførlig.

Dette er et klart brudd på den allmenne oppfattelsen av hva som utgjør uavhengighet, men det er også spesielt kritikkverdig at det ikke synliggjøres eller diskuteres hvordan økonomiske interesser kan danne insentiv til å påvirke opplevelsen av volum i sysselsettingsberegningene.

Lyse og Green Mountain, og derav også Norconsult, hevder at risiko i beregningene imøtegås tilstrekkelig ved å vise til ulike utbyggingsscenarier. Også dette er misvisende da det

foreligger flere usikkerhetskilder til realiseringen av scenariene, inkludert selve beregningene. Scenariene utgjør i praksis kun ulike grader av ambisjon for byggeaktivitet, noe som fremstiller resultatene til å være forbundet med større sikkerhet enn det finnes grunnlag for. Det bidrar også til å usynliggjøre flere av beregningenes nøkkelforutsetninger. For eksempel at et hyperdatasenter vil etablere seg OG at det oppstår klyngeeffekter av denne etableringen. En ikke uttømmende liste av usikkerhetsfaktorer kan for eksempel inkludere konkurransesituasjonen om datasenteretableringer både nasjonalt og internasjonalt, eventuelle kostnader forbundet med tilrettelegging, potensielle etablereres vilje til å bidra økonomisk til lokal infrastruktur, eller hastighet på offentlige reguleringsprosesser. Tidsplanen som er lagt til grunn og de aktuelle beregningene samsvarer ikke med noen andre etableringer hverken i Norge, eller Norden. I Luleå, som kan betraktes som en av de mest vellykkede etableringene i Norden har man i dag 28 datasentre totalt. Her har det kommet 1500 arbeidsplasser som følge av datasenteretableringer siden 2011 (Matz Engmann, 2021).

I sin planbeskrivelse (Time kommune, 2020a) sammenlikner kommunen resultatene fra Implement Consulting Group (2020) og Norconsults (2020) rapporter om datasenteretableringer for å fremheve gyldigheten av 13+ ansatte per megawatt som et grunnpremiss for potensielle effekter av datasenteretableringer. I denne sammenligningen brukes ulike typer tall (driftsfasetall fra norconsult rapporten og drift+byggetall i implement rapporten). Det fremstår dermed som at resultatene fra rapportene samsvarer mer enn de egentlig gjør. Hvorvidt sysselsetting kan knyttes direkte til antatt strømforbruk er diskutert mer utførlig lenger oppe.

Videre tar kommunen utgangspunkt i den nasjonale verdiskapningen for datasentre, omskrevet til 19,3 millioner NOK per megawatt (Implement Consulting Group, 2020). Sett bort fra kompleksiteten i hvordan en fremskrivning av slike tall kan beregnes lager kommunen her sin egen formel hvor man antar at effektforbruket i Lyse/GM sitt “middelalternativ” (455MW) automatisk vil generere verdiskaping tilsvarende 8,8 milliarder NOK.

I Menons Economics (2017) analyse av liknende fremskrivninger kommer man frem til at et hyperscale senter som bruker 90MW vil ha en verdiskapningseffekt på mellom 270 og 590 millioner i året. Det høyeste tallet er da i en fase med maksimal utbyggingsaktivitet og samtidig drift. Til sammenlikning er grovforproduksjon (890 millioner) og drivhusaktivitet (225 millioner) fullverdige verdiskapningsalternativer på Jæren (Time kommune, 2020a). Datasentre er kapitalintensive og fordrer store investeringer, men rundt 65% vil være investeringer gjort i serverutstyr hos utenlandske leverandører (Menon Economics, 2017 og Asplan Viak, 2020).

Samlet fremstår det åpenbart at kommunen ikke har lyktes å skaffe til veie en uavhengig utredning. Både grunnlagsmateriale og tolkningen av dem er fremskaffet av utbyggere. Grunnlagsmaterialet og tolkningene av dem inneholder også flere følgefeil. Å danne forståelse for hva de betyr blir dermed en øvelse i å “lage gull fra gråstein”.

Sett bort fra at resultatene ikke samsvarer med andre beregninger, er det oppsiktsvekkende at det i ettertid bearbeides til å se mer samsvarende og sikrere enn det i utgangspunktet er. Både Norconsult (2020) og Lyse/GM (2020) sin mulighetsstudie skaper inntrykk av at hypotetiske muligheter er å anse som analytiske funn. Dette skaper til syvende og sist en opplevelse av sikkerhet og volum knyttet til ikke-realiserte datasenteretableringer.

Oppsummering

Bent Flyvbjerg (2017) gjør gjennom sin analyse av ulike “megaprojekter” godt rede for at sammensatte prosjekter, med store verdier i omløp i de fleste tilfeller koster mer enn man har antatt, tar lengre tid enn forespeilet og at fordeler gjerne uteblir. Han peker på flere faktorer i gjennomføringen av et prosjekt som leder til en opplevelse av udødelighet og blindhet for risiko. Blant disse er fenomenet “lock-in” hvor tidlige og sterke forpliktelser til et prosjekt, fører til at kostnadene til å forlate prosjektet øker med tiden som går. Å bli fanget i en prosess fører til at blikket for alternativer og analyser av fordeler og ulemper bli fraværende, eller sterkt svekket. I fravær av klare avbruddskriterier underveis i prosessen oppstår en drivkraft hvor rasjonelt begrunnede beslutninger erstattes med en rasjonaliserende tilnærming til innkommende informasjon og innspill.

Etableringen av Fagrafjell transformatorstasjon er godt egnet til å illustrere hvordan kommunen blir trukket inn i en prosess av stadig inkrementelle forpliktelser om tilrettelegging for kraftutbygging og bygging av tilstøtende infrastruktur. Det som i utgangspunktet var omdiskutert arealbeslag benyttes i tur som begrunnelse for stadige utvidelser, og det kommer flere.

Fra kommunen forpliktet seg til å legge til rette for datasenteretableringer, til vi på Kvernaland ble involvert tok det lang tid, i mellomtiden har kommunen allerede lagt et sterkt tyngdepunkt inn i prosjektet. Reell involvering uteblir og det dannes en klar opplevelse av at kommunen deler innbyggere og interessenter inn i A og B lag. Noen er velkomne inn i prosessen, mens andre utelates, kortes av eller møtes av “ikke-svar” på legitime bekymringer og innvendinger.

Vi som befolkning må stå på og bruke mye krefter for å trenge gjennom kommunens tidvis kryptiske spilleregler og forutsetninger for involvering. Dette inkluderer også det skriftlige materialet i saksdokumenter som har et høyt volum, preget av byråkratisk språk og ikke-tolkbare illustrasjoner. Kommunens prinsipper knyttet til trygghet og forutsigbarhet i sin handlinger synes å gjelde kun for dem som er “innenfor”. Innenfor kommunens vegger planlegges store omveltninger for bygda og en stille jordbruksrevolusjon uten at kommunens hovednæring anses som relevant sparringspartner. Det føles ekstra sårt at representanter for kommunen offentlig hevder at datasenteretableringer er det beste både for innbyggerne og “regionen”, når dette fremstår langt fra åpenbart.

Det savnes sterkt refleksjoner knyttet til hvilken rolle private næringslivsaktører har i utformingen av kommunens planprosess. At kommunen tilbys sponsing av infrastrukturprosjekter og at økonomiske interessenter innehar dobbeltrollen som rådgivere synes vi er betenkelig og upassende. Det er også fortvilende å observere at kommunen ikke drøfter åpenlyst at innspill fra interessenter kan ha både som hensikt å påvirke, så vel som å informere. Kommunens endelige beslutninger har potensiale til å utløse store økonomiske verdier for enkelte av disse.

Det finnes flere alternative plasseringer for datasenteretableringer i regionen (Asplan Viak, 2020). Som innbyggere i regionen hadde vi som befolkning fortsatt kunnet nyte godt av denne verdiskapningen, selv om det ikke kom til Kvernaland. At kommunen likevel velger sin aktuelle kurs viser at kommunen mangler respekt for og perspektiv på jordens verdi, betydningen av Kvernaland som naturhabitat, vår kjærlighet til landskapet og kulturminnenes historiefortellinger. Det finnes ikke mangel på dokumenter, heller ikke i kommunens egne planverk, kan nyttes til inntekt for å avbryte planer om datasenteretableringer. Det er til syvende og sist snakk om holdninger.

Kommunens avveining av fordeler og ulemper ved datasenteretableringer fremstår usystematiske og vilkårlige, og stammer ikke fra et uavhengig ståsted slik dere hevdet man ville skaffe til veie i mars. Norconsult (2020) har ikke “funnet” noe som helst. De har antatt, slik

Lyse og Green Mountain (2020) har antatt at datasentre på Kvernaland vil skape mange arbeidsplasser. Uklar bruk av kilder, forutsetninger, beregninger, samt tallenes presentasjon er best egnet til å forvirre og skape en opplevelse av ubestridelig volum. På noe som til syvende og sist er tallfestinger av forretningsmessige ambisjoner.

Kommunen mangler en tilstrekkelig utfyllende beskrivelse av 0-alternativet i planprogrammet. Det er ganske spesielt at en landbrukskommune ikke har skaffet til veie, ei heller uttrykt ønske om å vite mer om hvordan landbrukets driftsvilkår påvirkes av de aktuelle planene. Vi har derfor bestilt en egen utredning ment å belyse nettopp dette, og som vil være klar i løpet av april.

At kommunen hevder at det aktuelle planalternativet er uttrykk for hensyn og tilpasninger er bare trist. Det forblir uklart om dere prøver å overbevise dere selv, eller oss andre om at det er tilfelle. Planene vil ganske enkelt forvandle bygda til industri. Det blir påført oss, ikke valgt. I mellomtiden er det vi som må tåle støyten og stå for valg dere ikke våger å ta. Det har vært en stor påkjenning å måtte forsvare kommunens kjerneverdier overfor naboer og kjente som mener vi stjeler deres fremtid. Vi vil minne kommunen om at vi er prisgitt deres handlinger. Vi forventer lederskap, og tar ikke til takke med overforenklinger, rasjonaliseringer eller ansvarsfraskrivelser.

Med vennlig hilsen

Styret i Vern Kvernaland v/

Atle Sjølyst-Kverneland

Aud Søyland Kristensen

Elisabeth Søyland

Lars Sigve Eide

Anne Frøyland Grødem

Guro Bjånes

Kirsten Kverneland, vara

Stein Eirik Heskestad, vara

www.vernkvernaland.com

Referanser:

Andersen Bentzon, J. (2021). *New Kaupang - Ringvirkninger av datasenteretableringer*. Presentation, Webinar.

Asplan Viak. (2015). *Tiltak for å styrke jordvernet*. Oslo: Landbruks- og matdepartementet.

Asplan Viak. (2020). *Etablering av datasenter - Kunnskapsgrunnlag*. Rogaland Fylkeskommune.

Bardalen, A. (2020). *Hva er bærekraftig arealbruk i Norge?*. Presentation, Konferansen "Mat og landbruk", Oslo Plaza. Hentet fra <https://www.youtube.com/watch?t=1477&v=WsL2mgYV8RQ&feature=youtu.be>

Bartlett, J., Rusch, G., Olsen Kyrkjeeide, M., Sandvik, H., & Norden, J. (2020). *Karbonlagring i norske økosystemer*. Norsk institutt for naturforskning. Retrieved from https://www.wwf.no/assets/article_images/rapport_karbonlagring.pdf?fbclid=IwAR1RI4hhnIK2brbbDoeDqU2GUIn4DdyzTC3WwNJOE30jxuOWHc9yiW71dgA

Copenhagen Economics. (2015). *The economic impact of Google's data center in Belgium*. Google.

Eide Hillestad, M. (2019). *Beitemarka - et ukjent karbonlager*. Oslo: AgriAnalyse.

Equinor. (2021). Hentet 14 February 2021, fra <https://www.equinor.com/no/where-we-are/norway/slik-finner-du-oss-i-stavanger.html>

Flyvbjerg, B. (2017). Introduction: The Iron Law of Megaproject Management.

Gundersen, G., Steinnes, M., & Frydenlund, J. (2017). *Nedbygging av jordbruksareal - En kartbasert undersøkelse av nedbygging og bruksendringer av jordbruksareal*. Oslo: SSB.

Green Mountain. (2015). <https://greenmountain.no/2015/08/26/bare-haller-uten-folk/>

IHS Markit. (2020). *Det økonomiske tilskottet från Facebooks datacentra i Danmark, Irland och Sverige*. Facebook.

Implement Consulting Group. (2020). *Datasentre i Norge - Ringvirkningsanalyse av gjennomførte og potensielle etableringer*. Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Janis, I. L. (1997). *Groupthink*. In R. P. Vecchio (Ed.), *Leadership: Understanding the dynamics of power and influence in organizations* (p. 163–176). University of Notre Dame Press. (Reprinted from "Psychology Today," Nov 1971, pp. 43, 44, 46, 74–76).

Jøssang, T. (2018). Disse stedene i Rogaland kan Google & co snart bygge datasenter. *Aftenbladet*. Hentet fra <https://www.aftenbladet.no/lokalt/i/A2QO2r/disse-stedene-i-rogaland-kan-google-co-snart-bygge-datasenter>

Klima- og miljødepartementet. (2021). *Klimaplan for 2021–2030*. Oslo: Regjeringen.

Kryptovault. (2021). Hentet 14 February 2021, fra <https://kryptovault.no/facilities/>

Kverneland Group. (2021). Hentet 14 February 2021, fra Kverneland Group, Klepp. (2021). Retrieved 14 February 2021, from <https://no.kvernelandgroup.com/Om-oss/Internasjonal-lokasjon/Kverneland-Group-Klepp-Norge>

Landbruksdepartementet. (1995). *Jordlovens formål*. Oslo: Regjeringen.

Landbruksdepartementet. (2015). *Prop. 127 S (2014–2015)*. Oslo: Regjeringen.

Landbruksdepartementet. (2018). *Prop. 1 S (2018 –2019)*. Oslo: Regjeringen.

Landbruksdirektoratet. (2016). *Opsjonsavtaler om utbygging av dyrka og dyrkbar jord - Hvordan sikre åpenhet og begrense bruken?*. Landbruksdirektoratet.

Datasenter på Kverneland/Kalberg – miljø, energi og sirkulærøkonomi. (2020). Presentasjon, Time kommune.

Lyse. (2020). *Sommerprosjekt 2020 - Energi - Datasenter på Kalberg*.

Lyse/Green Mountain. (2020). *Kalberg Valley - Scenarios and employment*.

Engman, M. (2021). *New Kaupang - Ringvirkninger av datasenteretableringer*. Presentation, Webinar.

Menon Economics. (2017). *Gevinster knyttet til etablering av et hyperscale datasenter i Norge*.

Miljødirektoratet. (2014). *Veileder til retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging*. Oslo: Miljødirektoratet.

Næringsforeningen. (2021). Retrieved 14 February 2021, from <https://www.naeringsforeningen.no/nyheter/lysner-det-for-rognfast/>

Norconsult. (2020). *KU-rapport for Kommuneplanens arealdel-Fase 2*. Bryne: Time Kommune.

Rogaland Fylkeskommune. (2020). *Regionalplan for Jæren og Søre Ryfylke*. Stavanger: Rogaland Fylkeskommune.

Rogaland Revisjon IKS, 2015. *Selskapskontroll av Lyse AS*. Stavanger: Eierkommunene.

Tennøy, A. (2014). *Kvalitet i konsekvensanalyser*. Holth, F. & Winge, N. K. (red). *Konsekvensutredninger. Rettsregler, praksis og samfunnsvirkninger*.

Time kommune. (2014). *Etiske retningslinjer*. Administrasjonsutvalget.

Time kommune. (2017). *Landbruksplan 2016-2026*. Bryne: Time kommune.

Time Kommune. (2020a). *Planbeskrivelse, konsekvensutredning og risiko- og sårbarhetsanalyse*. Time: Yvonne van Bentum.

Time kommune. (2020b). *Kommuneplan Time kommune 2018-2030 Arealdelen - Fase 1 og Fase 2 (Høringsutkast)*. Bryne: Time kommune.

Thema Consulting Group. (2020). *Datasenter på Jæren – virkninger for klima, miljø og regional næringsutvikling*. Lyse.

Transparency International. (2019). *Beskytt kommunen! - Håndbok i antikorrupsjon* (4th ed.). Oslo.

SSB. (2019). *Kommunal forvaltning av jordbruksarealer*. Oslo: SSB. Hentet fra <https://www.ssb.no/statbank/table/07903>

Statens Vegvesen. (2019). *Håndbok N-100 Veg- og gateutforming*. Vegdirektoratet.

SWECO. (2017). *Effekter av Facebooks etablering i Luleå*.

Vern Kvernaland. (2020). *Uttalelse til høring Planprogram - Kommuneplan Time kommune 2018-2030 - Arealdelen Fase 2*. Time kommune: Vern Kvernaland.

Øby, M. (2020). Overraskende få ansatte ved datasenter. *Sarpsborg Arbeiderblad*. Retrieved from <https://www.sa.no/overraskende-fa-ansatte-ved-datasenter/s/5-46-933554?access=granted>

Aas, Ø. (2019). Økt legitimitet til konsekvensutredninger i Norge – Kan økt bevissthet om organisering og endrede roller styrke tilliten til ordningen?. I H. Ingierd, I. Bay-Larsen & K. Hiis Hauge (Red.), *Interessekonflikter i forskning* (s. 177–189). Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Uttalelse til høring Planprogram - Kommuneplan Time kommune 2018-2030 - Arealdelen Fase 2

Vi i Vern Kvernaland takker for muligheten til å komme med innspill til planprogrammet for kommuneplanens arealdel 2018-2030.

Innledende betraktninger

I anledning vår uttalelse tas utgangspunkt i at arealdel fase 2 til slutt skal innlemmes i en helhetlig kommuneplan for Time kommune hvor metodegrunnlag, prioriteringer og forutsetninger for det videre planarbeidet allerede er lagt. Vi ser at planprogrammet for arealdelen fase 2 har flere mangler og/eller avviker vesentlig fra Time kommunes egne prioriterte satsningsområder vedtatt 20.11.2019. Spesielt gjelder dette bestemmelser knyttet til jordvern, samfunnssikkerhet, miljø/friluftsliv og folkehelse.

Planens forutsetninger

På generelt grunnlag undres vi over bakgrunnen for at kommunen i anledning arealdelens fase 2 har valgt å gå til innleie av et privat konsulentfirma til å legge føringer for kommunens infrastruktur og videre næringsmessige satsningsområder. Denne oppgaven er i fase 1 godt ivarettatt av kommunen selv som forutsetter at metodegrunnlag fra fase 1 videreføres i fase 2.

Innledningsvis ser vi at planprogrammet vektlegger strategidokumentet "Norge som datasenternasjon" som bakgrunn for utredningen. Dette er hverken innlemmet i gjeldende Regionalplan (vedtatt juni 2019), Bybåndet sør (vedtatt 11.11.2013), eller Time Kommunes arealdel fase 1. I dette dokumentet heter det at 2-3000 dekar med store flate tomter er ønskelig. I og med at Time kommunes landarealer utgjør en nasjonal jordbruksressurs synes vi det er ansvarsløst å legge til rette for slik arealkrevende industri, når det ikke har forankring i hverken regionale eller lokale planer. I tillegg til at det strider med oppdaterte nasjonale jordvernsmål (Jordvern prop. 1S (2018-2019)).

Kommentarer til punkt 4: Rammer og premisser for planarbeidet

Under dette punktet finner vi vesentlige mangler og avvik fra arealdel fase 1. Under statlige og nasjonale føringer mangler:

Lov om folkehelse som trådte i kraft 1. januar 2013. Denne loven vektlegger systematisk folkehelsearbeid, og tydeliggjør kommunens ansvar for å kople folkehelsehensyn i all planlegging.

*St.meld nr. 34 (2012-2013) «Folkehelsemeldingen -God helse -felles ansvar»:*Legger prinsippet «Helse i alt vi gjør»til grunn,og peker blant annet på at om hensynet til innbyggernes helse skal få større plass i by-og nærmiljøarbeidet og samferdselspolitikken.

*St. meld nr. 29 (2011-2012) «Samfunnssikkerhet»:*Viser ulike tiltak for å styrke arbeidet med samfunnssikkerhet.

Nasjonal strategi for bioøkonomi (2016): Har mål om å skape flere arbeidsplasser og mer verdier i grønne næringer som henter ressurser fra jord, skog og hav.

Under regionale føringer mangler:

Regionalplan for landbruk (2011)

Jordvernstrategi for matfylket Rogaland: Vedtatt 12.06.2019

Under lokale føringer mangler:

Kommunedelplan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2016-2026

Landbruksplan 2016-2026: Vedtatt 20. juni 2017 gir oversikt over utfordringer for landbruket i kommunen inndelt i tema jordvern og matproduksjon, kulturlandskap, miljø, friluftsliv og rekreasjon, samt risiko og sårbarhet. Landbruksplanen skal gi innspill til revisjonen av arealdelen av kommuneplanen.

Det legges også spesielt merke til at man har latt være å formulere en oppsummering av kommuneplanen fra fase 1. I denne planteksten finnes kritiske punkter for videre vurdering av tiltaket. Her er en ikke-uttømmende oppramsing av det vi mener er viktige betraktninger fra fase 1:

- *“Landbruksareala på Jæren og i Time er blant dei beste i landet og strategisk viktig for å sikra matforsyning både lokalt og nasjonalt. Nasjonal jordvernsstrategi har som mål å redusere omdisponering av jordbruksjord.”*
- *“Det er eit nasjonalt mål å auka matproduksjonen med tanke på auka mattryggleik. Ein viktig flaskehals for dette er tilgangen på dyrka jord.”*
- *“Det er eit aukande behov for regulerte friområde rundt tettstadane og målsettinga er at innbyggjarane skal ha maks 500 meter til næraste rekreasjonsområde.”*

Involvering av innbyggerne

Kommentarer til punkt 2.2 Informasjon og medvirkning:

Som publikum og andre berørte parter i denne saken opplever vi ikke at Time kommune har nådd målene sine om en åpen og forutsigbar medvirkning i denne saken. I beste fall forstår vi dette å ha årsak i hastverk, men også smitteverntiltak som ble innført i midten av mars. Omfanget av disse planene ble først kjent for de fleste gjennom media. Flere grunneiere har reagert på at invitasjoner til møter har kommet for sent, eller vært mangelfulle. Flere har misforstått sakens anledning, og har ikke forstått størrelsesorden på prosjektet. I folkemøtet 13. juni 2017 ble ingen av disse planene nevnt, og forespørsler om å avsette større arealer til boliger ble avfeid på bakgrunn av jordvernshensyn. Vi finner det spesielt kritikkverdig at midlene til konsekvensutredning var planlagt å bevilges på formiddagen, samme dag som folk skulle informeres via folkemøtet 10. mars. Informasjonen gikk i dette møtet var svært ensartet og mangelfull. Flere innbyggere opplevde å ikke bli hørt i dette møtet. Hvor storparten av taletiden ble bevilget representanter med klare næringsinteresser.

Generelle kommentarer til medvirkning

Etter å ha sett nærmere på denne saken ser vi at Time kommunes administrasjon allerede høst 2017 tok til orde for å få såkalte “Hyperscale” sentre til Time. I den anledning ble det bevilget midler til kommunens medlemskap i Ryfylke IKS, nåværende New Kaupang. Det finnes ingen informasjon om dette, bortsett fra et møtedokument fra formannskapet januar 2018. Her stadfestes det at administrasjonen i Time kommune starter et samarbeid med New Kaupang om markedsføring og salg av aktuelle tomter. Dette ble også annonsert i Jærbladet sommer 2018. Nå når saken er kommet frem, ser vi at tomter fra bygda er markedsført og lagt ut for salg, med fastsatt byggedato. Dette har vært en tilnærmet usynlig prosess, og er ikke i tråd med vår allmenne opplevelse av demokratisk påvirkning.

Generelle kommentarer til hemmelighold

Relatert til forrige punkt har vi lært at kommunen via Green Mountain AS, er i dialog med konkrete kunder til potensielle datasenterutbygginger. Denne dialogen har blitt holdt

hemmelig. Dermed har vi bare holdepunkter fra folkemøter og medier til å bedømme hvilke aktører som eventuelt vil etablere seg i bygda. Google, Facebook og Amazon har blitt annonsert som ønskede kunder. I tillegg har vi fått høre om diverse bilprodusenter og diverse statlige og private foretak. Det er ikke irrelevant for folks bedømmelse av prosjektets samfunnsverdi hvem som skal huses i disse sentrene. Igjen betraktes denne delen av prosessen som særskilt kritikkverdig, og demokratiundergravende.

Avgrensning og områdets beliggenhet

Kommentarer til punkt 3:

Beskrivelsen og de tilhørende kartillustrasjonene under dette punktet er svært utydelige. Det nevnes i teksten at 25 eiendommer er del i influensområdet knyttet til omkjøringsvei. Likevel er ikke disse merket i kartet. Det er lite referansepunkter i kartene, og stedsnavn er uleselige på grunn av lav grafikk. Vi vet at Time kommune besitter ressurser til å levere et bedre kartgrunnlag enn dette. Videre er spesifiseringen av "langsiktig grense landbruk" uforståelig. For lekmen er det uforståelig om en "innskjerping" betyr økt prioritering av jordbruksjord eller annet bruk. Uklarheten knyttet til dette blir ytterligere forsterket av at "langsiktig grense landbruk" kun er merket med en stiplet linje uten holdepunkter for hva som er "gammel" og eventuelt "ny grense". For de som bor i området, danner den geografiske avgrensningen lite holdepunkter for om egen eiendom er del av, eller sterkt påvirket av planene.

Videre oppleves det fremmedgjørende at Kvernaland omtales som en del av "Stavanger-regionen"

Utredning av datasenteretablering

Generelle kommentarer punkt 5 og 6:

I planens beskrivelse av regional og lokal utvikling er kommunens egne prioriteringer knyttet til landbruksressurser, samfunnssikkerhet, friluftsliv og folkehelse som fordultet og i beste fall nedprioritert eller underordnet datasenteretablering. Planens omtale av jordbruksressurser er henvist til et delpunkt i analysen, er tekstmessig lite representert og kommer langt nede i opplistingen av utredningsbehov.

Til motsetning er det bevilget stor tekstmessig plass til privatfinansierte ringvirkningsanalyser (i alt 6 analyser) som stadfester samfunnsnyttene av datasentre utelukkende på bakgrunn av to parametre: sysselsettingseffekt og verdiskapningseffekt av det analyserte foretaket. Copenhagen Economics rapport er gjort på oppdrag av Google, og baserer seg i stor grad på Googles egne regnskapstall. Menon Economics rapport er gjort på oppdrag av blant andre Green Mountain. BCGs rapport om Luleå er gjort på oppdrag fra Facebook.

For oss er det vanskelig å forstå at privat næringsliv bevilges så stor plass i en kommunal utredningsplan. Videre problematiseres det lite hva som er de metodemessige begrensningene i økonomiske ringvirkningsanalyser. Etter å ha lest rapportene fremstår det uklart hvor mange faste ansatte slike sentre har. Det fremstår svært tåkeleggende å innlemme tilstøtende sysselsettingstall (indirekte virkninger) i totalregnskapet. Videre har prediktive analyser stor usikkerhet knyttet til seg, og kan ikke sidestilles med et vitenskapelig kunnskapsgrunnlag som er ønskelig i en stor sak som dette.

Kommentarer til punkt 6.2: plan for å utrede datasentres samfunnøkonomiske verdi

Som kommentert over utgjør de siterte ringvirkningsanalysene et sentralt fundament i den videre utredningen for lokal verdiskapning. Dette som utgangspunkt gjør det videre evidensgrunnlaget vektet. Slik vi ser det, foreligger det ingen tilfredsstillende beskrivelse av hvordan konsekvensutreder planlegger å gjøre egen analyse mer nøytral. Det henvises til at man vil sende eposter, ringe til og/eller intervju ulike informanter innenfor, eller utenfor datasenternæringen. Mangel på spesifisering av hvilke og hvilken type informanter det gjelder gir konsekvensutreder handlingsrom til videre vekting av grunnlagsmaterialet. Dette

anses som uakseptabelt og bør rettes på. For eksempel gjennom ekstern oppnevning av konkrete informanter eller benytte uavhengig tredjepart med vitenskapelig tilnærming. Det statistiske grunnlaget finnes for å gjøre dette grundig og vitenskapelig.

Som innbyggere i et velferdssamfunn finner vi det også kritikkverdig at det ikke foreligger en plan for å utrede hvor mye av datasentrenes verdiskapning som vil tilbakeføres til samfunnet i form av skatter og avgifter. Gitt føringene i "Norge som datasenternasjon" som involverer store avgifts og skattemessige fordeler, ser vi en klar samfunnsøkonomisk sårbarhet knyttet til datasentrenes privilegier. I forlengelsen av dette bør det vektlegges at datagiganter som Google og Amazon er godt kjent for å benytte strategisk juridisk og lobbyrelatert virksomhet for å unndra seg skattemessige forpliktelser i vertslandene de opererer i. Amazon er også selvstendig årsak i flere forsvunne årsverk innenfor varehandel globalt, men også lokalt i vårt nærmiljø. Dette tas heller ikke hensyn til i avgrensede økonomiske ringvirkningsanalyser.

Utredning av jordbruk

I nasjonale, regionale og lokale planverk vektlegges behovet for jordbruksareal for næringsutvikling og samfunnssikkerhetsmessige hensyn. Det er lite gjengitt eller helt fraværende i planteksten. Dette til tross for at det er et vektlagt fokusområde i Time kommunes gjeldende arealplan og landbruksplan. Fraværet av landbruksplanen i rammebetingelsene frarøver også utredningen muligheten til å redegjøre for landbrukets lokale verdiskapning og sysselsetting. I en utredning som skal avklare fordeler og ulemper med en datasenterutbygging vil det være vennligsinnet å kalle dette mangelfullt. I en utredningsplan hvor det er listet opp omfangsrike verdikjedeanalyser av datasenterutbygginger i andre land foreligger det her ingen verdikjedeanalyse av landbruket i en av Norges mest sentrale landbrukskommuner.

Kommentarer til punkt 6.8

Utrederens planbeskrivelse begrenser seg til å utforske data fra NIBIOS jorddatabase som eneste ledd i å beskrive konflikten et datasenter vil ha med hensyn til landbruket. Dette betrakter vi som uverdige og undermåls for en utredning ment å belyse fremtiden til en landbrukskommune. Tilgangen på jord er kritisk for landbruksnæringen. Dette medfører at utbygging av en slik størrelse både på kort og lang sikt vil føre til tap av sysselsetting og verdiskapning. I et næringsperspektiv vil det føre til umiddelbare nedleggelse og tap av produserte varer. I et samfunnssikkerhetsperspektiv vil det utvilsomt føre til tap av selvforsyning. Som er et erklært mål i kommunens egne planer. På lang sikt vil også utbyggingens sosiale signalverdi og fremtidig press på jordarealer gjøre videreutviklingen av jordbruket uforutsigbar og ødeleggende. Her kreves det åpenbare utbedringer med tanke på videre analyser. En ikke utømmende liste av tiltak kan for eksempel være å gjennomføre ringvirkningsanalyser av jordbruket i et sysselsettingsperspektiv, et økonomisk perspektiv, i et samfunnssikkerhetsperspektiv, et sosio-kulturelt perspektiv, et økologisk perspektiv og ernæringsfysiologisk perspektiv (på grunn av kaloritap i forsyningskjeden).

Utredning av energiforbruk

Utredningsplanen legger til grunn at datasentre har et stort kraftforbruk. På grunn av det norske samfunnets tverrsektorielle ambisjon om elektrifisering finner vi det rimelig å forvente at fornybar kraft raskt vil bli en begrenset ressurs i Norge og i verden som helhet. Dette bør danne bakgrunn for klare samfunnsmessige prioriteringer av nyttig versus mindre nyttig bruk av strøm.

Kommentarer til punkt 6.3 plan for å utrede strømbehov og gjenbruk av energi

Av alle punktene i utredningsplanen er dette en av de mest utfyllende. Vi reagerer imidlertid på at restenergi blir beskrevet som "bedre enn vanlig energi". Slike utsagn gjør ikke bare vold på grunnleggende termodynamiske prinsipper. Det tar også fokuset bort fra sentrale elementer som mangler i denne utredningen. For det første vil datasentrenes ekstreme

kraftforbruk båndlegge store mengder elektrisitet. Her savnes det refleksjoner rundt hvordan dette vil hindre tilgang og adkomst til potensielle andre etablerende næringer i regionen, som også trenger strøm. I tillegg til elektrifiseringen som kommer innenfor andre sektorer. I et næringslivsperspektiv vil dette være sentralt. Samme problemstilling gjelder for fremtidig vekst i antall husstander.

For det andre forventes kraftforbruket å generere etterspørsel etter ytterligere kraft- og forsyningsnettutbygging. Her bør det legges til rette for at man presenterer hvor mye vindkraftutbygging som forventes å komme av datasentrenes etablering. På grunn av vindkraftens stilling i dagens demokrati vurderes dette å ha klar relevans for publikum og folkevalgtes vurdering av utbyggingsplanene.

For det tredje savnes samfunnssikkerhetsmessige refleksjoner. Det vektlegges for eksempel at datasentrene trenger stabil og uavbrutt strømforsyning av økonomiske hensyn. I den sammenheng ønskes det svar på hvordan el-forsyningen til kritiske samfunnsfunksjoner som for eksempel sykehus og nødetater vil prioriteres når elektisitetsetterspørselen overskrider elektrisitetsproduksjonen, eller avbrutt/mangelfull el-forsyning i regionen.

Utredning av naturmangfold

Kommentarer til punkt 6.6

Det er planlagt at tema naturmiljø skal utredes med bakgrunn i kjent kunnskap. Kunnskapsgrunnlaget er forholdsvis godt, men det har flere mangler. Vi vet det finnes salamander i minst en dam innen planområdet. Det er imidlertid flere dammer som aldri har blitt undersøkt. Vipe er oppført som sterkt truet på rødlisten. Vipe finnes flere steder innen planområdet og i et forholdsvis stort antall. Kunnskapsgrunnlaget for disse to artene er ikke godt nok og må undersøkes i felt.

Utredning av friluftsliv, landskap og folkehelse

Den forespeilte utbyggingen forventes å beslaglegge og hindre adgang til omfattende friluftsarealer. Områdets friluftsmuligheter og særegne landskap er bakgrunnen for at flere har flyttet til området. Som kommunens eget planverk vektlegger har opphold i natur, grønne og vidstrakte landskap en klar sammenheng med positive fysiske og psykiske helseeffekter.

Kommentar til punkt 6.7

Utredningen av landskapsbildet tar utgangspunkt i visuelle og estetiske verdier. Her bør det legges til at det jærsk landskapet har sterk sosiokulturell lokal forankring både i markedsføring av Jæren som bosted, turistmål og nasjonal litteraturformidler (eks. Arne Garborg).

Kommentar til punkt 6.9

Utreders planer for informasjonsinnsamling vedrørende friluftsliv er prisverdig, men vag. Det stadfestes at det skal gjøres befarings og at nøkkelpersoner skal kontaktes. I mangel på spesifisering av hvem dette er, er det ukjent hvor godt grunnlag man vil sitte igjen med til å vurdere innvirkningen utbygging vil ha på stinett, turområder og generell tilgang på natur for innbyggerne på Kvernaland. Det registreres i den sammenheng at Kvernaland Speidergruppe ikke har blitt kontaktet for innspill til dette leddet i utredningen. Selv om området berører jaktområder for hare, hjort, rådyr og rugde er ikke dette tatt høyde for i utredningsplanen.

Generelle kommentarer til folkehelse

Fokuset på folkehelse er utelatt fra utredningsplanen til tross for at det er en ettertrykkelig vedtatt ambisjon i Time kommune å vektlegge dette aspektet i all virksomhet og planlegging. Her listes opp aspekter av utbyggingen som vi mener vil påvirke folkehelseaspektet i området, og som kommer i tillegg til effektene innlemmet i tap av friluftsliv og forringelse av

landskapsbildet. Samlet forventes det at de negative folkehelseeffektene også vil ha utilsiktet effekt på omkringliggende boligverdier.

1. Anleggets fysiske innvirkning i nærmiljøet i form av støy fra kjølevifter og nødaggregater, lysforurensning fra anleggsbelysning og lekkasje av restvarme til nærmiljøet.
2. Psykososiale effekter knyttet til usikkerhet om, og faktisk inngripen i folks eiendom og livsgrunnlag. Relatert til dette bør det stilles spørsmål om kommunens aktuelle arealforvaltningspolitikk bidrar til økende grad av naborivalisering og bygdekonflikt. Fravær av klare signaler om kommunens fremtidige arealbruk insentiverer oppkjøp og pågåenhet av aktører som ønsker å utnytte arealer til eget formål. Avgjørelsen om å stille naboen i en ufordelaktig posisjon flyttes dermed til bygdas sosiale miljø, i stedet for hos forvaltningen hvor den hører hjemme. Slike konflikter vil ha klare psykososiale ringvirkninger over flere år.
3. Psykososial effekt av digitalisering: Dette er et generelt punkt med bakgrunn i at datasenterutbygging speiler samfunnets digitale utvikling. I vårt perspektiv handler ikke digitalisering kun om "mer data". Det handler om fornuftig bruk av data. Utviklingen siden de sosiale mediene oppstod på midten av 2000 tallet har gjort teknologiske apparater allstedsnærværende i folks hverdag i et tempo hvor de psykososiale effektene er utilstrekkelig forstått eller tatt høyde for. Internettets inntreden har hatt som klar følge at folk sosialiserer seg mindre, og isolerer seg i større grad (SSBs tidsbruksundersøkelse). Skjermenes snikende inntreden i folk sine liv bør ses i sammenheng med økende grad av søvnvansker, depresjoner, språkutviklingsproblemer og ensomhetsproblematikk.

Utredning av samfunnssikkerhet

I tillegg til aspekter knyttet til matforsyning og el-kraftforsyning listes her opp relevante temaer for samfunnssikkerhet som ikke er dekket i utredningsplanen.

Generelle kommentarer om "datagiganter"

Amazon, Facebook og Google er bedrifter hvis forretningsmodell involverer storskala utvinning av atferdsdata for å forsyne annonsører eller seg selv med atferdsprediksjoner. Disse bedriftenes inntreden på verdensmarkedet har gjort at reklame og markedsføringsbransjen har gått fra passiv distribusjon av reklame til en invaderende kartlegger av folks tanker, følelser og tilbøyeligheter. Kombinert med steds og tidsdata gjøres disse bedriftene i stand til å ha et mer inngripende innsyn i folk sine liv enn noen samfunnsinstitusjoner i verdens historie. Deres virkemidler er maskinstyrte og i stor grad formidlet bortenfor mennesker bevisste evne til å oppfatte påvirkningen som skjer. Dette har ikke bare psykososiale innvirkninger på det enkelte individ, det har også store sosio-kulturelle innvirkninger på hele samfunn. Disse selskapene utgjør en omfangsrik og kontinuerlig trussel mot norske borgeres personvernrettigheter, men til syvende og sist også deres autonomi og egenvilje. I denne anledning vil vi gjenta at vi finner det sterkt problematisk at det i denne utredningen ikke tas høyde for hvilke aktører som er potensielle kunder til etablering på Kalberg.

Generelle kommentarer om datasentre som høyverdige angrepsmål

Datasentre huser kritiske samfunnsfunksjoner. Dette gjør dem til åpenbare mål for ondsinnet påvirkning eller ødeleggelse. Dette kan komme i form av offensive cyberoperasjoner, men også som fysiske anslag (eks. terrorangrep). Green Mountain markedsfører i så måte sin fjellhall på Rennesøy som å være "sikret mot angrep eller krigshandlinger". I utredningen er det ikke hensyntatt at sikkerhetsoppbudet knyttet til sentrene vil ha en klar tilstedeværelse både i form av vaktpersonale, men også skilter, fysiske sperringer og kameraer. Det bør

foretas en risikoanalyse av omkringliggende boligområder på bakgrunn av trussel om fysiske anslag.

Konklusjon

Vi opplever utredningsprogrammet nedtegnet av Norconsult som et sentralt uttrykk for en rask, omfattende og mangelfullt begrunnet endring i Time kommunes overordnede verdimessige og identitetsmessige målbærere. På tross av sin åpenbare rolle som landbrukssenter og nasjonal matforsyningskommune har man gjennom selektiv bruk av offentlige dokumenter rasjonalisert at Time kommune kan og bør huse datasentre i størrelse "hyperscale". Det er både uforståelig og uakseptabelt.

Mangelfull, ensrettet og fragmentert informasjon har fratatt innbyggere i Kvernaland bevissthet rundt, og midler til å påvirke en situasjon som vil gjøre fundamentale og irreversible inngrep i bygdens integritet. I denne prosessen har Time kommune meldt seg ut som målbærer av demokratiske prinsipper om åpenhet og involvering. Målene beskrevet i utredningsplanen er ikke innfridd.

Utbyggingen er begrunnet i bransjerapporter som er bestilt av internasjonale konserner i markedsføringsøyemed. Det er grunn til å stille spørsmål ved grunnlaget til sysselsettingsberegninger og betydningen av disse. Det fremkommer uklart hvordan utreder planlegger å gjøre kunnskapsgrunnlaget mer nøytralt og informativt.

Hensyn til jordbruket og jordbrukets betydning i Time kommune er særs fraværende i planbeskrivelsen. Flere nasjonale, regionale og lokale dokumenter har blitt utelatt fra rammene i en utredning som skal vurdere fordeler og ulemper. Som konsekvens av dette er ulempene sterkt underrepresentert og mangelfullt beskrevet. Utreder beskriver lite planer om å rette opp dette. Videre mangler utredningsplanen betraktninger og metoder for å undersøke sentrale aspekter knyttet til elkraftforbruk, naturmangfold, friluftsliv/folkehelse og samfunnssikkerhet.

Med vennlig hilsen

Vern Kvernaland

Time bondelag,

v/styret

timebondelag@gmail.com

Time kommune

post@time.kommune.no

kopi til:

Klepp kommune

postmottak@klepp.kommune.no

Time, 23.juni 2022

HØYRING PLANPROGRAM PLAN 0548 TIME KOMMUNE OG PLAN 2022003 KLEPP KOMMUNE: OMRÅDEPLAN FOR ORSTAD NORD/KALBERG/FRØYLAND/KVERNELAND

Planavgrensningen viser at planområdet er blitt betydelig større enn i Time kommunes arealdel av kommuneplanen vedtatt juni 2021. Planområdet omfatter et sammenhengende jordbruksområde som drives aktivt av enten grunneiere eller deres leietakere. Vedtatte næringsområder til kraftkrevende industri ligger spredt rundt innenfor dette arealet, alt etter hvor grunneiere er villige til å selge. Dette medfører et stort utbyggingspress på omkringliggende arealer. Time bondelag synes ikke om slik praksis når det gjelder arealplanlegging. Når i tillegg plangrensene utvides, for å sikre areal til infrastruktur og tilleggsnæringer, blir nye grunneiere berørt. Grunneierne som ikke vil avstå sine eiendommer og arealer, deres interesser og synspunkter blir ikke ivaretatt i denne planprosessen.

Jordbruksarealet som berøres av planprogrammet er av god kvalitet, og spiller en betydelig rolle i lokal, regional og nasjonal matproduksjon. Time bondelag undres over at FNs bærekraftsmål nummer 2 om å utrydde sult, og at kommunens egen landbruksplan ikke er førende for Time kommunes landbrukspolitikk. I stedet henvises til eldre planer, som blant annet Bybåndet Sør, som etter endrede premisser og forutsetninger må regnes som utdaterte.

Sittende regjering legger nye føringer når det gjelder jordvern. Antall dekar som kan omdisponeres nasjonalt skal tas ned til 2000 årlig. Dagens verdenssituasjon tilsier også at en nasjons matproduksjon og selvforsyningsgrad er av høy sikkerhetsmessig politikk. Da er det kritikkverdig at langsiktig grense landbruk skal settes rundt næringsområde NK3 og NK4 **etter** at planområdet er utredet og regulert. Dette er ikke jordvern, men det helt motsatte. Områdeplanen legger opp til at alle andre interesser fra kommune, næringsliv og utbyggere skal sikres **før** jordvernet ivaretas.

Plan for jordflytting er ikke jordvern, og må ikke brukes som avlat for nedbygging av jord. Planteksten skriver også om avbøtende tiltak innen jordvern må vurderes for å sikre effektiv og fremtidig matproduksjon. Det viktigste tiltaket for å sikre lokal matproduksjon er å beholde jordbruksområdene til LNF-formål og videreutvikle disse til å produsere mere mat.

De to alternativene for omkjøringsveien legger ytterligere press på landbruksarealer. Areal mellom eksisterende bebyggelse og tenkt vei, blir et stort pressområde for videre utbygging. Det nyeste alternativet som presenteres i områdeplanen, går over fulldyrket areal og splitter opp eiendommer og skifter, og ødelegger for fremtidig effektiv jordbruksdrift.

Kommunestyrets vedtak krever en omkjøringsvei som ivaretar jordvernhensyn, ingen av disse alternativene gjør det. En alternativ for omkjøringsveien som ivaretar jordbruksdrift og jordvern må vurderes og utredes, da er trasé med vei over Frøylandsvatnet med påkobling ved plogfabrikken på Øksnevad svært aktuell. Vedtaket fra juni 2021 stiller også rekkefølgekrav om at veien må være ferdigstilt før næringsområdene kan påbegynnes. Da må veien vurderes og utredes under ett, ikke i delstrekninger.

Time bondelags tidligere innspill anser vi som fortsatt relevante. Det gjelder både ved varslingen av oppstart planprogram i desember 2021 og ved tidligere høringsrunder i forbindelse med tilrettelegging for kraftkrevende industri, offentliggjort ved årsskiftet 2019/2020. Vi ber om at disse tas med i det videre planarbeidet.

Styret i Time bondelag

Time kommune
Arne Garborgs veg 30
4340 Bryne

Sandnes, 28. juni 2022

**INNSPILL TIL PLAN 0548 OMRÅDEPLAN FOR OMRÅDET ORSTAD NORD, KALBERG,
FRØYLAND OG KVERNALAND - PLANPROGRAM**
Planens navn: Områdeplan for området Orstad nord, Kalberg, Frøyland og Kvernaland

Bakgrunn

I forbindelse med varsling av oppstart til plan 0548 Områdeplan for området Orstad nord, Kalberg, Frøyland og Kvernaland, utarbeides dette innspillet for å ivareta Time Energiparks interesse for videre utvikling av området i plangrensen.

Næringsforeningen i Stavanger-regionen vil takke for muligheten til å komme med våre innspill.

Kommuneplan for Time 2018-2030

Kommuneplan for Time kommune 2018-2030 ble vedtatt i 15.06.2021, hvor områdene NK1-NK4, BK1, BK5, BK6, GK1-GK3, RK1-RK5 samt ny trasé for fv. 505 om Kvernaland skal utarbeides iht. en felles områdeplan. Områdeplanen utarbeides hovedsakelig for å avklare teknisk infrastruktur til områdene, utbyggingstakt, utbyggingsrekkefølge og finansiering av ny trasé fv. 505 (omkjøringsvei).

Innspill til planprogram

Vi er positive til at Time kommune og Klepp kommune tar initiativ til å utvikle dette området med mulighet for bolig, varierende næring, ny veitrasé, osv.

Utarbeidelse av områdeplan med konsekvensutredning er nyttig for å benytte området arealeffektivt og videreutvikle potensialet som er tilgjengelig. Utredningstemaene i planprogrammet er vurdert til å være nødvendig/utfyllende til fremtidig bearbeidelse av plan, samt vurdert med hensyn på tilgjengelig grunnlag for disse utredningstemaene som er gjeldene fra arbeid med kommuneplan for Time.

Naturmangfold, kulturminner, friluftsliv, landskap, forurensning, jordvern, mineralressurs og trafikk vurderes grundigere i konsekvensutredning. Dette kan bidra til bedre utnyttelse av tomtene i bolig- og næringsområdene samt å prosjektere en omkjøringsvei som skaper minst konflikt.

Området er godt tilrettelagt for kraftkrevende industri. Fagrafjell transformatorstasjon er plassert nær næringsområdene i plangrensen. Tentativ fremdriftsplan for Lyse-Fagrafjell prosjektet er i 2023, hvor det forventes at transformatorstasjonen kan driftes. Nylig har Statnett fått konsesjon til å rive Stokkeland transformatorstasjon i Sandnes når Fagrafjell transformatorstasjon settes i drift. Det forventes at tidligst mulig oppstart av rivearbeidene vil være høsten 2024. Dette er et viktig tiltak som er en del av den langsiktige nettutviklingen for å styrke strømforsyningen i regionen. Statnett er i gang med å styrke forsyningssikkerheten inn til Sør-Rogaland med bygging av ny 420 kV-ledning fra Lysebotn til Fagrafjell, og det er også meldt en ny 420 kV-ledning fra nye Fagrafjell transformatorstasjon til Bærheim transformatorstasjon. Nevnte tiltak gir imidlertid ikke nok kapasitet til å dekke kjente forbruksplaner, og det er derfor planlagt å oppgradere 300 kV-ledningene sørfra til Fagrafjell. Statnett skal legge til rette for forsyningssikkerhet, elektrifisering og ny grønn verdiskaping. Det skal sikre tilstrekkelig kapasitet i nettet til ny produksjon, økt forbruk og ny næringsvirksomhet, og på den måten legge til rette for det grønne skiftet.

Potensialet for å utnytte spillvarmen fra kraftkrevende industri er særlig godt. Her kan området spille en viktig rolle lokalt, regionalt. Vi mener og potensialet er av nasjonal interesse. Spillvarmen kan benyttes til oppvarming til flere mulige formål. Teknologi for lagring av spillvarme er under utvikling for å benytte dette året rundt. F.eks. kan denne varmen brukes til oppvarming av veksthus som kan bidra til økt matproduksjon. Vi mener dette potensialet bør vurderes særlig ved utarbeidelse av områdeplanen.

Mål: Tilgang på spillvarme skal gi økt matproduksjon sammenlignet med dagens situasjon.

Området for nærings- og boligbebyggelse anses til å være godt tilrettelagt med hensyn på lokasjon, tilgang til vann, strøm og annet teknisk infrastruktur, fremtidig oppgraderingsmuligheter for Statnett, osv. Det er positivt at planprogrammet tar hensyn til landskap og grønnstruktur slik at det utarbeides visualisering og beskrivelse på hvordan nær- og fjernvirkningene kan forventes.

Omkjøringsveien

Områdeplanen skal ivareta omkjøringsveien og tilliggende veier og infrastruktur. Omkjøringsveien bidrar med både for å avlaste eksisterende fv. 505 og enklere adkomst til næringsområdene. Omkjøringsveien skal hovedsakelig vurderes iht. premissnotatet fra Rogaland fylkeskommune datert 01.02.2022. Midlertidige adkomstveier til næringsområdene bør vurderes uavhengige av etablering og finansieringen av omkjøringsveien.

Det er bra at omkjøringsveien inkluderes i områdeplanen, men det bør vurderes mulighet for trinnvis utbygging for å ivareta næringsinteressen i området og at delfeltene kan bli mindre avhengige av etablering/finansiering til omkjøringsveien for ferdigstillelse til fremtidig formål.

Fremdrift

Tentativ fremdriftsplan vist på side 32 ivaretar god fremdrift og opprettholder mulighet for medvirkning i flere faser. Gode dialog mellom partne er viktige for å opprettholde fremdriften som er vist i planprogrammet.

Det bør vurderes mulighet for dispensasjon i forbindelse med f.eks. terrengbearbeiding, klargjøring av tomt og utvidelse av eksisterende masseuttak dersom det blir aktuelt for å opprettholde dialog/samspill mellom næringsaktørene for å ivareta deres interesse for fremtidig etablering innenfor plangrensen.

Med utgangspunktet på de nasjonale klimamålene 2030 er det viktig å bidra til rask og effektiv fremdrift i området. Kalberg-området gir enestående muligheter for etablering av bærekraftig kraftkrevende virksomhet. Slik kan vi bidra til bærekraftig og klimavennlige arbeidsplasser.

Oppsummering

- Plandokumentet gir et godt grunnlag til videre arbeid med områdeplan
- Plandokumentet gir tilstrekkelig grunnlag for utredningstemaene
- Planprosessen ivaretar muligheten til trinnvis utbygging
- Det er positivt at planprogrammet gir rom for bruk av spillvarme og økt matproduksjon
- Det tillates etablering av midlertidig adkomstvei før omkjøringsveien er på plass

Stavanger, 28.06.22

Vennlig hilsen

Harald Minge
Administrerende direktør
Næringsforeningen i Stavanger-regionen

Time kommune
Arne Garborgs veg 30
4340 Bryne

Sandnes, 28. juni 2022

INNSPILL TIL PLAN 0548 OMRÅDEPLAN FOR OMRÅDET ORSTAD NORD, KALBERG, FRØYLAND OG KVERNALAND - PLANPROGRAM

Planens navn: Områdeplan for området Orstad nord, Kalberg, Frøyland og Kvernaland

Bakgrunn

I forbindelse med varsling av oppstart til plan 0548 Områdeplan for området Orstad nord, Kalberg, Frøyland og Kvernaland, utarbeides dette innspillet for å ivareta Time Energiparks interesse for videre utvikling av området i plangrensen.

Følgende innspill utreder potensialet av området, fordel og ulemper samt ønsket fremdrift.

Kommuneplan for Time 2018-2030

Kommuneplan for Time kommune 2018-2030 ble vedtatt i 15.06.2021, hvor områdene NK1-NK4, BK1, BK5, BK6, GK1-GK3, RK1-RK5 samt ny trasé for fv. 505 om Kvernaland skal utarbeides iht. en felles områdeplan. Områdeplanen utarbeides hovedsakelig for å avklare teknisk infrastruktur til områdene, utbyggingstakt, utbyggingsrekkefølge og finansiering av ny trasé fv. 505 (omkjøringsvei).

Innspill til planprogram

Det er positivt at Time kommune og Klepp kommune tar initiativ til å utvikle dette området med mulighet for bolig, varierende næring, ny veitrasé, osv.

Utarbeidelse av områdeplan med konsekvensutredning er nyttig for å benytte området arealeffektiv og videreutvikle potensialet som er tilgjengelig. Utredningstemaene i planprogrammet er vurdert til å være nødvendig/utfyllende til fremtidig bearbeidelse av plan samt vurdert med hensyn på tilgjengelig grunnlag for disse utredningstemaene som er gjeldene fra arbeid med kommuneplan for Time.

Naturmangfold, kulturminner, friluftsliv, landskap, forurensning, jordvern, mineralressurs og trafikk vurderes grundigere i konsekvensutredning. Dette kan bidra til bedre utnyttelse av tomtene i bolig- og næringsområdene samt å prosjektere en omkjøringsvei som skaper minst konflikt.

Forhold til overordnede planer, kriminalitetsforebygging, arkitektonisk og estetiske forhold, barn og unge, grunnforhold, folkehelse, sosial infrastruktur, teknisk infrastruktur, flom, jordflyttingsplan, energi, stedsanalyse, mobilitetsplan og ROS-analyse er temaer som utredes ytterligere ved utarbeidelse av plandokumenter.

Utredningstema er vurdert for å være tilstrekkelig og dekkende med hensyn på avsnittene ovenfor. Det antas at nødvendige fagrapporter bestilles, og at det benyttes tilgjengelig grunnlag fra tidligere utredninger hvor dette er tilstrekkelig.

Området er godt tilrettelagt for kraftkrevende industri. Fagrafjell transformatorstasjon er plassert nær næringsområdene i plangrensen. Tentativ fremdriftsplan for Lyse-Fagrafjell prosjektet er i 2023, hvor det forventes at transformatorstasjonen kan driftes. Nylig har Statnett fått konsesjon til å rive Stokkeland transformatorstasjon i Sandnes når Fagrafjell transformatorstasjon settes i drift. Det forventes at tidligst mulig oppstart av rivearbeidene vil være høsten 2024. Dette er et viktig tiltak som

er en del av den langsiktige nettutviklingen for å styrke strømforsyningen i regionen. Statnett er i gang med å styrke forsyningssikkerheten inn til Sør-Rogaland med bygging av ny 420 kV-ledning fra Lysebotn til Fagrafjell, og det er også meldt en ny 420 kV-ledning fra nye Fagrafjell transformatorstasjon til Bærheim transformatorstasjon. Nevnte tiltak gir imidlertid ikke nok kapasitet til å dekke kjente forbruksplaner, og det er derfor planlagt å oppgradere 300 kV-ledningene sørfra til Fagrafjell. Statnett skal legge til rette for forsyningssikkerhet, elektrifisering og ny grønn verdiskaping. Det skal sikre tilstrekkelig kapasitet i nettet til ny produksjon, økt forbruk og ny næringsvirksomhet, og på den måten legge til rette for det grønne skiftet.

Spillvarmepotensialet er noe den planlagte kraftkrevende industrien kan bidra med når det gjelder lokal, regional samt nasjonal virkning. Spillvarmen kan benyttes til oppvarming til flere mulige formål og teknologi for lagring av spillvarme er under utvikling for å benytte dette året rundt. F.eks. kan denne varmen brukes til oppvarming av veksthus som videre kan bidra til økt lokal matproduksjon. Det bør vurderes nærmere utredning av matproduksjon i veksthus ifm. utarbeidelse av områdeplanen.

Mål: Tilgang på spillvarme skal gi økt matproduksjon sammenlignet med dagens situasjon.

Området for nærings- og boligbebyggelse anses til å være godt tilrettelagt med hensyn på lokasjon, tilgang til vann, strøm og annet teknisk infrastruktur, fremtidig oppgraderingsmuligheter for Statnett, osv. Det er positivt at planprogrammet tar hensyn til landskap og grønnstruktur slik at det utarbeides visualisering og beskrivelse på hvordan nær- og fjernvirkningene kan forventes.

Omkjøringsveien

Områdeplanen skal ivareta omkjøringsveien og tilliggende veier og infrastruktur. Omkjøringsveien bidrar med både for å avlaste eksisterende fv. 505 og enklere adkomst til næringsområdene. Det ønskes å se på muligheten for trinnvis utbygging av omkjøringsvei ifm. utbygging av forskjellige nærings-/boligtomter. Omkjøringsveien skal hovedsakelig vurderes iht. premissnotatet fra Rogaland fylkeskommune datert 01.02.2022. Midlertidige adkomstveier til næringsområdene bør vurderes uavhengige av etablering og finansieringen av omkjøringsveien.

Det er bra at omkjøringsveien inkluderes i områdeplanen, men det bør vurderes mulighet for trinnvis utbygging for å ivareta næringsinteressen i området og at delfeltene kan bli mindre avhengige av etablering/finansiering til omkjøringsveien for ferdigstilling til fremtidig formål.

For raske etableringer er det ønskelig at omkjøringsveien kan utbygges trinnvis og at det tillates etablering av midlertidige adkomstveier til delfeltene før omkjøringsveien er finansiert/utbygget.

Fremdrift

Tentativ fremdriftsplan vist på side 32 ivaretar vårt ønske for fremdrift og opprettholder mulighet for medvirkning i flere faser. Gode dialog mellom utbygger og offentlige etater er viktige for å opprettholde fremdriften som er vist i planprogrammet.

Det bør vurderes mulighet for dispensasjon i forbindelse med f.eks. terrengbearbeiding, klargjøring av tomt og utvidelse av eksisterende masseuttak dersom det blir aktuelt for å opprettholde dialog/samspill mellom næringsaktørene for å ivareta deres interesse for fremtidig etablering innenfor plangrensen. Samtidig bør det også vurderes mulighet for trinnvis utbygging av omkjøringsvei dersom det er nødvendig for å opprettholde næringsinteressen i området til næringsaktørene.

Det grønne skiftet: Med utgangspunktet på de nasjonale klimamålene 2030 er det viktig å bidra til rask og effektiv fremdrift i området. Kalberg-området gir enestående muligheter for etablering av bærekraftig kraftkrevende virksomhet. Slik kunne vi bidra til bærekraftig og klimavennlige arbeidsplasser.

Oppsummering

- Plandokumentet gir et godt grunnlag til videre arbeid med områdeplan
- Plandokumentet gir tilstrekkelig grunnlag for utredningstemaene
- Planprosessen ivaretar muligheten til trinnvis utbygging
- Det er positivt at planprogrammet gir rom for bruk av spillvarme og økt matproduksjon
- Det tillates etablering av midlertidig adkomstvei før omkjøringsveien er på plass

Per Haarr, styreleder for Time Energipark

UTKAST

Høyringsuttale

Innsendt	28.06.2022 08.33.42
ReferanselD	TKO088-1281764
Informasjon	
Kommunens saksnummer:	
Arkivsak	2021006285
Tittel	Varsel oppstart plan 0548 og høring planprogram

Personopplysninger	
Personopplysninger - innsendar	
Førenamn	Etternamn
Per	Haarr
Adresse	
Skiftesvikveien 24	
Postnr/sted	
4070 RANDABERG	
E-post	
haarr53@gmail.com	
Uttalen vert gjeven	
☐ Personleg	☒ På vegne av lag føretak eller foreining
Føretak/lag/foreining	
Organisasjonsnummer	
826806982	
Organisasjonsnavn	
KALBERG UTVIKLING AS	
Adresse	
Plogfabrikkveien 2	
Postnr/sted	
4353 KLEPP STASJON	
E-post	
haarr53@gmail.com	
Kontaktperson er same som innsendar	
☒ Ja	☐ Nei

Innleiing	
Har du/de fått tilsendt høyringssaka i adressert sending frå kommunen?	
☐ Ja	☒ Nei

Uttale

Uttale til saka

MERKNADER TIL PLAN 0548 OMRÅDEPLAN FOR OMRÅDET ORSTAD NORD, KALBERG, FRØYLAND OG KVERNALAND - PLANPROGRAM

Planens navn: Områdeplan for området Orstad nord, Kalberg, Frøyland og Kvernaland

Bakgrunn

I forbindelse med varsling av oppstart til plan 0548 Områdeplan for området Orstad nord, Kalberg, Frøyland og Kvernaland, utarbeides dette innspillet for å ivareta Time Energiparks interesse for videre utvikling av området i plangrensen.

Følgende innspill utreder potensialet av området, fordel og ulemper samt ønsket fremdrift.

Kommuneplan for Time 2018-2030

Kommuneplan for Time kommune 2018-2030 ble vedtatt i 15.06.2021, hvor områdene NK1-NK4, BK1, BK5, BK6, GK1-GK3, RK1-RK5 samt ny trasé for fv. 505 om Kvernaland skal utarbeides iht. en felles områdeplan. Områdeplanen utarbeides hovedsakelig for å avklare teknisk infrastruktur til områdene, utbyggingstakt, utbyggingsrekkefølge og finansiering av ny trasé fv. 505 (omkjøringsvei).

Innspill til planprogram

Det er positivt at Time kommune og Klepp kommune tar initiativ til å utvikle dette området med mulighet for bolig, varierende næring, ny veitrasé, osv.

Utarbeidelse av områdeplan med konsekvensutredning er nyttig for å benytte området arealeffektiv og videreutvikle potensialet som er tilgjengelig. Utredningstemaene i planprogrammet er vurdert til å være nødvendig/utfyllende til fremtidig bearbeidelse av plan samt vurdert med hensyn på tilgjengelig grunnlag for disse utredningstemaene som er gjeldene fra arbeid med kommuneplan for Time.

Naturmangfold, kulturminner, friluftsliv, landskap, forurensning, jordvern, mineralressurs og trafikk vurderes grundigere i konsekvensutredning. Dette kan bidra til bedre utnyttelse av tomtene i bolig- og næringsområdene samt å prosjektere en omkjøringsvei som skaper minst konflikt.

Forhold til overordnede planer, kriminalitetsforebygging, arkitektonisk og estetiske forhold, barn og unge, grunnforhold, folkehelse, sosial infrastruktur, teknisk infrastruktur, flom, jordflyttingsplan, energi, stedsanalyse, mobilitetsplan og ROS-analyse er temaer som utredes ytterligere ved utarbeidelse av plandokumenter.

Utredningstema er vurdert for å være tilstrekkelig og dekkende med hensyn på avsnittene ovenfor. Det antas at nødvendige fagrapporter bestilles, og at det benyttes tilgjengelig grunnlag fra tidligere utredninger hvor dette er tilstrekkelig.

Området er godt tilrettelagt for kraftkrevende industri. Fagrafjell transformatorstasjon er plassert nær næringsområdene i plangrensen. Tentativ fremdriftsplan for Lyse-Fagrafjell prosjektet er i 2023, hvor det forventes at transformatorstasjonen kan driftes. Nylig har Statnett fått konsesjon til å rive Stokkeland transformatorstasjon i Sandnes når Fagrafjell transformatorstasjon settes i drift. Det forventes at tidligst mulig oppstart av rivearbeidene vil være høsten 2024. Dette er et viktig tiltak som er en del av den langsiktige nettutviklingen for å styrke strømforsyningen i regionen. Statnett er i gang med å styrke forsyningssikkerheten inn til Sør-Rogaland med bygging av ny 420 kV-ledning fra

Lysebotn til Fagrafjell, og det er også meldt en ny 420 kV-ledning fra nye Fagrafjell transformatorstasjon til Bærheim transformatorstasjon. Nevnte tiltak gir imidlertid ikke nok kapasitet til å dekke kjente forbruksplaner, og det er derfor planlagt å oppgradere 300 kV-ledningene sørfra til Fagrafjell. Statnett skal legge til rette for forsyningssikkerhet, elektrifisering og ny grønn verdiskaping. Det skal sikre tilstrekkelig kapasitet i nettet til ny produksjon, økt forbruk og ny næringsvirksomhet, og på den måten legge til rette for det grønne skiftet.

Spillvarmepotensialet er noe den planlagte kraftkrevende industrien kan bidra med når det gjelder lokal, regional samt nasjonal virkning. Spillvarmen kan benyttes til oppvarming til flere mulige formål og teknologi for lagring av spillvarme er under utvikling for å benytte dette året rundt. F.eks. kan denne varmen brukes til oppvarming av veksthus som videre kan bidra til økt lokal matproduksjon. Det bør vurderes nærmere utredning av matproduksjon i veksthus ifm. utarbeidelse av områdeplanen.

Mål: Tilgang på spillvarme skal gi økt matproduksjon sammenlignet med dagens situasjon.

Området for nærings- og boligbebyggelse anses til å være godt tilrettelagt med hensyn på lokasjon, tilgang til vann, strøm og annet teknisk infrastruktur, fremtidig oppgraderingsmuligheter for Statnett, osv. Det er positivt at planprogrammet tar hensyn til landskap og grønnstruktur slik at det utarbeides visualisering og beskrivelse på hvordan nær- og fjernvirkningene kan forventes.

Omkjøringsveien

Områdeplanen skal ivareta omkjøringsveien og tiliggende veier og infrastruktur. Omkjøringsveien bidrar med både for å avlaste eksisterende fv. 505 og enklere adkomst til næringsområdene. Det ønskes å se på muligheten for trinnvis utbygging av omkjøringsvei ifm. utbygging av forskjellige nærings-/boligtomter. Omkjøringsveien skal hovedsakelig vurderes iht. premissnotatet fra Rogaland fylkeskommune datert 01.02.2022. Midlertidige adkomstveier til næringsområdene bør vurderes uavhengige av etablering og finansieringen av omkjøringsveien.

Det er bra at omkjøringsveien inkluderes i områdeplanen, men det bør vurderes mulighet for trinnvis utbygging for å ivareta næringsinteressen i området og at delfeltene kan bli mindre avhengige av etablering/finansiering til omkjøringsveien for ferdigstilling til fremtidig formål.

For raske etableringer er det ønskelig at omkjøringsveien kan utbygges trinnvis og at det tillates etablering av midlertidige adkomstveier til delfeltene før omkjøringsveien er finansiert/utbygget.

Fremdrift

Tentativ fremdriftsplan vist på side 32 ivaretar vårt ønske for fremdrift og opprettholder mulighet for medvirkning i flere faser. Gode dialog mellom utbygger og offentlige etater er viktige for å opprettholde fremdriften som er vist i planprogrammet.

Det bør vurderes mulighet for dispensasjon i forbindelse med f.eks. terrengbearbeiding, klargjøring av tomt og utvidelse av eksisterende masseuttak dersom det blir aktuelt for å opprettholde dialog/samspill mellom næringsaktørene for å ivareta deres interesse for fremtidig etablering innenfor plangrensen. Samtidig bør det også vurdere mulighet for trinnvis utbygging av omkjøringsvei dersom det er nødvendig for å opprettholde næringsinteressen i området til næringsaktørene.

Det grønne skiftet: Med utgangspunktet på de nasjonale klimamålene 2030 er det viktig å bidra til rask og effektiv fremdrift i området. Kalberg-området gir enestående muligheter for etablering av

bærekraftig kraftkrevende virksomhet. Slik kunne vi bidra til bærekraftig og klimavennlige arbeidsplasser.

Oppsummering

Plandokumentet gir et godt grunnlag til videre arbeid med områdeplan

Plandokumentet gir tilstrekkelig grunnlag for utredningstemaene

Planprosessen ivaretar muligheten til trinnvis utbygging

Det er positivt at planprogrammet gir rom for bruk av spillvarme og økt matproduksjon

Det tillates etablering av midlertidig adkomstvei før omkjøringsveien er på plass

Per Haarr, styreleder for Time Energipark

Vedlegg

Vedlegg (Frivillig)

bre004C - 1738 - innspill til Kalberg områdeplan Time Energipark - planprogram - 24-06-2022.docx

Time kommune
Arne Garborgs veg 30
4340 Bryne

Sandnes, 28. juni 2022

INNSPILL TIL PLAN 0548 OMRÅDEPLAN FOR OMRÅDET ORSTAD NORD, KALBERG, FRØYLAND OG KVERNALAND – PLANPROGRAM – NK1 OG KN6

Planens navn: Områdeplan for området Orstad nord, Kalberg, Frøyland og Kvernaland

Bakgrunn

I forbindelse med varsling av oppstart til plan 0548 Områdeplan for området Orstad nord, Kalberg, Frøyland og Kvernaland, utarbeides dette innspillet for å ivareta vår interesse for næringsutvikling på NK1 og KN6.

Følgende innspill utreder næringsområdet NK1 og KN6, fordel og ulemper av næringsområdene og fremtidige planer.

Kommuneplan for Time 2018-2030

NK1 er avsatt som næringsformål på Kalberg iht. kommuneplan for Time 2018-2030. Området ligger på Kalberg, sør for fv. 505 med areal på ca. 412 dekar, hvor areal på ca. 128 dekar er eid av Masiv. Dette arealet er mot nord for NK1 området og nærmest mot fv.505.

Kommuneplan for Klepp 2022-2033

Kommuneplan for Klepp 2022-2033 er under arbeid, hvor næringsområdet KN6 har blitt justert ift. gjeldende kommuneplan. KN6 ligger på Orstad og sør for fv. 505 med areal på ca. 171 dekar.

Innspill til planprogram

Næringsområdene NK1 og KN6 er lokalisert nær eksisterende veitrasé for fv. 505 på Kalberg/Orstad, Fagrafjell transformatorstasjon og hovedvannledninger. Oppgradering for ledning til Fagrafjell er under utredning, hvor det vurderes å ha ny ledning fra Lysebotn til Fagrafjell med 420 kV-ledning og oppgradere 300 kV-ledningene sørfra til Fagrafjell.

Det planlegges næringsformål på NK1 og KN6 med mulighet for kraftkrevende virksomhet. Kraftkrevende virksomhet avgir som oftest spillvarme og dette kan benyttes til andre formål. Spillvarme har en potensial både når det gjelder å varme opp bebygde områder og for alternativt næringsforbruk som veksthus. Spillvarmen vil være tilgjengelig året rundt slik at evt. varmetilførsel til veksthus kan være en mulighet for å øke den lokale matproduksjonen.

Det ønskes at NK1 og KN6 detaljeres i områdeplanen slik at områdene kan benyttes etter endelig vedtak for områdeplanen.

Det bør vurderes mulighet for å tilrettelegge midlertidig adkomstvei til området på NK1 og KN6 uavhengig av ferdigstillelse til omkjøringsveien.

Fremdrift

Tentativ fremdriftsplan er gunstig til vår interesse for næringsutvikling på næringsområdene på NK1 og KN6, men det bør sees mulighet for evt. dispensasjon til forarbeid på tomten som skal klargjøre området til fremtidig næringsformål før vedtak av endelig områdeplan.

Oppsummering av innspill

- Spillvarmepotensial, mulighet til veksthus for økt matproduksjon
- Detaljering av NK1 og KN6 i områdeplan
- Midlertidig adkomstvei
- Trinnvis utbygging av omkjøringsvei
- Vurdere mulighet for dispensasjon ifm. forarbeid til planlagt formål

Svein Kåre Tollefsen, prosjektleder v/ Masiv Eiendom

Time kommune
Arne Garborgs veg 30
4340 Bryne

Sandnes, 28. juni 2022

INNSPILL TIL PLAN 0548 OMRÅDEPLAN FOR OMRÅDET ORSTAD NORD, KALBERG, FRØYLAND OG KVERNALAND – PLANPROGRAM – NK3

Planens navn: Områdeplan for området Orstad nord, Kalberg, Frøyland og Kvernaland

Bakgrunn

I forbindelse med varsling av oppstart til plan 0548 Områdeplan for området Orstad nord, Kalberg, Frøyland og Kvernaland, utarbeides dette innspillet for å ivareta vår interesse for næringsutvikling på NK3.

Følgende innspill utreder næringsområdet NK3, fordel og ulemper av næringsområdet og fremtidige planer.

Kommuneplan for Time 2018-2030

NK3 ligger nord for Åslandsvegen og vest for Stutafjell med areal på ca. 189 dekar iht. kommuneplan for Time 2018-2030. Avgrensning av NK3, samt langsiktig grense for landbruk, mot Åslandsvegen kan vurderes justert sørover når det ikke skulle gi avrenning sørover mot vernet vassdrag. En naturpreget «korridor» som er øst-vest bevares. Innenfor NK3 kan det ikke etableres virksomheter som kan skape hindringer for eksisterende og fremtidige masseuttakene nord og øst for NK3.

Innspill til planprogram

NK3 ligger nær IVARs hovedvannledning og Fagrafjell transformatorstasjon. Oppgradering for ledning til Fagrafjell er under utredning, hvor det vurderes å ha ny ledning fra Lysebotn til Fagrafjell med 420 kV-ledning og oppgradere 300 kV-ledningene sørfra til Fagrafjell. NK3 er godt tilrettelagt for kraftkrevende virksomhet med hensyn på tilgang til vann, strøm og annet infrastruktur.

Det planlegges næringsformål på NK3 med mulighet for kraftkrevende virksomhet. Dersom det utbygges med kraftkrevende virksomhet i området, vil det foreligge en spillvarmepotensial som kan benyttes til andre formål. Spillvarmen kan benyttes til bl.a. matproduksjon i form av veksthus, hvor det er mulig å oppvarme veksthus hele året rundt. Dette kan bidra til økt matproduksjon i lokalmiljøet.

Det bør vurderes mulighet for å tilrettelegge midlertidig adkomstvei til området på NK3 uavhengig av ferdigstilling til omkjøringsveien. Dette kan inkluderes i f.eks. bestemmelser som rekkefølgekrav eller bestemmelser som er spesifikt for NK3.

Det ønskes mulighet for detaljering på NK3 i områdeplanen slik at områdene kan benyttes etter endelig vedtak for områdeplanen dersom det blir aktuelt.

Fremdrift

Tentativ fremdriftsplan vist i kunngjort planprogram er gunstig til vår interesse for næringsutvikling på NK3, men det bør sees mulighet for evt. dispensasjon til forarbeid på tomten som skal klargjøre området til fremtidig næringsformål før vedtak av endelig områdeplan.

Oppsummering av innspill

- Mulig grensejustering for NK3 iht. kommuneplan for Time
- Spillvarmepotensial med mulighet til veksthus for økt matproduksjon
- Detaljering av NK3 i områdeplan
- Midlertidig adkomstvei
- Vurdere mulighet for dispensasjon ifm. forarbeid til planlagt formål

Svein Kåre Tollefsen, prosjektleder v/ Masiv Eiendom

Sandnes, 28. juni 2022

INNSPILL TIL PLAN 0548 OMRÅDEPLAN FOR OMRÅDET ORSTAD NORD, KALBERG, FRØYLAND OG KVERNALAND – PLANPROGRAM – NK4

Planens navn: Områdeplan for området Orstad nord, Kalberg, Frøyland og Kvernaland

Bakgrunn

I forbindelse med varsling av oppstart til plan 0548 Områdeplan for området Orstad nord, Kalberg, Frøyland og Kvernaland, utarbeides dette innspillet for å ivareta vår interesse for næringsutvikling på NK4.

Følgende innspill utreder næringsområdet NK4, fordel og ulemper av næringsområdene og fremtidige planer.

Kommuneplan for Time 2018-2030

NK4 ligger nord for Håfjell og sør for Fjermestadvegen med areal på ca. 570 dekar iht. kommuneplan for Time 2018-2030. Langsiktig grense for landbruk ved område NK4 i nord og vest skal avklares ifm. fellesplanlegging iht. kommuneplan for Time punkt 34.4.1. Det legges opp til mulighet for grensejustering mot vest og nord dersom det blir aktuelt.

Innspill til planprogram

NK4 ligger nær IVARs hovedvannledning og med mulighet for tilknytning på Fagrafjell transformatorstasjon. Oppgradering for ledning til Fagrafjell er under utredning, hvor det vurderes å ha ny ledning fra Lysebotn til Fagrafjell med 420 kV-ledning og oppgradere 300 kV-ledningene sørfra til Fagrafjell.

Det planlegges næringsformål på NK4 med mulighet for kraftkrevende virksomhet. Dersom det utbygges med kraftkrevende virksomhet i området, vil det foreligge en spillvarmepotensial som kan benyttes til andre formål. Spillvarmen kan benyttes til bl.a. matproduksjon i form av veksthus, hvor det er mulig å oppvarme veksthus hele året rundt. Dette kan bidra til økt matproduksjon i lokalmiljøet.

Omkjøringsveien er viktig for NK4 da det foreligger ingen eksisterende adkomstvei eller regulert vei til området. Det bør veiprosjekteres grundig for beste løsning av omkjøringsveien som tar i betraktning for adkomsten fra omkjøringsveien til NK4. Det bør vurderes mulighet for å tilrettelegge midlertidig adkomstvei til området på NK4 fra nordsiden som er uavhengig av ferdigstillelse til omkjøringsveien. Dette kan løses ved bl.a. i bestemmelser som rekkefølgekrav, osv.

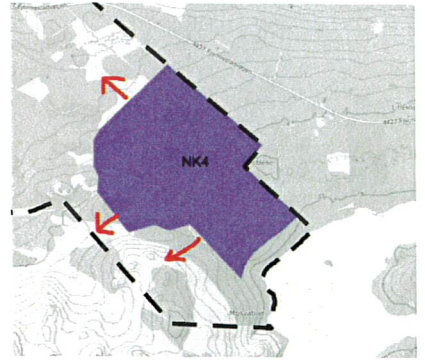
Det ønskes at NK4 detaljeres i områdeplanen slik at områdene kan benyttes etter endelig vedtak for områdeplanen.

Fremdrift

Tentativ fremdriftsplan vist i kunngjort planprogram er gunstig til vår interesse for næringsutvikling på NK4, men det bør sees mulighet for evt. dispensasjon til forarbeid på tomten som skal klargjøre området til fremtidig næringsformål før vedtak av endelig områdeplan.

Oppsummering

- Mulig grensejustering for NK4 mot nord og vest iht. kommuneplan for Time.
- Spillvarmepotensial med mulighet til veksthus for økt matproduksjon
- Detaljering av NK4 i områdeplan
- Midlertidig adkomstvei
- Vurdere mulighet for dispensasjon ifm. forarbeid til planlagt formål

Svein Kåre Tollefsen, prosjektleder v/ Masiv Eiendom